

Univerzita Palackého v Olomouci
Pedagogická fakulta
Ústav pedagogiky a sociálních studií

**Multikulturalita a multikulturní výchova
Vietnamci v České republice**

Diplomová práce

Autor diplomové práce:
Vedoucí diplomové práce:

Bc. Ivana Děkaníková
Mgr. Pavel Neumeister, Ph.D.

Olomouc, 2013

Na tomto místě si dovoluji poděkovat vedoucímu bakalářské práce Mgr. Pavlovi Neumeisterovi, Ph.D. za odborné vedení, cenné rady, připomínky a za poskytnutou pomoc při tvorbě této diplomové práce.

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Multikulturalita a multikulturní výchova – Vietnamci v České republice“ vypracovala samostatně a použila jen pramenů, které cituji a uvádím v příloženém seznamu literatury.

V Olomouci dne

.....
Bc. Ivana Děkaníková

Abstrakt

Děkaníková, I. Multikulturalita a multikulturní výchova – Vietnamci v České republice. Diplomová práce. Olomouc, 2013

Diplomová práce je zaměřena na problematiku soužití různých kultur a etnik v rámci občanské společnosti České republiky.

Cílem práce je zjištění, v jaké míře se v České republice vietnamští spoluobčané setkávají s předsudky a negativními postoji vůči vietnamskému etniku na základě dotazníkového šetření se zaměřením na olomoucký region.

Teoretická část práce je věnována problematice multikulturního soužití a multikulturní výchovy. Část praktická je zaměřena na míru předsudků a negativních postojů majoritní společnosti vůči vietnamskému etniku.

Klíčová slova: kultura, kulturní vzorce, národnost, národ, národnostní menšina, rasa, etnikum, etnicita, multikulturalismus, imigrace, integrace, rasismus, postoje, předsudky, xenofobie, ethnocentrismus.

Abstract

Děkaníková, I. Multiculturalism and multicultural education – Vietnamese in the Czech Republic. Dissertation. Olomouc, 2013

This dissertation is focused on the coexistence of different cultures and ethnic groups within civil society in the Czech Republic.

The aim of the thesis is to research the extent of prejudice and negative attitude towards the Vietnamese ethnic group which the Vietnamese citizens in the Czech Republic must face. The research was based on a survey in the Olomouc region.

The theoretical part of the thesis focuses on the issue of multicultural relations and multicultural upbringing. The research part deals with the prejudice and negative attitude of the majority society towards the Vietnamese ethnic group.

Key words: Culture, cultural patterns, nationality, nation, national minority, race, xenophobia, racism, ethnic, ethnicity, multiculturalism, immigration, integration, attitudes, prejudices, ethnocentrism.

OBSAH

ÚVOD	7
1 CÍL PRÁCE	9
2 METODIKA	11
3 TEORETICKÁ ČÁST	12
3.1 Základní pojmy	12
3.1.1 Kultura	12
3.1.2 Etnocentrismus	14
3.1.3 Kulturní vzorce	14
3.1.4 Etnikum	15
3.1.5 Etnicita	16
3.1.6 Národ a národnost	16
3.1.7 Národnostní menšina (national minority)	17
3.1.8 Rasy a rasismus	19
3.2 Život v multikulturní společnosti	21
3.2.1 Multikulturalismus	22
3.2.2 Multikulturní výchova	26
3.2.3 Postoje a předsudky	30
3.3 Minoritní skupiny v České republice	33
3.3.1 Vývoj národnostní struktury obyvatel České republiky	34
3.4 Vietnamské etnikum	37
3.4.1 Stručné dějiny Vietnamu	37
3.4.2 Migrace vietnamských občanů do ČR před rokem 1989	40
3.4.3 Migrace vietnamských občanů do ČR po roce 1989	42
3.4.4 Vzájemné soužití vietnamské minority s českou majoritou	44
3.4.5 Sociokulturní odlišnost vietnamské minority	45
4 PRAKTICKÁ ČÁST	51
4.1 Cíl, předmět a objekt výzkumného šetření	51
4.2 Metodologie	52
4.3 Výzkumný vzorek	53
4.4 Vyhodnocení dotazníkového šetření	53
4.5 Charakteristika výzkumného vzorku	53

4.6 Život vietnamské minority v České republice	54
4.6.1 Proč jste si ke svému pobytu vybral/vybrala Českou republiku?	55
4.6.2 Kolik let žijete v České republice?	57
4.6.3 Chcete žít v České republice trvale?	59
4.6.4 Co považujete za nejčastější předsudky většinové společnosti vůči vietnamskému etniku?	61
4.6.5 S předsudky či negativními postoji vůči Vietnamcům v ČR se setkávám:	64
4.6.6 Soužití vietnamské menšiny s majoritní společností je:	66
4.6.7 Co považujete za pozitivní na Vašem životě v ČR?	68
4.6.8 Co považujete za negativní na Vašem životě v ČR?	71
4.7 Osobní vztahy	74
4.7.1 Váš životní partner/partnerka je:	74
4.7.2 Pokud žádného partnera/partnerku nemáte chtěli byste, aby to byl/byla:	76
4.7.3 Máte nějakého přítele/přítelkyni mezi českými občany?	78
4.7.4 Pokud jste na předcházející otázku odpověděli „ne žádné“, uveďte zda byste chtěli navázat přátelství s Čechem/Češkou:	80
4.8 Informovanost	80
4.8.1 Vaše znalosti o české historii, kultuře a tradicích jsou:	80
4.8.2 Tyto informace jste získal/a: (lze volit i více možností)	82
4.9 Rasismus	84
4.9.1 Myslíte si, že v České republice jsou projevy rasismu:	84
4.9.2 Setkali jste se osobně s projevy rasismu?	85
4.9.3 Pokud jste odpověděli na předcházející otázku ano, uveďte prosím, v jaké jste byli pozici	87
ZÁVĚR.....	89
LITERATURA	92
POUŽITÉ ZKRATKY.....	96
ANOTACE.....	97
PŘÍLOHY	99

ÚVOD

V současném globalizovaném světě, kde díky vzrůstající migraci obyvatelstva dochází v každodenním životě ke stále častějšímu setkávání lidí z nejrůznějších kultur, hraje multikulturní výchova velmi důležitou roli. Tento celosvětový trend se nevyhýbá ani České republice, která v posledních letech získává pluralitní charakter. Multikulturní realita se dotýká každého z nás, stále častěji se ve svém životě setkáváme a budeme setkávat s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, nejen národnostních a etnických, ale i skupin vyznávajících odlišná náboženství, jiný životní styl, jiné životní hodnoty. A právě v přípravě na život v multikulturalitě současného světa stojí před multikulturní výchovou nelehký a důležitý úkol.

Prostřednictvím multikulturní výchovy by měli žáci poznávat jiné kultury, měli by získat schopnost tolerance a naučit se spolupracovat s příslušníky jiných sociokulturních skupin. Tyto získané kompetence by žákům v multikulturní realitě současného světa měly umožnit předcházet zbytečným nedorozuměním a problémům.

Multikulturní výchova by neměla být pouze otázkou vzdělávání a výchovy dětí a mládeže, ale měla by působit na všechny jedince v rámci občanské společnosti. Cílem multikulturní výchovy je vést jedince ve společnosti k vzájemnému respektu, k uvědomění si, že odlišné nutně neznamená špatné, ale naopak, že tzv. „jinakost“ nás může v mnohém i obohatit. Snahou multikulturní výchovy je zlepšování vztahů mezi příslušníky majority a minorit.

K tomu, aby multikulturní vztahy ve společnosti směřovali ke vzájemné toleranci a k pochopení mezi členy jednotlivých sociokulturních skupin, nejsou důležité jen získané informace, ale především vzájemné poznávání a komunikace mezi těmito skupinami. V tomto interkulturním dialogu se stává nepostradatelnou právě multikulturní výchova.

Ve své diplomové práci jsem se zaměřila na popsání pojmů, prostřednictvím kterých si můžeme utvořit komplexní představu o jednotlivých složkách lidských společenství tvořících společnost žijící na ohraničeném území. Konkrétně jsem se zaměřila na vietnamskou minoritu žijící na území České republiky.

Diplomová práce je rozdělena na dvě části. V teoretické části jsem se zaměřila na vysvětlení základních pojmů, na vývoj národnostní struktury obyvatelstva vzhledem k existenci minoritních skupin na území našeho státu, na charakteristiku

vietnamského etnika jak z hlediska historického vývoje, tak i z pohledu soužití této menšiny s majoritní skupinou, včetně sociokulturních specifíků vietnamského etnika a na problematiku života jednotlivých skupin v rámci multikulturní společnosti.

Praktická část čerpá z poznatků části teoretické. Pomocí dotazníkového šetření bych chtěla zjistit, v jaké míře se příslušníci vietnamské minority v České republice setkávají s předsudky a negativními postoji ze strany členů majoritní společnosti a jak celkově vnímají svůj život v České republice.

1 CÍL PRÁCE

Téma „Multikulturalita a multikulturní výchova“ jsem si vybrala z důvodu osobního zájmu o tuto problematiku, a také bych chtěla navázat na svou bakalářskou práci, která se tímto tématem zabírala. Příslušníky vietnamské minority jsem měla před rokem 1989 za spolupracovníky a zajímalo mě jak se Vietnamcům žije v České republice, potažmo na Olomoucku v současné době.

Cílem diplomové práce je charakterizovat pojetí vzájemného soužití české a vietnamské populace v rámci občanské společnosti, empirická část je zaměřena na vietnamské etnikum jako významnou minoritu žijící na území našeho státu. Hlavním cílem práce je explorace a deskripce vztahů mezi vietnamským etnikem a českou majoritou, jak vnímají vietnamští respondenti svůj život v České republice. Diplomová práce je rozdělena na dvě části.

V části teoretické bylo dílčím cílem práce nastudování odborné literatury zabývající se problematikou multikulturality a multikulturní výchovy, a následně na základě takto shromážděných údajů a informací provést analýzu a komparaci teoretických zdrojů, které směřují k definování základních kategorií, které vytvářejí teoretickou základnu práce, a to konkrétně těchto pojmů: kultura, kulturní vzorce, multikulturalismus, etnocentrismus, xenofobie, etnikum, etnicita, národ, národnost, národnostní menšina, rasa, rasismus.

Další kapitola teoretické části se zabývá životem v multikulturní společnosti. Cílem je charakterizovat pojem multikulturalismus, vymezit základní myšlenkové proudy multikulturalismu a provést jejich komparaci, zde se také dotkneme otázky integrace cizinců a popíšeme si její hlavní formy. Dalším dílčím cílem je analyzovat problematiku multikulturní výchovy. Poslední část této kapitoly je zaměřena na problematiku postojů a předsudků a jejich koherenci s multikulturní výchovou a multikulturním soužitím.

Cílem další kapitoly je charakterizovat zastoupení minoritních skupin v ČR a popsat změny ve vývoji struktury obyvatelstva České republiky.

Poslední kapitola je zaměřena na vietnamské etnikum, kde ve stručnosti popíšeme dějiny vietnamského národa, kdy a za jakých okolností začali Vietnamci přicházet do České republiky, dále se pokusíme charakterizovat soužití vietnamské minority s českou majoritou a specifikujeme sociokulturní odlišnosti vietnamského etnika.

Praktická část práce zahrnuje výzkum zabývající se vietnamskou minoritou. Empirická část je rozdělena na čtyři oblasti.

V části zabývající se životem vietnamské minority v ČR bylo jedním z hlavních cílů zjistit jak vnímají vietnamští respondenti svůj život v České republice, zda chtějí žít v ČR trvale, v jaké míře se setkávají s předsudky a negativními postoji ze stany příslušníků majoritní společnosti, co považují za pozitivní, a co naopak za negativní na svém životě v naší zemi a jaký je jejich názor na soužití vietnamské minority s majoritní společností.

V oblasti zaměřené na osobní vztahy bylo cílem zjistit zda vietnamští respondenti preferují partnerské vztahy v rámci vietnamské komunity, partnerské vztahy s českými spoluobčany, nebo zda pro ně národnost není důležitým kritériem při navazování osobních vztahů a dále zda mají přátele z řad české majority.

V oblasti výzkumného šetření zaměřené na informovanost vietnamských respondentů o ČR bylo cílem zjistit úroveň znalostí a informovanosti vietnamských respondentů o České republice, její kultuře, historii, tradicích a dále jak tyto znalosti a informace získali.

Poslední oblast výzkumného šetření se zabývá problematikou rasismu v ČR. Cílem bylo zjistit jaký mají vietnamští respondenti názor na míru rasismu v České republice a zda mají s rasismem osobní zkušenost.

Dílčím cílem bylo sestavení dotazníku, který by byl pro občany vietnamské národnosti jednoznačný, srozumitelný, přehledný, a aby při vyplňování nezabral příliš mnoho času. Dotazník byl sestaven z uzavřených, částečně otevřených a otevřených otázek, které na sebe logicky navazovaly.

Dalším dílčím cílem bylo oslovení příslušníků vietnamské minority, zda-li by byli ochotni dotazník vyplnit. Zde musím podotknout, že ze strany respondentů jsem se velmi často setkávala s nedůvěrou a s výraznou neochotou ke spolupráci, což si lze částečně vysvětlit uzavřeností vietnamské komunity u nás.

Posledním dílčím cílem diplomové práce bylo získaná data zpracovat, interpretovat, vyslovit závěr a v případě vysokého procentuálního výsledku míry negativního chování občanů české národnosti vůči vietnamskému etniku, doporučit možná řešení vedoucí k nápravě.

2 METODIKA

Při zpracování této diplomové práce byly uplatněny postupy standardně používané v odborných a vědeckých publikacích. Použity byly metody deskripce, indukce, syntézy, dotazníkového šetření, rozhovoru a matematických operací. Dále byly využity poznatky ze statistiky.

Základem pro zpracování diplomové práce bylo seznámení se s danou problematikou a prostudování dostupných pramenů týkajících se tématu diplomové práce. Informace potřebné pro vypracování diplomové práce jsou čerpány z odborné literatury zabývající se vietnamským etnikem, problematikou multikulturality a multikulturní výchovy, a dále z literárních zdrojů, které se zabývají problematikou minoritních skupin.

Metoda deskripce, kterou můžeme charakterizovat jako popis, je využita v teoretické části této práce, kde jsou popsány základní pojmy jako např. kultura, kulturní vzorce, etnikum, etnicita, národ, národnost, etnocentrismus aj. Dále je metoda deskripce využita v části praktické, a to konkrétně při popisu struktury dotazníku.

Metoda indukce, popisující jak se od konkrétních případů dojde k všeobecným závěrům, je využita v praktické části, kde jsou výsledky dotazníkového šetření opatřeny komentářem a nakonec v závěru diplomové práce v celkovém shrnutí těchto výsledků.

Metoda syntézy nebo-li sjednocení, je využita v praktické části a v závěru práce, kde dochází k ucelení zjištěných poznatků, které sebou celá práce nese. Tato metoda se v praktické části konkrétně objevuje u komentářů k jednotlivým tabulkám a grafům, které znázorňují data získaná prostřednictvím dotazníkového šetření.

Metoda dotazníkového šetření představuje postup, při kterém výzkumný pracovník předkládá před dotazovaného soubor otázek jejichž cílem je získání měřitelných údajů. Této metody bylo využito v části praktické.

Standardní matematické operace jsou využity v praktické části práce při zpracování hodnot uvedených v jednotlivých grafech a tabulkách

Celá diplomová práce je zpracována v textovém editoru Microsoft Word, grafy a tabulky jsou vytvořeny v tabulkovém procesoru Microsoft Excel.

3 TEORETICKÁ ČÁST

V teoretické části jsou vymezeny pojmy, které jsou stěžejní pro pochopení smyslu multikulturní výchovy a problematiky soužití různých kultur a etnik v rámci občanské společnosti. Jako významnou minoritou žijící na území České republiky se zabývá Vietnamci.

3.1 Základní pojmy

Následující kapitola je zaměřena na vysvětlení podstatných pojmů souvisejících s multikulturní tematikou.

3.1.1 Kultura

Úvodem do problematiky je nezbytné vymezit samotný pojem kultura. Existuje mnoho definic kultury, a proto nelze tento pojem zcela přesně vymezit. V odborné literatuře se setkáváme s definicemi kultury vytvořenými ve filozofii, sociologii, kulturní antropologii a dalších vědách. V současné odborné literatuře můžeme nalézt tři základní přístupy k vymezení pojmu kultura.

Tradiční axiologické pojetí kultury

„Axiologická koncepce kultury je výrazně hodnotící. Omezuje rozsah třídy kulturních jevů pouze na sféru pozitivních hodnot, které přispívají ke kultivaci a humanizaci člověka a k progresivnímu rozvoji lidské společnosti“. (Soukup, 2000, s. 15). Do kultury jsou pak zahrnovány duchovní hodnoty jako umění, literatura, věda apod. Toto výrazně hodnotící pojetí se stalo východiskem etnocentrismu, kolonialismu, rasismu, nacionalismu a nacismu.

Globální antropologické pojetí kultury

„Zahrnuje do kultury nejen pozitivní hodnoty, ale všechny nadbiologické prostředky a mechanismy, jejichž prostřednictvím se člověk jako člen společnosti adaptuje k vnějšímu prostředí. Antropologické pojetí kultury nemá hodnotící funkci. Díky tomu lze charakterizovat a klasifikovat různá společenství v čase a prostoru podle jejich specifických kulturních prvků a komplexů. To umožňuje komparativní výzkum sociokulturních systémů (kultur, subkultur, kontrakultur) v čase a prostoru“. (Soukup, 2000, s. 15). Toto pojetí kultury chápané jako systém artefaktů, sociokulturních regulativů a idejí se objevuje v sociální a kulturní antropologii, etnografii, sociologii, psychologii a kulturologii.

Redukcionistické pojetí kultury

„Zahrnuje velké množství přístupů, pro které je typická snaha omezit rozsah pojmu kultura pouze na určitý výsek sociokulturní reality. V protikladu ke globálnímu pojetí kultury jsou rozvíjeny zejména sémiotické přístupy, které redukuje pojem kultura na systém znaků, symbolů a významů, sdílených členy určité společnosti“. (Soukup, 2000, s. 16).

Širší a ucelenější definici pojmu kultura můžeme nalézt ve Velkém sociologickém slovníku: Kultura je třída prostředků a mechanismů specificky lidské adaptace k vnějšímu prostředí. Představuje program činnosti jednotlivců a sociálních skupin, který je fixovaný sociokulturní samoregulací, kulturními stereotypy a předávaný prostřednictvím kulturního dědictví. Kultura vystupuje v podobě výtvarů lidské práce, sociokulturních regulativů (norem, hodnot, kulturních vzorců), idejí (kognitivních systémů) a institucí organizujících lidské chování. (srov. Velký sociologický slovník, 1996, s. 548-549).

Nezbytným předpokladem existence kulturních prvků a kulturních komplexů je jejich objektivace (exteriorizace) a následné osvojení (interiorizace) jednotlivcem nebo sociální skupinou. Interiorizace kultury probíhá v rámci socializace a enkulturace. Velice účinným mechanismem přenosu kultury, který přispívá k zachování kulturní kontinuity a zpevňování kulturní tradice v čase, je endokulturace, tj. předávání kulturních prvků z generace na generaci. Z tohoto hlediska pak pohlížíme na kulturu jako na kolektivní produkt, výsledek činnosti lidí, kteří v procesu sociální interakce rozvíjejí kulturní dědictví. Kulturní změna přitom může probíhat formou kulturní inovace nebo kulturní difúze kulturních prvků nebo komplexů. (srov. tamtéž).

Na kulturní rozmanitost můžeme v tomto směru pohlížet jako na pozitivní stav, můžeme v ní vidět příležitost k vzájemnému obohacování. Pokládat svou kulturu za jedinou správnou a nejlepší, izolovat se od ostatních kultur by pravděpodobně vedlo společnost ke stagnaci. Vždyť podíváme-li se do minulosti, vždy docházelo k předávání kulturních prvků mezi jednotlivými společenstvími a tím i k rozvoji a obohacení daných kultur.

Z hlediska multikulturní problematiky je také nezbytné ozřejmit pojem etnocentrismus.

3.1.2 Etnocentrismus

S etnocentrismem se můžeme setkat napříč všemi společnostmi. Všude na světě lidé považují své kulturní normy, hodnoty, obyčeje a ideje za správné, užitečné a pravdivé. Z tohoto pohledu pak hodnotí příslušníky jiných kultur a společností.

„Etnocentrismus představuje tendenci posuzovat odlišné kultury, jejich zvyky, tradice a hodnoty z perspektivy kultury vlastní. Taková perspektiva je však nositelům výrazně netolerantní, neboť jiné kultury jsou posuzovány podle standardů, které jim nejsou vlastní, a proto jim namnoze nevyhovují. Navíc je takový způsob pohlížení na jiné kultury hodnotově zatížený, takže ostatní kultury nejsou chápány pouze jako jiné, ale rovnou jako horší než kultura vlastní“. (Buryánek ed., 2002, s. 87).

Etnocentrické postoje se bohužel projevují i v oblasti vzdělávání. Jak uvádí Průcha, v některých tzv. „velkých“ zemích jako např. USA či Velké Británii se v učebnicích věnuje značná pozornost vlastní zemi, zatímco jinými zeměmi, jejich historií, kulturou apod. se příliš nezabývají a hodnotí je z hlediska své vlastní kultury. (srov. Průcha, 2000, s. 161).

Etnocentrismus je významným nástrojem podporujícím integritu sociální skupiny, zachování stability společnosti, jejich hodnot a norem, zároveň na druhé straně znesnadňuje kontakt s příslušníky jiných společností a stává se zdrojem konfliktů a netolerantnosti.

3.1.3 Kulturní vzorce

Jedním z důležitých pojmů pro multikulturní výchovu je pojem kulturních vzorců. Poznáváním různých kulturních vzorců se žáci seznamují s jinými národy a etniky, a to jim může pomoci pochopit, že ne vše jiné či odlišné znamená špatné. Taktéž pro učitele a jiné profese, kde se jedinci ve své práci setkávají s cizinci (policisté, zdravotníci, pracovníci ve veřejné správě a samosprávě apod.) je poznání a pochopení kulturních vzorců neméně důležitým faktorem, neboť tito se samozřejmě chovají dle zvyklostí své původní kultury. Pochopení kulturních standardů tak může předejít mnoha nedorozuměním nebo dokonce zbytečným konfliktům.

Kulturní vzorce jsou v každé lidské společnosti předávány z generace na generaci již od raného dětství.

Sociologická definice říká, že „vzor kulturní je koherentní systém společenských institucí, forem chování, hodnot a norem charakteristických pro danou společnost a kulturu, který je obecně přijímán, napodobován, vstupuje do procesu socializace jedinců, reprodukuje se v kulturních výtvorech a stabilizuje ve zvycích a obyčejích. Vzory kulturní jsou součástí kulturní tradice. V běžném životě umožňují, spoluurčují a podmiňují substituci čistě individuální zkušenosti obecně akceptovanými, historicky ověřenými postupy v rozhodovacích alternativách společenského života. Vzory kulturní nemusí být nutně akceptovány všemi příslušníky dané společnosti. Na druhé straně mohou přesahovat její hranice, procesem kulturní difúze. V užším slova smyslu se hovoří o vzoru kulturním jako o modelu činnosti nebo chování v určité společnosti“ (Velký sociologický slovník, 1996, s. 1420).

Ruth Benedictová kulturním vzorcům připisuje vysokou obecnost a považuje je za základní prvky každé kultury, které vytváří specifické kulturní konfigurace a slouží jako orientační a regulační faktory sociální adaptace. Kulturní vzorce vidí jako kulturní tradici vykrytalizované a institucionálně zformované skupinové normy.

Život jedince je nikdy nekončícím přizpůsobováním se vzorcům a standardům tradičně předávaným v jeho společenství. Od narození jeho chování a prožívání formují zvyky jeho komunity. Když začíná mluvit, je již produktem své kultury, a v dospělosti budou její zvyky již jeho zvyky, její přesvědčení jeho přesvědčením, a co bude pro ni nemožné, bude nemožné i pro něho. Toto vše s ním bude sdílet každý jedinec z jeho skupiny a s jedincem narozeným na opačné straně zeměkoule bude sdílet sotva tisícinu. (srov. Benedictová, 1999, s.18).

3.1.4 Etnikum

Pojem etnikum je odvozen z řeckého výrazu Ethnos, který mohl znamenat asi totéž jako „národ“. V současné době je používán i výraz etnická skupina (ethnic group), přejatý z anglosaské literatury.

„Etnikum je skupina lidí, kteří mají společný původ, obvykle společný jazyk a sdílejí společnou kulturu. Souhrnně lze říci, že každé etnikum se vyznačuje svou vlastní etnicitou.“ (Průcha, 2006, s. 29). Existence etnika neznamená nutně neměnnou kategorii, ale naopak se často jedná o pružnou kategorii, která má zajistit jedincům identitu, která bude vyhovovat jejich potřebám.

3.1.5 Etnicita

Etnicita (angl. ethnicity) je „*souhrn kulturních, rasových, jazykových a teritoriálních faktorů, historických osudů a představ o společném původu, formujících etnické vědomí člověka, etnickou identitu.*“ (Průcha, 2006, s. 29).

Etnicita charakterizuje člověka jako společenskou a kulturní bytost. Je souhrnem znaků vymezujících etnikum, a z tohoto hlediska je důležitým faktorem při poznávání a respektování jiných etnik, což je stěžejním cílem multikulturní výchovy.

S pojmem etnikum souvisí i některé další pojmy, a to zejména tzv. etnická příslušnost.

Etnická příslušnost respektive etnická identita znamená uvědomování si sounáležitosti jednotlivce s určitou etnickou skupinou na základě společně sdílených znaků etnicity nebo rodového původu. V praxi je často ztotožňována s kategorií „národnost“, např. při sčítání obyvatelstva. (srov. Průcha, 2006, s. 30).

Přihlášení se k určité etnické příslušnosti závisí pouze na svobodné vůli a rozhodnutí jedince.

3.1.6 Národ a národnost

Jednoznačná a široce uznávaná definice pojmu národ neexistuje. Roubíček ve své publikaci uvádí, že:

„Národnost jako příslušnost k určitému národu je v současném světě chápána ve dvojím smyslu pojmu „národ“, na jedné straně ve smyslu etnickém, na druhé straně ve smyslu politickém. Národ ve smyslu etnickém je soubor osob obvykle se společným jazykem, společnou historií, tradicí a zvyky, společným územím a národním hospodářstvím. Národ ve smyslu politickém je prostě soubor občanů určitého státu, tedy soubor osob se státní příslušností tohoto státu.“ (Roubíček, 1997, s. 152)

Obyvatelé každého státu se dělí na občany tohoto státu nebo-li státní příslušníky a na cizince, kteří jsou jednak státními příslušníky jiného státu nebo jsou bezdomovci (lidé nemající žádné státní občanství). Státní občanství se v některých zemích chápe jako příslušnost k politickému národu. Označení národa (Francouz, Turek etc.) je u nás vnímáno jako označení etnického národa. Naopak v řadě států západní Evropy je to vnímáno jako označení politického národa (tedy státního občanství). Z toho důvodu se v případě národa etnického mluví o etnickém Francouzovi, etnickém Turkovi etc.. Závažnost problému tohoto dvojího pojetí národnosti je menší

u zemí národnostně homogenních a větší u zemí národnostně smíšených. V České republice spíše převládá pojetí národa a národnosti ve smyslu etnickém. Zdůrazňování občanského pojetí naší společnosti, které můžeme sledovat v posledním období naznačuje odklon politické reprezentace od etnického pojetí národa k pojetí politickému. (srov. tamtéž).

Je otázkou jak se vnímání národnosti u nás bude v budoucnu dále vyvíjet. Velký vliv mají jak politici tak také média.

Národnost ve smyslu politickém (státní občanství) jedinec prokazuje např. občanským průkazem, cestovním dokladem daného státu či jiným právně uznávaným dokumentem. Naopak co se týká národnosti ve smyslu etnickém její objektivní vymezení není jednoduché. Vždyť při všech sčítáních lidu, která u nás zatím proběhla se mohli občané zcela svobodně přihlásit k určité národnosti, a to bez ohledu na údaje v jejich osobních dokumentech či znalosti toho daného jazyka. Jednalo se tedy o zcela svobodné rozhodnutí občana, který se mohl přihlásit k jedné, více či žádné národnosti.

Listina základních práv a svobod prohlašuje právo občanů svobodně rozhodovat o své národnosti, které není ničím omezeno ani podmíněno. *„Každý má právo svobodně rozhodovat o své národnosti. Zakazuje se jakékoli ovlivňování tohoto rozhodování a všechny způsoby nátlaku směřující k odnárodňování.“* (Listina základních práv a svobod, čl. 3 odst. 2).

3.1.7 Národnostní menšina (national minority)

Ačkoli termín národností menšina je často používán, jeho vymezení není zcela jednoduché neboť ani dokumenty mezinárodních organizací tento pojem přesně nedefinují. Můžeme se zde setkat s pojmy etnická menšina, náboženská či jazyková menšina. Tak například v Listině základních práv a svobod nese její třetí hlava název „Práva národnostních a etnických menšin“. Zde je deklarováno v článku 24 a článku 25, že:

„Příslušnost ke kterékoli národnostní nebo etnické menšině nesmí být nikomu na újmu“.

(1) Občanům tvořícím národní nebo etnické menšiny se zaručuje všestranný rozvoj, zejména právo společně s jinými příslušníky menšiny rozvíjet vlastní kulturu, právo rozšiřovat a přijímat informace v jejich mateřském jazyku a sdružovat se v národnostních sdruženích. Podrobnosti stanoví zákon.

(2) *Občanům příslušejícím k národnostním a etnickým menšinám se za podmínek stanovených zákonem zaručuje též*

a) právo na vzdělání v jejich jazyku,

b) právo užívat jejich jazyka v úředním styku,

a) právo účasti na řešení věcí týkajících se národnostních a etnických menšin“.

(Listina základních práv a svobod, čl. 24 a čl. 25).

Roubíček definuje národnostní menšiny jako: „*Skupiny lidí, které žijí v určité zemi a liší se národnostně od většiny (majority) obyvatelstva této země, tvoří národnostní menšiny (minority)“.* (Roubíček, 1997, s. 155).

Podrobnější popis národnostní menšiny můžeme najít u Jirasové, Pospíšila a Sulitka: „*Charakteristickým znakem národnostních menšin je především predispozice výrazného národního vědomí a různorodá fixace na mateřský národ, s nímž je spojují historické a kulturní tradice. Z kulturně antropologického hlediska je národnostní menšina určité společenství lidí, kteří společně sdílejí etnické, kulturní a jazykové znaky odlišné od většiny obyvatel státu a projevují společné přání být považováni za národnostní menšinu v zájmu uchování a rozvíjení vlastní identity, kulturních tradic a mateřského jazyka“.* (Šišková ed., 2008, s. 91)

V České republice je pojem národnostní menšina právně upraven v zákoně č. 273/2001 Sb. ze dne 10. července 2001 o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů.

„(1) *Národnostní menšina je společenství občanů České republiky žijících na území současné České republiky, kteří se odlišují od ostatních občanů zpravidla společným etnickým původem, jazykem, kulturou a tradicemi, tvoří početní menšinu obyvatelstva a zároveň projevují vůli být považováni za národnostní menšinu za účelem společného úsilí o zachování a rozvoj vlastní svébytnosti, jazyka a kultury a zároveň za účelem vyjádření a ochrany zájmů jejich společenství, které se historicky vytvořilo.*

(2) *Příslušníkem národnostní menšiny je občan České republiky, který se hlásí k jiné než české národnosti a projevuje přání být považován za příslušníka národnostní menšiny spolu s dalšími, kteří se hlásí ke stejné národnosti“.* (Zákon č. 273/2001 Sb., § 2).

Práva cizinců čili osob s povolením k dlouhodobému či trvalému pobytu na území České republiky stanoví zvláštní právní předpisy, a to zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, ve znění pozdějších předpisů.

3.1.8 Rasy a rasismus

S pojmem rasismus úzce souvisí pojem xenofobie. Neboť jak uvádí Frištenská: „*V příčinné vazbě vznikají chronologicky xenofobie, rasismus, a produkty rasismu – rasová diskriminace a rasové násilí*“ (Šišková ed., 2008, s. 12).

Xenofobie

Slovo xenofobie pochází z řeckého slova *xénos* (příchozí) a *fóbos* (bázeň, úzkost). Vyjadřuje strach z něčeho cizího, co stojí mimo vlastní sociální útvar. Xenofobie je základem různých nenávistných ideologií, jako je rasismus, nacionalismus, fašismus apod. Je také základnou problému minorit, pramení z ní pronásledování cizinců a stojí v pozadí segregace. Cizí je subjektivně prožíváno jako nebezpečné a stává se tak obětním beránkem jakožto „snadno definovatelný“ původce nesnází. (srov. tamtéž).

Rasa

Termín rasa je neutrální antropologický termín, který se vztahuje k druhovému rozlišení lidských plemen. Jedná se o souhrn určitých společných znaků, kterými se vyznačuje daná skupina lidí (barva kůže, vlasů a očí, forma vlasů, nosu, rtů, víček, hlavy a obličeje, výška, proporce a členění těla). Tento termín se tedy nevztahuje k pojmům jako národ nebo kmen, které patří mezi pojmy humanitních věd.

Rasismus

Rasismus je ideologie, která „*předpokládá fyzickou a duševní nerovnost lidských plemen (ras) a rozhodující vliv rasových odlišností na dějiny a kulturu lidstva. Rasové teorie jsou podloženy představou, že lidstvo bylo původně rozděleno na nižší a vyšší rasy. Vyšší rasy jsou pak tvůrčími a jsou nositeli civilizace a pokroku, jsou určeny k vládnutí. Nižší rasy jsou charakterizovány neschopností kulturní tvořivosti a je třeba je vést.*“ (Šišková ed., 2008, s. 13). Rasismus si ve své dlouhé historii vyžádal napříč celým světem velké množství obětí. Byl výchozím základem pro agresi, genocidu, útisk a vykořisťování.

Původně se ideologie rasismu opírala o biologické „rasové“ rozdíly, jádrem rasismu byla víra, že zděděné viditelné rysy jsou v příčinné souvislosti se schopnostmi nebo způsoby chování. Tento biologizující pohled byl v Evropě druhé poloviny 20. století vystřídán (i s ohledem na důsledky šoa) tzv. kulturizujícím rasismem, který se neodvolává již na fyzické vlastnosti „jiných“, „méněcenných“, ale na jejich kulturu. Tento diskurz v současnosti probíhá v rámci politických debat

o imigrační politice řady západoevropských zemí či dokonce Evropské unie. Argumenty, které zaznívají kladou důraz na „neasimilovatelnost“ a „kulturní zaostalost“ přistěhovalců či národních menšin přítomných v daných státech. (srov. Danics, Kamín, 2005, s. 80).

Většinou vnímáme rasismus z individuálního pohledu, který je založen na postojích, názorech a předsudcích určitých osob. Toto v podstatě jednostranné vnímání rasismu přetrvávalo až do 60. let 20. století.

V této době se pohled na rasismus rozšířil o koncepci tzv. institucionálního rasismu. Někteří sociální vědci zaměřili svou pozornost na analýzu zdánlivě neutrální činnosti společenských institucí. Na rozdíl od rasismu jako ideologie představuje institucionální rasismus praxi. Je charakteristický tím, že jednotlivé společenské (ekonomické) struktury a instituce fungují tak, že jejich nezáměrným důsledkem je diskriminace příslušníků podřízených skupin. Tato nová koncepce znamenala velký přínos z hlediska analytického a byla využita v boji proti rasismu. Pokud si totiž uvědomíme, že rasismus není pouze záležitostí rasistického smýšlení jedinců, ale týká se celé struktury společnosti, pak nástroje určené k jeho eliminaci budou jiné a efektivnější. (srov. tamtéž).

V tomto směru je zajisté přínosem, že v roce 2009 byl Parlamentem České republiky přijat zákon č. 198/2009 Sb., o rovném zacházení a o právních prostředcích ochrany před diskriminací, tzv. antidiskriminační zákon. Avšak vedle legislativních změn, by se stát měl zaměřit na podporu prezentace skupin ohrožených rasovou či etnickou diskriminací, jejíž cílem by mělo být seznámení většinové veřejnosti s minoritními skupinami jako součástí občanské společnosti, která může být v mnohém přínosem. Musíme konstatovat, že prozatím nejsou tyto aktivity, které by změnily pohled majoritní společnosti na minoritní skupiny příliš časté.

S rasismem jak už bylo řečeno úzce souvisí rasová diskriminace a rasové násilí.

Rasová diskriminace

Pokud hovoříme o rasové diskriminaci jedná se především o sociální diferenciaci, kdy dochází k nerovnému zacházení s určitými členy ve společnosti, především na základě jejich příslušnosti např. k určitému etniku či profesní, politické či náboženské skupině.

Diskriminaci samu rozlišujeme na diskriminaci přímou či nepřímou. Diskriminaci přímou můžeme charakterizovat jako určité diskriminační chování ke konkrétní

osobě. Diskriminace nepřímá je způsobována vlastnostmi systémů a politik, které nepočítají se zvláštnostmi těch, kteří jsou odlišní, a přitom nemají v dané společnosti vliv, aby svoje nároky na přizpůsobení těchto systémů uplatnili. (srov. Šišková ed., 2008, s. 15).

Rasové násilí

Rasové násilí představuje takové násilné chování, které je vyvoláno rasovým motivem a jehož objektem se stává v podstatě náhodně vybraný jedinec rasově odlišné skupiny. Jediným kritériem pro útočníka je odlišná rasa oběti.

Po vymezení základních pojmů souvisejících s multikulturální tematikou se budeme v následující kapitole teoretické části zabývat multikulturálním soužitím a tím jak toto soužití různých sociokulturálních skupin může ovlivnit multikulturální výchova v rámci společnosti.

3.2 Život v multikulturální společnosti

V multikulturální společnosti dochází ke konfrontaci při vzájemném setkávání osob z různých kultur. Bohužel nezdá se, že dochází k rasistickým útokům, etnickým konfliktům a vzájemným nedorozuměním. Právě pomocí multikulturální výchovy by mělo docházet k zmírnění či nejlépe odstranění těchto negativních jevů ve společnosti. Multikulturální výchova by měla vést k přípravě na život v multikulturální společnosti. Vlivem globalizace a celosvětové migrace obyvatel už dnes stěží najdeme stát, který by byl zcela národnostně homogenní, Českou republiku nevyjímaje. Se stoupajícím počtem cizinců žijících v naší zemi roste i význam multikulturální výchovy v České republice. Stále častěji se budeme v běžném životě setkávat s příslušníky jiných etnických skupin, s lidmi vyznávajícími jiné náboženství, odlišný životní styl a uznávající jiné hodnoty než jsou naše. Lidé by měli dojít k poznání, že jiné se nemusí nutně rovnat špatné nebo horší. Měli by pochopit, že odlišná kultura naopak může vést k obohacení kultury vlastní. Tak jak se migranti musí učit chápat naše chování a porozumět kultuře majoritní společnosti, tak se musí i příslušníci majority snažit porozumět příslušníkům jiných kultur, jejím osobnostním a sociálním rysům, tradicím a hodnotám a s tím souvisejícím chováním. Z výše uvedených důvodů je význam multikulturální výchovy pro život ve fungující multikulturální společnosti prostě negativních projevů tak důležitý. Cílem multikulturální výchovy je prostřednictvím vzdělávacích programů naučit lidi chápat a respektovat jiné kultury než svou vlastní, vytvářet pozitivní postoje vůči migrantům

a příslušníkům jiných etnik a odstraňovat předsudky vůči těmto osobám, které panují v majoritní společnosti.

3.2.1 Multikulturalismus

Jelikož se ideje multikulturalismu staly jedním ze základních východisek multikulturní výchovy, kterou se budeme zabývat v následující podkapitole, zastavíme se u tohoto pojmu, který není zcela jednoznačně definován. Různí autoři či politici vysvětlují pojem multikulturalismus často z odlišného pohledu, je mu přikládán různý smysl a význam. Má své stoupence i kritiky. Multikulturalita se dnes stává stále aktuálnějším tématem, neboť sociokulturní realitou ve většině zemí je vzájemné soužití příslušníků odlišných kultur. Multikulturalismus se od svého vzniku v 60. letech minulého století postupně rozdělil do několika myšlenkových proudů. Ty se v mnoha směrech liší a novější z nich vznikaly často jako kritika směrů předchozích. Za určující můžeme považovat následující směry:

Pluralistický multikulturalismus

Představuje původní pojetí multikulturalismu. Kultury jsou v tomto směru pojímány jako uzavřené skupiny, které je potřeba jako takové zachovat a podporovat. Kulturní rozmanitost je zde chápána jako hodnota sama o sobě, jako podmínka společenského vývoje. Z pohledu pluralistického multikulturalismu je základní jednotkou společenského uspořádání skupina nebo komunita, která se vyznačuje jednotnou kulturou a specifickou kolektivní identitou. V oblasti vzdělávání je kladen důraz na rozvíjení tzv. multikulturní gramotnosti. Všichni lidé ve společnosti mají získat znalosti o specifikách jednotlivých sociokulturních skupin a členové minorit se mají seznamovat se společenskými mechanismy dominantní kultury. V praxi inklinuje pluralistický multikulturalismus často k prezentování kultury v podobě tradic minoritních skupin, aniž by se věnoval jejich společenskému postavení, rovnosti jejich šancí ve vzdělávání apod. Tento proud je ponejvíce spojován se jménem Charlese Taylora, kanadského filozofa, který požaduje uznání autenticity jednotlivých kultur a právo na zachování integrity menšin. (srov. Moree ed., 2008, s. 18 – 20).

Model Pluralistického multikulturalismu můžeme vidět např. u našich německých sousedů, v Nizozemsku nebo severských státech. Míra integrace národnostních menšin zde není příliš vysoká. Na jedné straně sice tyto státy uznávají právo na integritu menšin, ale na druhou stranu, migranti žijí ve „vlastním“ světě, žijí

v oddělených čtvrtích a mají malou motivaci naučit se jazyk hostitelské země, což je nakonec znevýhodňuje např. na trhu práce či při dalším vzdělávání. V poslední době, tak můžeme pozorovat narůstající konflikty mezi minoritami a majoritou v těchto zemích a pravděpodobně i změny v jejich migrační politice, čemuž nasvědčuje i nedávné prohlášení německé kancléřky Merkelové, že „multikulturalismus selhal“.

Liberální multikulturalismus

Liberální multikulturalismus sice také prosazuje uznání specifických charakteristik jednotlivých kulturních skupin, ale za cíl si však již klade integraci jednotlivců do většinové společnosti a vytvoření občanského společenství rovnoprávných osob. Oproti pluralistickému zaměření na diferenci zdůrazňuje tedy stejnost potažmo rovnost v přístupu ke zdrojům. Tento směr hlásá respekt ke všem lidem ve společnosti a prosazuje liberální ideály, slibující rovnost a otevřené možnosti pro všechny, kteří se chtějí začlenit, uplatnit se ve společnosti. Zároveň se snaží vymezit proti nacionalistickým tendencím, které znevýhodňují příslušníky minorit pouze na základě jejich příslušnosti k jiné kulturní či společenské struktuře bez ohledu na jejich státní občanství. V praxi liberální multikulturalismus směřuje k vytvoření etnicky a kulturně neutrálního veřejného prostoru, přičemž kulturní specifčnost každého jednotlivce ponechává ve sféře soukromého života. (srov. tamtéž).

Liberální multikulturalismus je charakteristický např. pro Francii či Švýcarsko, kde jsou patrné snahy ze strany státu o důslednou integraci a asimilaci národnostních menšin, jejichž kulturní a náboženské tradice mají být věcí soukromou a nesmí zasahovat do veřejného života, viz. šátková aféra ve Francii.

Kritický multikulturalismus

Kritický multikulturalismus se objevuje až v polovině 90. let minulého století. Tento směr reaguje na kritiky multikulturalismu a vymezuje se vůči některým praktikám, které prosazují předchozí dva směry. Taktéž vyzdvihuje význam kulturní rozmanitosti ve společnosti, vidí ji však spíše jako prostředek, který člověka učí uvědomovat si jinakost perspektiv, chápat jak jsou utvářeny naše hodnoty, identita a pohled na svět. Kritický multikulturalismus poukazuje na nerovnosti mezi jednotlivými skupinami v přístupu k distribuci zdrojů či ke vzdělávání. Usiluje o nápravu této nerovnosti zdůrazněním solidarity, která umožňuje zachování

rozdílnosti a zároveň nabízí společný cíl pro každého člena společnosti. (srov. tamtéž).

Kritický multikulturalismus který uznává, že je třeba chápat požadavky minoritních skupin a tyto skupiny respektovat, ovšem při tom, že původní kultura zůstává v popředí můžeme vidět například ve Velké Británii.

Pokud mluvíme o multikulturalismu, o životě v multikulturní společnosti nelze nezmínit otázku integrace . Jak uvádí Barša teorie integrace vzešla z ideologických, sociologických a politologických diskusí 60. a 70. let. „... *teorie integrace není morálně a politicky neutrální, neboť je postavena na odmítnutí segregace a vyloučení. Jejím hodnotovým jádrem jsou ideály svobody, rovnosti a solidarity*“ . (Barša, 1999, s. 231). Dle Barši můžeme na rovině kulturní integrace odlišit tyto tři formy:

1) Asimilace

„Asimilační integrace proběhne tehdy, opustí-li menšina hodnoty a zvyky, které ji odlišovaly, a rozpustí-li se zcela ve většinové společnosti.“

2) Tavící tyglík

„Pokud menšina splyne s celkem, ale zároveň jej při tom obohatí o jisté své rysy, pak mluvíme o tavícím tyglíku“.

3) Kulturní pluralismus

„Ke kulturně-pluralistické integraci dojde tehdy, když si menšina zachová svou kulturní odlišnost a soudružnost, avšak ekonomicky a politicky je pevně vsazena do okolní společnosti. Multikulturalismus pak tuto kulturně skupinovou mnohost povyšuje na žádoucí a politicky prosazovaný konstitutivní rys dané společnosti“. (srov. tamtéž).

Tento třetí typ integrace se jeví jako ideální. Jeho uskutečňování ovšem není jednoduché. V rámci České republiky je cesta k naplnění těchto idejí (zvláště u střední a starší generace) poznamenána uzavřeností československé společnosti před rokem 1989. Částečná nepřítomnost či potlačování cizích kultur či způsobů života ať již se jednalo o etnické menšiny, homosexuály apod. vedla k nárůstu xenofobie v české populaci. Informovanost majoritní společnosti vzhledem k těmto skupinám byla velmi nízká ne-li žádná, postoje většiny obyvatelstva k těmto „odlišným“ skupinám byly často vytvářeny na základě zkreslených informací a různých fám, které kolovaly ve společnosti.

Jako dobré definování problému multikulturalismu se jeví názor G. Sartoriho uvedený v jeho publikaci *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci, Esej o multietnické společnosti*. „*Pojmy pluralismus a multikulturalismus nejsou samy o sobě protikladné, navzájem se nevyklučují. Je-li multikulturalismus jako faktický stav, jako konstatování existence rozmanitých kultur (přičemž rozmanité významy pojmu kultura bude ještě zapotřebí upřesnit) pak není pluralitní koncepci světa nijak na obtíž. Multikulturalismus představuje v takovém případě pouze jednu z mnoha možných historických konfigurací pluralismu. Něco jiného však nastane, jestliže je multikulturalismus prohlášen za hodnotu, a to dokonce za hodnotu prioritní. Pak vznikne problém, protože se pluralismus a multikulturalismus dříve nebo později dostanou do kolize.*“ (Sartori, 2011, s. 41)

Multikulturalismus má v současnosti mnoho kritiků i stoupců. Často můžeme slyšet o krizi multikulturalismu. Rostoucí počet různých teroristických akcí islámských fundamentalistů nastalou situaci nadále zhoršuje. Především v zemích, kde žije velký počet přistěhovalců z arabských zemí se šíří nesnášlivé nálady vůči těmto minoritám. To vše sebou nese vznik nacionalismu a také omezení v migrační a azylové politice Evropské unie.

Pokud tedy budeme na multikulturalismus pohlížet jako na daný stav věci, kdy spolu na ohraničeném území dochází ke střetu více různých kultur, mělo by být cílem dané společnosti předcházet konfliktům mezi těmito kulturami, snažit se o posilování vzájemného respektu a tolerance, nacházení a sdílení společných hodnot. Otázkou je kde najít přesnou hranici tolerance vůči kulturním odlišnostem. Můžeme tolerovat kulturní odlišnosti např. ve stravování, oblékání apod., dokonce se nám tato jinakost může zamlouvat, můžeme ji i převzít za svou, protože zapadá do našeho obrazu. Poněkud jiná situace ovšem nastává pokud jsou v určité kultuře porušována lidská práva. Asi jen stěží bychom našli Evropanku, která by měla pochopení pro kulturní odlišnost jako je například provádění ženské obřízky u afrických dívek.

V původním pojetí multikulturalismu by nemělo docházet ke konfliktům mezi příslušníky kultur, měli by být schopni vedle sebe žít, spolupracovat a tolerovat se. V tom by měla podstatnou roli sehrát multikulturní výchova, které se budeme věnovat v následujícím textu.

3.2.2 Multikulturní výchova

Multikulturní výchova by měla vést jedince k pochopení a poznání jiných kultur, k porozumění sociokulturním specifikům různých etnických či národnostních skupin žijících na společném území, neboť neznalost a neinformovanost v tomto směru spolu s přetrvávajícími předsudky vede k problémům a nedorozuměním při vzájemné interakci mezi příslušníky minoritních skupin a majoritou. Vlivem multikulturní výchovy by mělo docházet k toleranci, respektování se a vzájemné spolupráci mezi příslušníky minorit a majority. Vzhledem ke stále intenzivnějším kontaktům příslušníků různých etnik, národů apod., rostoucímu počtu imigrantů a azylantů se stává problematika multikulturní výchovy stále více důležitou.

Terminologie vztahující se k multikulturní výchově je značně pojmově rozmanitá. I v odborných publikacích se značně liší. Z toho pak plyne zaměňování jednotlivých pojmů nebo naplňování těchto pojmů zcela jiným obsahem. Nejčastěji se můžeme setkat s termíny „multikulturní výchova“ a interkulturní „vzdělávání“, které v podstatě můžeme pokládat za synonyma.

Jak již bylo řečeno výše posláním multikulturní výchovy je vést jedince žijící v multikulturní společnosti k vzájemné toleranci, respektu, k porozumění mezi různými sociokulturními skupinami a k vzájemné spolupráci, k vytvoření takové společnosti, která bude stavět na principech rovnosti.

Můžeme konstatovat, že právě v současné době, kdy můžeme sledovat nárůst neonacistických tendencí v naší zemi je téma multikulturní výchovy více než aktuální. Právě mladí lidé jsou totiž snáze přístupní různým vlivům, a to často i negativním. Proto musí být kladeny zvýšené požadavky v tomto směru na vzdělávání dětí a mládeže. Z neznalosti a nepochopení sociokulturních specifik minoritních skupin, ruku v ruce s přetrvávajícími předsudky členů majoritní společnosti vůči těmto skupinám, vznikají zbytečné komunikační problémy, nedorozumění, a ve svém důsledku se tato neznalost může stát zdrojem zbytečných konfliktů ve společnosti.

Existuje celá řada definic pojmu „multikulturní výchova“ nebo „interkulturní vzdělávání“ od různých autorů. Za nejobecnější definici multikulturní výchovy lze pokládat definici uvedenou v Encyklopedii pedagogického výzkumu (Encyklopedia of Educational Research, 1982):

„Multikulturní výchova je příprava na sociální, politické a ekonomické reality, které žáci prožívají v kulturně odlišných lidských stycích.“ (Vasquez, 1982, s. 1267, cituje Průcha 2000, s. 41).

Zdá se, že žádná z definic multikulturní výchovy nemůže komplexně postihnout její význam v celém rozsahu problematiky, kterou se multikulturní výchova zabývá. Jako výstižná se jeví definice multikulturní výchovy v publikaci *Interkulturní vzdělávání: příručka nejen pro středoškolské pedagogy: „Interkulturní výchova a vzdělávání přispívají k vytváření respektujících vztahů mezi různými kulturami, aby bylo možno vyhnout se negativním událostem, ke kterým dochází v multikulturních společnostech – jako např. odmítání menšinové skupiny (rasismus, xenofobie), asimilace, akulturace, ztráta kulturních hodnot, ztráta individuální identity, opovrhování vlastní kulturou, násilná integrace a adaptace. Interkulturní vzdělávání vede studenty k respektování neustále rostoucí kulturní rozmanitosti a otevírá cestu různým způsobům života, myšlení a chápání světa.“* (Buryánek, 2002, s. 13). Multikulturní výchovu pak musíme chápat v kontextu výchovy a vzdělávání, nejen ve formálním školském systému, ale i v ostatních edukačních prostředích.

Průcha vymezuje komplexní obsah multikulturní výchovy v několika vzájemně provázaných rovinách.

Multikulturní výchova je:

1. praktická edukační a osvětová činnost, realizovaná především ve školní výuce, ale také v osvětově zaměřených projektech za účelem sblížení a vzájemné spolupráce mezi etniky, národy, rasami, kulturami apod.
2. oblast vědecké teorie, která má interdisciplinární charakter, vychází tedy z několika vědeckých disciplín např. etnologie, interkulturní psychologie, srovnávací sociologie, teorie komunikace apod.
3. oblast výzkumu, který poskytuje poznatky o multikulturní realitě dnešního světa jak teorii, tak praxi
4. systém informačních a organizačních aktivit, který vytváří organizační a informační základnu pro teorii, výzkum a realizaci multikulturní výchovy (srov. Průcha, 2006, s. 21).

Existuje řada faktorů ovlivňujících život v multikulturalitě současného světa a také to kam bude směřovat a jakou bude mít podobu multikulturní výchova v dalších letech. Podstatnou roli v tomto směru má vláda, parlament a politické strany, které ovlivňují svými názory a politickým programem jednak veřejné mínění,

ale také legislativu týkající se této problematiky. Nemůžeme zapomenout také na různá občanská sdružení a obecně prospěšné organizace věnující se multikulturní výchově. Mezi činitele mající vliv na multikulturní výchovu patří také kurikulární dokumenty neboli Rámcové vzdělávací programy (RVP), které se vydávají pro každý obor vzdělávání.

Z pohledu problematiky multikulturní výchovy je obzvláště potěšující, že již v RVP pro předškolní vzdělávání se mezi klíčovými kompetencemi, kterých má dítě dosáhnout před nástupem do školy uvádí, že dítě je schopno chápat, že lidé se různí a umí být tolerantní k jejich odlišnostem a jedinečným, uvědomuje si svá práva i práva druhých, učí se je hájit a respektovat; chápe, že všichni lidé mají stejnou hodnotu.

Součástí Rámcových vzdělávacích programů (platných od roku 2007-2008), jsou tzv. průřezová témata, která mají za cíl rozvíjet osobnostní charakteristiky žáka v oblasti postojů a hodnot. Jedním z průřezových témat je také multikulturní výchova. Rámcové vzdělávací programy vycházejí z nové strategie vzdělávání, která zdůrazňuje klíčové kompetence, jejich provázanost se vzdělávacím obsahem a uplatnění získaných vědomostí a dovedností v praktickém životě. Podmínkou účinnosti průřezových témat je jejich propojenost se vzdělávacím obsahem konkrétních vyučovacích předmětů a s obsahem dalších činností žáků realizovaných ve škole i mimo školu.

V rámci multikulturní výchovy by se žáci měli seznámit s rozmanitostí různých kultur, jejich tradicemi a hodnotami a na základě toho si pak lépe uvědomit i svoji vlastní kulturní identitu, tradice a hodnoty. V RVP pro základní vzdělávání (RVP ZV) se pak uvádí, že multikulturní výchova vede k rozvíjení smyslu pro spravedlnost, solidaritu, k toleranci, k chápání a respektování neustále se zvyšující sociokulturní rozmanitosti. U menšinového etnika rozvíjí jeho kulturní specifika a současně poznávání kultury celé společnosti, majoritní většinu seznamuje se základními specifiky ostatních národností žijících ve společném státě, u obou skupin pak pomáhá nacházet styčné body pro vzájemné respektování, společné aktivity a spolupráci. Multikulturní výchova se dotýká i mezilidských vztahů ve škole, vztahů mezi učiteli a žáky, mezi žáky navzájem, mezi školou a rodinou, mezi školou a místní komunitou. Škola jako prostředí, v němž se setkávají žáci z nejrůznějšího sociálního a kulturního zázemí, by měla zabezpečit takové klima, kde se budou všichni cítit rovnoprávně, příjemně a v bezpečí.

V oblasti vědomostí, dovedností a schopností má multikulturní výchova ve škole poskytovat žákům základní znalosti o různých etnických a kulturních skupinách žijících v české a evropské společnosti. Učit žáky komunikovat a žít ve skupině s příslušníky odlišných sociokulturních skupin, uplatňovat svá práva a respektovat práva druhých, chápat a tolerovat odlišné zájmy, názory i schopnosti druhých. Žáci by si měli uvědomovat že, všechny etnické skupiny a všechny kultury jsou rovnocenné a žádná není nadřazena jiné. Multikulturní výchova by dále měla rozvíjet schopnost poznávat a tolerovat odlišnosti jiných národnostních, etnických, náboženských a sociálních skupin, a také schopnost spolupracovat s příslušníky těchto skupin.

V oblasti postojů a hodnot je cílem multikulturní výchovy pomáhat žákům prostřednictvím informací vytvářet si postoje tolerance a respektu k odlišným sociokulturním skupinám, reflektovat zázemí příslušníků ostatních sociokulturních skupin a uznávat je. Multikulturní výchova stimuluje, ovlivňuje a koriguje jednání a hodnotový systém žáků, učí je vnímat odlišnost jako příležitost k obohacení, nikoli jako zdroj konfliktu. Měla by žáky vést k angažovanosti při potírání projevů intolerance, xenofobie, diskriminace a rasismu a naučit je vnímat sebe sama jako občana, který se aktivně spolupodílí na utváření vztahu společnosti k minoritním skupinám.

(srov. <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma/ramcove-zdelavaci-programy>).

Mezi obecné cíle multikulturní výchovy řadí Kocourek tyto:

- „předat žákům informace o různých kulturách ve vazbě na kulturu vlastní (analogie setkávání)
- vychovávat k toleranci a rasismu (pozitivní příklady, věrný popis reality) vzdělávat o tom, co se děje při setkávání příslušníků různých kultur (zachycení reálných procesů interakce a jejich charakteru)
- podporovat sociální a kulturní identitu žáků domácích i cizích (umožnit žákům porovnávat a vytvářet si vlastní identitu sociální a kulturní, přemýšlet a volit si životní cestu, udržet kompaktnost osobnosti)“ . (Šišková ed., 2008, s. 42).

Multikulturní výchova by měla žáky vést k uznání jinakosti druhého, k respektu a toleranci k příslušníkům odlišných sociokulturních skupin. K pochopení, že každý člověk je jedinečnou lidskou bytostí. V tomto směru stojí před školou nelehký úkol a bude záležet na konkrétním přístupu a osobnosti každého jednotlivého učitele.

S multikulturální výchovou jak vyplývá z výše uvedeného úzce souvisí problematika postojů, stereotypů a předsudků, kterým se budeme věnovat v navazující podkapitole.

3.2.3 Postoje a předsudky

Významnou úlohu při vzájemném soužití v multikulturální realitě současného světa, kdy stále častěji dochází ke kontaktu různých kultur, hrají hodnoty, postoje a předsudky. Bez dostatečných znalostí a snahy pochopit jiné kultury než svou vlastní vznikají a budou vznikat ve společnosti mnohdy zbytečná nedorozumění, problémy v komunikaci a vzájemné konflikty mezi příslušníky různých národností, etnik, náboženství, odlišného životního stylu, jiných životních hodnot. Vzájemné poznávání a porozumění osobnostním a sociálním rysů, kultuře, historii, hodnotám a z toho plynoucím projevům chování příslušníků jiných etnických skupin, jiných kultur je podstatné pro život ve společnosti, kde bude panovat atmosféra porozumění a vzájemné tolerance, společnosti kde budou respektována lidská práva příslušníků všech skupin.

Hodnoty

Každý jedinec přijímá své hodnoty již od ranného dětství během socializačního procesu. To jaké hodnoty přijme jedinec za své pak určuje jakým způsobem žije, co pokládá za správné a nebo naopak za špatné. Jestliže se setká s někým vyznávajícím odlišné hodnoty od jeho, může se podvědomě cítit tímto ohrožen, což následně může vést ve vzájemné interakci k nepochopení a komunikačním problémům. Některé hodnoty národnostních, etnických či jiných minorit mohou být odlišné od hodnot přijatých majoritní společnosti, což se pak stává zdrojem vzájemného nedorozumění. Pro život v multikulturální společnosti prosté zbytečných konfliktů, by se měli všichni občané, jak děti tak i dospělí snažit o poznání a pochopení tradic, hodnot a kultury ostatních příslušníků společnosti.

Jak uvádí Hayesová hodnoty jsou úzce spojeny s postoji: „*Hodnoty jsou poměrně stálé osobní předpoklady, které leží v samém srdci postojů. Týkají se obecných principů, jako například toho, co je morální nebo sociálně žádoucí. Protože osobní hodnoty a principy nám slouží jako standardy, podle nichž posuzujeme vlastní chování i chování ostatních, jsou s postoji úzce provázány. Postoje většinou přímo vycházejí ze základní hodnotové soustavy člověka*“ (Hayesová, 2003, s. 97).

Postoje

Postoje můžeme charakterizovat jako hodnotící vztahy, které jednotlivec zaujímá k okolnímu světu, jiným subjektům i k sobě samému, které zahrnují tendenci chovat se nebo reagovat relativně stabilním způsobem. Složitost postojů je dána tím, že obsahují tři složky:

- „*Kognitivní složka – týká se poznatků a názorů, které jednotlivec má o předmětu svého postoje.*
- *Emocionální složka – týká se emocí, které jednotlivec zaujímá k předmětu svého postoje.*
- *Behaviorální složka – týká se sklonů k chování vůči předmětu postoje“.* (Průcha, 2006, 78).

Jak dále uvádí Průcha jsou tyto tři složky postojů důležité pro multikulturní výchovu, neboť se předpokládá, že může vytvářet poznatky jednotlivce a ovlivňovat či dokonce měnit již vytvořené názory jednotlivce na jiná etnika apod.

Vzhledem k tomu, že postoje jsou relativně stabilní, je změna postojů již vytvořených poměrně složitým procesem. Z toho můžeme vyvodit, že v praxi stojí před multikulturní výchovou v tomto směru nelehký úkol.

Předsudky a stereotypy

Jedním z podstatných zdrojů nedůvěry k jiným neboli odlišným sociokulturním skupinám jsou předsudky. Část předsudků vůči různým sociálním, národnostním či etnickým skupinám si jedinec vytváří již během dětství, jednak vlivem rodinného prostředí (výchova, nápodoba), výchovným působením školy, ale také vlivem sociálního prostředí ve společnosti, která jej obklopuje (médiá, vrstevnické skupiny apod.).

Hayesová definuje ve své publikaci předsudek takto: „*Předsudek je předem zformovaný postoj k nějakému objektu projevující se bez ohledu na individualitu nebo povahu tohoto objektu. Člověk, který má předsudky, nezvažuje při posuzování druhých žádná alternativní vysvětlení. Výsledek jeho interpersonálního hodnocení je dopředu určen nějakou libovolnou vlastností toho druhého“.* (Hayesová, 2003, s. 121).

Je zřejmé, že předsudky a stereotypy hrají podstatnou roli v tom jaký zaujímáme postoj k druhým lidem, zvláště se pak odrážejí ve vztazích k příslušníkům jiných národností, ras, etnik apod.

Nakonečný charakterizuje stereotypy a předsudky jako zvláštní druhy postojů, které se do jisté míry významově překrývají. „*Stereotypy jsou mínění o třídách individuí, o skupinách nebo objektech, která jsou v podstatě šablonovitými způsoby vnímání a posuzování toho, k čemu se vztahují; nejsou produktem přímé zkušenosti individua, jsou přebírány a udržují se tradicí*“. (Nakonečný, 1997, s. 223). Tak zvané heterostereotypy se týkají cizích skupin, autostereotypy pak skupiny, ke které jedinec náleží. Heterostereotypy se obvykle vztahují k etnickým menšinám, ale i k celým národům, rasám apod., ale i k různým skupinám ve společnosti. Jsou podmíněny „*duchem doby*“, a proto se historicky mění. (srov. tamtéž).

Bohužel se lidé ve většině případů obtížně zbavují svých předsudků. V některých případech přehodnotí či změní svůj názor, například pod vlivem společenského tlaku, ale po čase se opět ztotožní se svými předsudky. Zdá se, že změnit smýšlení lidí o příslušnících jiných etnik či sociokulturních skupin nebude lehkým úkolem a bude se jednat o dlouhodobou záležitost. Je otázkou zda pouze získané informace a poznatky o jiných kulturách, jejich tradicích a zvycích mohou tuto situaci změnit. Je zřejmé, že předsudky a postoje, které jedinec zaujímá k odlišným skupinám jsou ve značné míře emocionálně zabarvené. Často se můžeme setkat s negativními názory či postoji vůči určité etnické či rasové skupině u lidí, kteří s členy této skupiny v postatě nepřišli do styku a nemají tudíž s příslušníky dané skupiny žádnou osobní zkušenost. Zde spatřujeme nebezpečí stereotypizace, kdy hodnotíme všechny členy určité skupiny, jako by byli všichni absolutně stejní a jednáme s nimi jako by se vyznačovali pouze těmito skupinovými charakteristikami. Často pak zapomínáme, že každý člověk je individuální a jedinečný. Pocit, že vše co je jiné a cizí nás nějakým způsobem ohrožuje nebo může ohrozit často vede k negativnímu vnímání příslušníku odlišných skupin, zejména etnických a rasových. Zkrátka „*vypadají jinak*“ a proto jsou „*jiní*“ a je na místě jim nedůvěřovat.

Lze zcela odstranit předsudky? Touto otázkou se zabývá Haysová, která uvádí, že redukce předsudků má pět hlavních podmínek:

1. „*Zúčastnění musejí mít rovnoprávné postavení.*
2. *Musí mít příležitost k osobnímu kontaktu.*
3. *Je nutný kontakt s nestereotypními jedinci.*
4. *Kontakt mezi skupinami musí být podporován společností.*
5. *Měla by existovat příležitost ke spolupráci*“. (Haysová, 2003, s. 127).

Můžeme říci, že může dojít ke zmírnění předsudků za určitých těžce dosažitelných podmínek, ale asi jen stěží dojde k jejich úplnému odstranění.

Právě v tomto směru se jeví jako velmi důležitá multikulturní výchova ve školách a předškolních zařízeních, která ovšem nesmí mít pouze formální formu, nestačí pouhé předávání informací o té a té kultuře apod. Žáci by se měli osobně setkávat a navazovat přátelství s dětmi jiných etnik a národností, poznávat život jiných kultury a tak z osobní zkušenosti dospět k poznání, že ne vše co je odlišné znamená špatné, ale naopak, že se od ostatních můžeme naučit novým věcem, a že nás toto vzájemné poznávání může v mnohém obohatit.

Jelikož je tato práce zaměřena na problematiku soužití různých kultur a etnik v rámci občanské společnosti, v další kapitole teoretické části se zaměříme na minoritní skupiny v České republice a následně na vývoj národnostní struktury obyvatelstva, jakožto významnou charakteristiku naší země.

3.3 Minoritní skupiny v České republice

Národnostní menšiny byly a jsou nedílnou součástí naší společnosti. I když podle výsledků sčítání lidu v roce 2001 se k české národnosti hlásilo 90,42 % obyvatel, čímž by se Česká republika řadila mezi jedny z nejvíce národnostně homogenních států v Evropě. Ostatní národnosti byly v ČR zastoupeny jen následovně: moravská – 3,72 %, slovenská – 1,89 %, slezská – 0,10 %, polská – 0,51 %, německá – 0,38 %, ukrajinská – 0,22 %, vietnamská – 0,17 %, romská – 0,11 % a ostatní – 2,47 %).

(srov. http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=OB007+%28kraje%29&&kapitola_id=86). Musíme konstatovat, že česká společnost nikdy nebyla zcela homogenní ve své etnické struktuře. Není ničím neobvyklým setkat se s příslušníky některých národnostních menšin nebo s cizinci žijícími trvale či dlouhodobě v České republice, zvláště pak ve větších městech.

Při sčítání lidu v roce 2011 se k české národnosti hlásilo o 26,7 % obyvatel méně, tedy 6 732 104 (63,7 %) obyvatel. Dále následovala národnost moravská 522 474 (4,9 %), národnost slovenská 149 140 (1,4 %), národnost ukrajinská 53 603 (0,5 %), polská 39 269 (0,4 %) a vietnamská 29 852 (0,3 %). Jelikož respondenti měli během posledního sčítání obyvatel v roce 2011 možnost uvést jednu národnost, dvě národnosti nebo neuvést národnost žádnou, což učinilo celkem 2 742 669 (26 %) dotazovaných, data získaná při sčítání tak nemusí vůbec odpovídat reálnému národnostnímu složení České republiky.

Výsledky posledního sčítání obyvatel také poukazují na změnu národnostní struktury ČR vlivem migrace. Oproti sčítání v roce 2001 se snížily podíly tradičních národnostních menšin u nás, a to slovenské (-22,8 %), polské (-24,4 %) a německé (-52,0 %). Naopak došlo k nárůstu jiných národností, a to zejména ukrajinské (+142,4 %), vietnamské (+70,9 %) a ruské (+45,7 %).

(srov. <http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30715&th=&v=&vo=null&vseuzemi=null&void=>).

Vývoj počtu cizinců s pobyty trvalými a dlouhodobými pobyty nad 90 dní v České republice v letech 1993 až 2010 uvádím v příloze č. 1. V příloze č. 2 uvádím počet cizinců na území České republiky podle typu pobytu a nejčastějšího státního občanství k 31.12.2009.

Nyní si stručně popíšeme jak se vyvíjelo národností složení obyvatelstva v naší zemi.

3.3.1 Vývoj národnostní struktury obyvatel České republiky

Národnostní struktura obyvatelstva patří k významným charakteristikám každé země. Ohlédneme-li se do minulosti, tak v době první republiky byly na našem území výrazně dominantní dvě národnosti – česká a německá. Pouhá 2% z populace připadala na ostatní národnosti. Po 2. světové válce se tato situace razantně změnila následkem poválečného odsunu Němců a druhou nejpočetnější národností se stala národnost slovenská.

V devadesátých letech minulého století začal na území České republiky počet legálně usazených cizinců postupně vzrůstat. Mezi lety 1994 a 1999 se více než zdvojnásobil ze zhruba 100 tisíc na přibližně 200 tisíc pobývajících cizinců. V roce 2000 počet cizinců v ČR poklesl o 30.000 osob, přičemž tento vývoj se všeobecně přičítá změnám legislativy.

1. 1. 2000 vstoupil v platnost zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území ČR, v původní podobě, který podstatně zpřísnil vstupní a pobytový režim většiny cizinců v ČR. Některá ustanovení tohoto zákona byla zmírněna až novelou platnou od 1. července 2001, která měla za následek opět mírný nárůst počtu usazených cizinců.

Se vstupem České republiky do Evropské unie, v roce 2004, došlo k rozšíření kategorií pobytu, o pobyty dlouhodobé (pobyty navazující na víza nad 90 dnů) a pobyty přechodné pro občany EU a jejich rodinné příslušníky. Mezi lety 2001

až 2008 pokračoval rostoucí trend počtu cizinců legálně usazených v ČR. V roce 2008 bylo v ČR Ředitelstvím služby cizinecké policie evidováno přibližně 438 tisíc cizinců, z nichž 39 % představovali cizinci s trvalým pobytem. Od roku 2009, v souvislosti s ekonomickou krizí a pokračující recesí, začaly opět počty cizinců žijících na území České republiky meziročně klesat. Od roku 2001 kontinuálně rostly počty cizinců, kteří v České republice získali trvalý pobyt. Tento trend je patrný i v době hospodářské krize a recese, tj. v letech 2009 až 2010. K 31. 12. 2010 bylo na území ČR evidováno celkem 188 952 cizinců s trvalým pobytem, což je o 119 136 osob více než v roce 2001. Oproti tomu počty cizinců s ostatními typy pobytu, tj. s vízy nad 90 dní, dlouhodobým a přechodným pobytem, víceméně kopírují trend celkového vývoje cizinců. Je zde tedy patrný výrazný pokles v letech 2008 až 2010 (o 30 035 osob, na 235 339 v roce 2010).

V roce 2006 činil celkový počet cizinců v naší zemi, včetně cizinců s aktuálně platným azylem 323 343 osob. Složení cizinců z hlediska státního občanství se již od roku 1996 na prvních pěti místech nemění. V jednotlivých letech se pouze střídají na prvních dvou pozicích Slovensko a Ukrajina a na pozici třetí a čtvrté Vietnam a Polsko. K 31. 12. 2006 byli v ČR nejsilněji zastoupeni občané Ukrajiny (102 594 osob, 32 %) a Slovenska (58 384, 18 %). Dále následovali občané Vietnamu (40 779 osob, 13 %), Polska (18 894 osob, 6 %) a Ruska (18 564 osob, 6 %).

V roce 2007 bylo evidováno České republice 392 087 cizinců. Nejčastěji byli zastoupeni občané Ukrajiny (126 526 osob, 32 %) a Slovenska (67 880, 17 %). Dále pak občané Vietnamu (50 955 osob, 13 %), Ruska (23 303 osob, 6 %) a Polska (20 607 osob, 5 %).

V roce 2008 pokračoval rostoucí trend v počtu cizinců žijících na území ČR a k 31. 12. 2008 Ředitelství služby cizinecké policie MV ČR v České republice evidovalo již 437 565 cizinců. Nejčastěji byli zastoupeni občané Ukrajiny (131 921 osob, 30 %) a Slovenska (76 034 osob, 17 %). Dále státní občané Vietnamu (60 255 osob, 14 %), Ruska (27 086 osob, 6 %) a Polska (21 710 osob, 5 %).

V roce 2009 počty cizinců žijících v České republice po delší době meziročně poklesly. V tomto roce bylo evidováno na území ČR 432 503 cizinců. Z hlediska státního občanství byli k 31. 12. 2009 v ČR, podobně jako v předchozích letech, nejčastěji zastoupeni občané Ukrajiny (131 932, 31 %) a Slovenska (73 446, 17 %). Na třetím místě v pořadí následovali občané Vietnamu

(61 115, 14 %), pak občané Ruska (30 297, 7 %), Polska (19 273, 5 %) a nakonec Německa (13 792, 3 %).

V roce 2010 dále pokračoval pokles počtu cizinců žijících na území ČR. K 31. 12. 2010 bylo Ředitelstvím služby cizinecké policie a Ministerstvem vnitra ČR na území České republiky evidováno celkem 427 291 cizinců. V pořadí podle státního občanství dominovali mezi cizinci v ČR i v roce 2010 občané Ukrajiny (134 281, 31 %). S odstupem následovala občanství: Slovenska (71 780, 17 %), Vietnamu (60 289, 14 %), Ruska (31 807, 7%), Polska (18 242, 4%) a Německa (13 871, 3%). Zatímco počty občanů Slovenska, Vietnamu a Polska meziročně klesly, počty Rusů meziročně vzrostly. Počty občanů Německa zůstaly víceméně na úrovni předchozího roku. (srov. http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/o/ciz_pocet_cizincu-popis_aktualniho_vyvoje).

Přehled obyvatelstva podle národnosti k níž se občané přihlásili při posledním sčítání obyvatelstva, domů a bytů v České republice v roce 2011 uvádím v příloze č. 3.

Národnostní menšiny mají v ČR své zastoupení v Radě pro národnostní menšiny, která je poradním a iniciativním orgánem vlády pro otázky týkající se národnostních menšin a jejich příslušníků. Současná Rada je zřízena ve smyslu § 6 zákona č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. V čele Rady stojí člen vlády, kterého na návrh předsedy vlády jmenuje vláda. Rada má dva místopředsedy (jeden za veřejnou správu a druhý za národnostní menšiny). Celkem má Rada 30 členů, které jmenuje vláda usnesením, jsou jimi zástupci následujících orgánů a organizací: zástupci ministerstev na úrovni náměstka ministra (Ministerstvo financí, Ministerstvo kultury, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, Ministerstvo práce a sociálních věcí, Ministerstvo vnitra, Ministerstvo spravedlnosti a Ministerstvo zahraničních věcí), zástupce Kanceláře prezidenta republiky, zástupce kanceláře Veřejného ochránce práv a zmocněnec vlády pro lidská práva; zástupce Moravskoslezského kraje a zástupce odborné veřejnosti; zástupci dvanácti národnostních menšin - bulharské, chorvatské, maďarské, německé, polské, romské, rusínské, ruské, řecké, slovenské, srbské a ukrajinské (jednotlivé menšiny mají v Radě jednoho až dva zástupce). (srov. <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rnm/historie-a-soucasnost-rady-15074/>).

V další části práce se budeme podrobněji věnovat jedné z nových národnostních menšin, a to vietnamské národnostní menšině.

3.4 Vietnamské etnikum

Tato kapitola se bude podrobněji zabývat vietnamským etnikem jako třetí největší minoritní skupinou žijící na území České republiky. Nejprve se stručně seznámíme s dějinami vietnamského národa, s migrací vietnamských občanů do České republiky před rokem 1989 a po demokratických změnách roku 1989, v poslední části této kapitoly se zaměříme na vzájemné soužití vietnamské minority s majoritou a na sociokulturní odlišnosti vietnamského etnika.

3.4.1 Stručné dějiny Vietnamu

Nejstarším historicky doloženým územím obývaným Vietnamci nebo-li národem Vietů je delta Rudé Řeky, tedy severní část země. V době starší doby kamenné se zde vyvinuly kultura basconská a hoabinská, jejichž názvy jsou odvozeny od názvů provincií Bac Son a Hoa Binh. Nejvýznamnější kulturu neolitu ve Vietnamu představuje kultura Phung Nguyen. Lidé v této době žijí v kolových dřevěných a bambusových stavbách, začínají chovat dobytek a pěstovat rýži. Archeologové se celkem shodují na faktu, že právě na Indočínském poloostrově se začala pěstovat rýže jako na prvním místě na světě.

První historicky doložené státní útvary Au Lac a Nam Viet pocházejí ze 3. století před naším letopočtem, Lacvietové osídlují jižní oblasti severního Vietnamu a dochází také k rozvoji umění.

V 1. století n. l. dobyla Čína Rudou deltu Mekongu a území Vietnamu bylo formálně přičleněno k Číně. Zpočátku se čínská nadvláda projevovala jen okrajově, ale postupem času docházelo k omezování a kontrole obyvatel se snahou o potlačení jakéhokoliv povstání či revolty hned v zárodku. Čína Vietnam podstatně ovlivnila, především co se týče práva, správy, vzdělání a literatury. Období čínské nadvlády skončilo až v roce 938, kdy legendární vojevůdce Ngo Quyen zvítězil nad čínskou armádou u řeky Bach Dang. Následovalo skoro 900 let nezávislosti, která však byla neustále ohrožována nájezdy Číňanů.

Na období nezávislosti se pohlíží jako na etapu kulturního a hospodářského rozkvětu. Duchovní život Vietnamců formovaly velké filozoficko-náboženské systémy dálného východu, a to buddhismus, taoismus a konfuciánství, kterými

prostupoval vietnamský animismus, totemismus a kult předků. Časem došlo k vytvoření synkretického systému, známého jako Trojí náboženství, který čerpá ze všech zmíněných systémů a postojů. (srov. Müllerová, 2004, s. 10-32).

Ve Vietnamu vždy tradičně panovala velká tolerance ke všem náboženstvím, a to i vůči náboženstvím nově přichozím jako je hinduismus, islám nebo křesťanství, pokud ovšem toto náboženství nebylo spojováno se snahami o politické a vojenské ovládnutí země cizími mocnostmi. V takových případech docházelo i k tvrdé perzekuci misionářů domácími vládci, jejíž příklady známe z Japonska i Vietnamu 16. až 19. století.

Vzájemnou toleranci příslušníků všech vyznání a církví vidíme i v dnešním Vietnamu, kde církve a věřící komunity mají ústavně i de facto zaručenu plnou svobodu vyznávat svou víru.

Ačkoliv se Vietnamci převážně hlásí k Buddhovu učení, asi 10 procent obyvatelstva, to je dnes asi 9 milionů lidí, se hlásí ke katolické církvi. Ve Vietnamu je ovšem celá řada dalších církví a náboženských skupin. K nejpřednějším patří církev cao đai (vysl. kaodáj) založená v roce 1926 v jižním Vietnamu, monoteistické náboženství spojující prvky buddhismu, křesťanství, konfucianství a taoismu. Počet věřících se odhaduje na 2 až 3 miliony.

V centru Ho Či Minova Města se už dlouho tyčí rozměrná mešita, což odráží především skutečnost, že národnostní menšina Čamů, která sídlí u hranice s Kambodžou, vyznává islám. Čamové vedle arabsky psaného koránu užívají náboženské texty v malajštině, dodávané souvěrci z Malajsie. Militantní islamisté tu však nemají příznivce.

Ve Vietnamu se v současné době nevyskytují žádné konflikty nebo antipatie mezi církvemi nebo věřícími různých náboženství. Ani vztahy mezi vietnamským státem a Vatikánem nejsou nijak napjaté. (srov. <http://www.klubhanoi.cz/view.php?cisloclanku=2012052301>).

Ani Vietnam se nedokázal ubránit příchodu kolonialistů. Od poloviny 19. století se o kolonizaci Vietnamu v několika etapách pokoušela Francie, která v roce 1954 zemi zcela ovládla a převzala správu nad vietnamským územím. Toto koloniální období ukončila až druhá světová válka, během které byl Vietnam okupován Japonskem.

Dne 2. září 1945 byla v Hanoji prezidentem Ho Či Minem vyhlášena nezávislost Vietnamu a vznik Vietnamské demokratické republiky. Již za několik měsíců

se do země opět vrátili Francouzi a začala dlouhá válka, která skončila až bitvou u Dien Bien Phu roku 1954, z níž Francie odešla jako poražená. Ještě téhož roku dochází na základě Ženevských dohod o Indočíně k rozdělení Vietnamu podél 17. rovnoběžky na komunistický sever a antikomunistický jih podporovaný USA. (srov. <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/valka-ve-vietnamu-1964-73-a-svet-v-60-a-70-letech/>).

Ještě před ukončením ženevských jednání se císař Bao Dai, který si tvrdým protikomunistickým postojem zajistil v referendu dostatek hlasů prohlásil prezidentem. Historikové předpokládají, že během prosazování tzv. „svobodné demokracie“ zemřelo v jižním Vietnamu více než 50 000 lidí, kteří kladli novému režimu odpor. Naproti tomu vláda prezidenta Ho Či Mina řešila řadu problémů způsobených válkou s Francouzi a hledala možnosti jak obnovit národní hospodářství. V roce 1960 byla vytvořena Fronta národního osvobození (FNO). Jihovietnamský prezident zdvojnásobil vojenské síly v boji proti ozbrojené složce FNO – Viet Congu, což byla ve skutečnosti jednotná fronta buddhistů, katolíků, komunistů a nacionalistů bojujících proti jihovietnamskému režimu. Ozbrojeného konfliktu se na straně jihu účastnily USA, které se obávali rozšíření komunismu po jihovýchodní Asii. Zpočátku působili Američané jako poradci, ale postupně se jejich počet ve Vietnamu zvýšil až na 500 000. USA oficiálně vstoupili do ozbrojeného konfliktu se severem po incidentu v Tonkinském zálivu v srpnu 1964. (srov. Müllerová, 2004, s. 77 - 79).

Na území Vietnamu se v letech 1964 až 1973 rozpoutala v podstatě občanská válka, i když obě strany, jak severní, tak jižní Vietnam byly značně podporovány ze zahraničí. Jižní Vietnam byl podporován mezinárodní koalicí v čele s USA, které měly v zemi až 500 000 vojáků. Severní Vietnam byl podporován především SSSR a Čínou. Tato válka, v níž se používali kromě klasických zbraní i zbraně chemické si vyžádala nespočet obětí na obou stranách konfliktu a také mezi civilním obyvatelstvem – NVA (armáda severního Vietnamu) a Viet Cong: dohromady přibližně pět miliónů obětí, ARVN (armáda jižního Vietnamu): 230 000 obětí, USA: 58 000 obětí, civilních obětí je udáváno 2 až 4 miliony. Je však třeba přičíst i velké množství dětí narozených s postižením v důsledku používání jedovatých defoliantů (Agent Orange) používaných během bojů k postřikům džungle a také úrody na polích. Následky zamoření toxickými látkami si nesou lidé a příroda ve Vietnamu

dodnes. (srov. <http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/valka-ve-vietnamu-1964-73-a-svet-v-60-a-70-letech/>).

V lednu 1973 byly podepsány Pařížské dohody o ukončení války, ale ve Vietnamu se bojovalo dál, pouze bez účasti USA a dalších spojenců. Boje skončily až v dubnu 1975 osvobozením Saigonu severovietnamskými jednotkami. Dne 2. července 1976 byla země sjednocena pod jménem Vietnamská socialistická republika. (srov. <http://www.dejepis.com/index.php?page=000&kap=027&pod=4>).

Vietnamská armáda poté svedla vítězné boje s Číňany o sporná pohraniční území. Na přelomu roku 1978 až 1979 vtrhla vietnamská armáda do Kambodže a svrhli Pol Pota. Přestože svržením Rudých Khmérů Vietnamci zachránili zbytek Kambodžského národa, většina světa odsoudila vstup vietnamských vojsk do Kambodže jako vojenskou intervenci. Velký vojenský vliv měl Vietnam také v Laosu. Boje byly ukončeny v roce 1989, kdy Organizace spojených národů zprostředkovala příměří a Vietnam svá vojska stáhl.

Od počátku 90. let se Vietnam otevřel zahraničním investorům, a to nejen asijským, ale také evropským a americkým. V roce 1995 byly obnoveny diplomatické styky mezi USA a VSR a v roce 1999 byly podepsány mezi těmito zeměmi dohody o vzájemném obchodu. (srov. <http://search.seznam.cz/?q=matrix+group&aq=&oq=&sourceid=szn-HP&thru=>).

Vietnam je pro investory přitažlivý díky své poloze, nerostnému bohatství, investičním možnostem v zemědělství, energetice apod. V současné době je Vietnam pokládán za ekonomicky perspektivního partnera.

3.4.2 Migrace vietnamských občanů do ČR před rokem 1989

Z právního hlediska státní příslušnosti nazýváme pojmem Vietnamec každého občana Vietnamské socialistické republiky. Z pohledu etnografického však ve Vietnamu žijí příslušníci přibližně šedesáti různých národností. Většinou národností jsou Vietové (Kinhové), kteří obývají především nížinaté oblasti země. Z Vietnamců žijících na našem území se jich většina hlásí k právě k národnosti Viet (asi 90 %). Zbytek tvoří migranti národností, kteří jsou Vietům příbuzní původem nebo současným způsobem života, např. příslušníci národností Muong, Tay, Nung apod.

Za počátek migrace Vietnamců do Československa lze považovat navázání diplomatických vztahů mezi oběma zeměmi shora a účelově. Československo

potřebovalo více pracovní síly a naproti tomu Severní Vietnam potřeboval své pracovníky vzdělávat.

První větší vlnou migrantů byli studenti, kteří začali do ČR přijíždět již ve 40. letech 20. století. Někteří z nich žijí v České republice dodnes. Během krátkého přerušení bojů po vítězství Vietnamu nad francouzskými legiemi v bitvě u Dien Bien Phu roku 1954 byla do Československa v rámci mezinárodní pomoci poválečnému Vietnamu přijata do dětských domovů skupina sta vietnamských sirotků. Po třech letech se jich většina vrátila na přání vietnamské strany zpět do vlasti. Pouze několika z nich bylo umožněno u nás dále studovat a někteří z nich si poté ČR zvolili za svůj nový domov.

V letech 1950 až 1989 přijížděli vietnamští občané do Československa převážně na základě dvou dohod, a to Dohody o kulturní spolupráci, která byla podepsána v roce 1957 a v roce 1961 prodloužena na dalších pět let a Dohody o vědeckotechnické spolupráci, která byla podepsána v roce 1956. Na základě Dohody o kulturní spolupráci k nám přijížděli každým rokem desítky až stovky studentů, kteří měli stanovený specifický studijní program. Na základě Dohody o vědeckotechnické spolupráci začali přijíždět první praktikanti, učni a pracovníci, kteří zde pobývali několik let na náklady Československé vlády. Vzdělávali se zejména v oblasti strojírenství a lehkého průmyslu. V roce 1973 byla podepsána další smlouva mezi ČSSR a VDR o přijímání studentů, učňů a o zaměstnávání. Na jejím základě každoročně přijíždělo třicet vietnamských občanů. Další vietnamští občané ve věku 17 až 25 let přijížděli na základě Dohody o odborné přípravě občanů VDR v československých organizacích (podepsaná 8. dubna 1974), která měla rozšířit přátelskou spolupráci. K největšímu nárůstu počtu vietnamských občanů v ČR došlo v letech 1979 až 1985. V roce 1981 bylo v ČR přibližně 30 tisíc vietnamských občanů, z toho asi dvě třetiny pracovaly v dělnických profesích. Po roce 1985 se začal počet vietnamských občanů na našem území v důsledku politických rozhodnutí ČSSR snižovat. V roce 1986 proběhly ve Vietnamu hospodářské reformy „doi moi“, kdy komunistická strana sice stála řídila hospodářství, ale to se také začínalo rychle otvírat cizímu kapitálu např. z Japonska, Číny, Francie apod. Česká hospodářská politika neměla sílu ani motivaci těchto změn využít a následně odstoupila od vzájemných dohod a smluv, vyrovnala své závazky vůči Vietnamu, zrušila konzulát v Saigonu a přerušila téměř veškeré oficiální hospodářské styky. Společenský i právní kontext Československa přispěl

k tomu, že se většina Vietnamců musela vrátit zpět do své vlasti, nebo pokud zde chtěli zůstat museli změnit formu a účel svého pobytu. Tento přelom na krátké období oslabil vzájemné vztahy mezi oběma zeměmi, avšak nepřerušil migraci vietnamských občanů do ČR. Můžeme říci, že na základech vzájemných vztahů před rokem 1989 staví Vietnamci i Češi dodnes. (srov. Leontiyeva ed., 2006, s. 46 – 51).

3.4.3 Migrace vietnamských občanů do ČR po roce 1989

V roce 1990, kdy vypršela platnost československo – vietnamské dohody o pracovních silách pobývalo na území ČR dvacet tisíc vietnamských občanů. Mnozí z nich se zde dobře adaptovali, uzavřeli manželství s místními dívkami a chlapci a naučili se dobře česky. Většina z nich se stala základem pro novou vlnu přistěhovalců přicházejících do ČR po roce 1989. Po „sametové revoluci“ 1989 se situace ve společnosti změnila. Tyto změny se samozřejmě dotkly i vietnamské komunity. Vztahy mezi Českou republikou a Vietnamem se zhoršily a zájem transformujícího českého průmyslu a zemědělství o vietnamské pracovníky prudce poklesl. Na základě dříve uzavřených dohod byli do ČR ještě do roku 1992 posíláni někteří další studenti a dělníci, ale další nové dohody již nebyly uzavřeny. S tím jak postupně končila stipendia a smlouvy byli vietnamští občané nuceni k návratu domů do Vietnamu. Většina z nich se však rozhodla zůstat v Československu nebo emigrovat na Západ. Mezery v přistěhovaleckých předpisech mnohým umožnily vyhnout se návratu do Vietnamu a založit si v ČR obchodní firmy. Po demokratických změnách v roce 1989 také proběhly dvě silné vlny vietnamského přistěhovalectví z Německa. V roce 1991 se německá vláda rozhodla zaplatit vietnamským dělníkům, kteří přišli do Německa v komunistickém období, 3000 marek výměnou za to, že se vrátí domů do Vietnamu před vypršením jejich smluv. Mnozí z nich tento obnos přijali, ale místo návratu domů se vystěhovali do České republiky. Druhá vlna přišla v polovině devadesátých let poté, co německá a vietnamská vláda podepsaly repatriační dohodu. Mnozí Vietnamci žijící v Německu následně emigrovali do České republiky, Polska, na Slovensko, do Nizozemska, Ruska a Kanady. V České republice nyní žijí hlavně v blízkosti německé hranice (Cheb, Potůčky) a v Praze, většina z nich stále mluví lépe německy než česky. Situace v této době také přitahovala novou vlnu ekonomických migrantů z Vietnamu. Modely přepravy Vietnamců do České republiky se několikrát změnilly v návaznosti na nové přistěhovalecké předpisy a změny v azylové politice. Vedle

nelegálních transferů bylo vietnamské přistěhovalectví založeno na využívání mezer v českém právním systému. Pašování osob přes „přes zelenou čaru“ (nelegální překračování hranic) bylo nejčastější v devadesátých letech. Česká republika se stala zemí určení a také tranzitním územím pro přepravu asijských migrantů na Západ.

V současnosti převaděčské organizace většinou zneužívají nedokonalost imigračních zákonů jednotlivých zemí EU, kdy je ve Vietnamu transferované osobě vyřízeno povolení k pobytu a ta do České republiky přicestuje legálně, většinou jako pracovník kontraktovaný pracovní agenturou, jež zajišťuje pracovníky pro velké společnosti nebo jako osoba samostatně výdělečně činná. Ačkoli se jedná o vcelku legální způsob transferu osob, v řadě případů se jedná o nekvalifikované pracovníky s padělanými certifikáty dosaženého vzdělání či podvedené osoby, které chtějí vycestovat do některé země EU.

Obecně platí, že lidé, kteří přicestují legální cestou mají vyšší společenský statut než migranti, kteří přicestují nelegálně převaděčskými kanály bez platných cestovních dokladů. Nejčastěji se jedná o nelegální přepravu vietnamských migrantů přes Rusko, kam putují letadlem nebo vlakem. Poté cestují přes Ukrajinu na Slovensko a do České republiky. Cesta trvá i více než dva měsíce a životní podmínky migrantů jsou velice tvrdé. Násilí a dokonce znásilňování žen nejsou ničím neobvyklým. Typickými vietnamskými „zákazníky“ převaděčských organizací jsou lidé, kteří mají ve Vietnamu špatné ekonomické podmínky a vyhlídky do budoucnosti a migrací chtějí tuto svou situaci zlepšit. Po příchodu do cílové země se migranti mnohdy stávají obětmi obchodu s lidmi. Nemají povolení k pobytu ani finanční prostředky k obživě a navíc musí hradit další náklady spojené se získáním potřebných dokladů a povolení k pobytu. Běženci bez dokladů tak často končí jako výrobci ilegálních cigaret, lihovin, pěstitelé marihuany či v případě žen jako prostitutky.

Můžeme konstatovat že v současné době je klasické převaděčství na ústupu, protože bylo nahrazeno efektivnější metodou vyřízení platného povolení k pobytu v jednom z členských států EU a pak přecházení hranice v rámci schengenského prostoru. Postupně však dochází k zpříšňování evropské legislativy v rámci přistěhovaleckých předpisů, což ztěžuje tuto formu pololegálního transferu osob, a proto do budoucna nelze vyloučit návrat ke klasickému převaděčství. (srov. Nožina, Kraus, 2009, s. 22 – 33).

Poukazování na trestnou činnost páchanou vietnamskými občany na území České republiky se již stalo evergreenem v řadě českých médií. Málokdy však slyšíme či se můžeme dočíst o důvodech, které vedou k páchání této trestné činnosti nebo o problémech se kterými se nově příchozí migranti potýkají po příjezdu do České republiky.

3.4.4 Vzájemné soužití vietnamské minority s českou majoritou

Vzájemné soužití vietnamské menšiny s českou majoritou bylo předmětem mé bakalářské práce, kdy jsem se pomocí dotazníkového šetření prováděném v olomouckém regionu snažila zjistit v jaké míře se u občanů české národnosti vyskytují předsudky vůči vietnamskému etniku a jaký postoj k tomuto etniku žijícímu na území České republiky zaujímají. Z výsledku dotazníkového šetření vyplynulo, že převážná část dotazovaných občanů olomouckého regionu vnímá soužití s vietnamským etnikem spíše jako bezproblémové a v převážné míře mají neutrální až kladný postoj k této menšině. Některé otázky v dotazníku se zabývali informovaností české populace o vietnamském etniku. Zde respondenti sice v nadpoloviční většině uvedli, že nemají znalosti týkající se vietnamské kultury a historie, ale za to se ve velké míře shodli na tom, že ví kdy a za jakých okolností začali Vietnamci do České republiky přicházet. Informace o občanech vietnamské národnosti čerpali dotazovaní převážně ze sdělovacích prostředků jako je televize, internet nebo rozhlas, dále pak z osobního setkání s vietnamským etnikem nebo získali informace o vietnamském etniku od rodiny a přátel.

V části práce zabývající se otázkou rasismu se nejvíce dotazovaných shodlo na tom, že projevy rasismu v České republice jsou srovnatelné s ostatními státy Evropské unie. Nadpoloviční většina uvedla, že se s projevy rasismu nesetkala. Někteří z respondentů odpověděli, že se s projevy rasismu osobně setkala, a to v největší míře jako přihlížející. (srov. Děkaníková, 2010, s. 81 – 82).

Za nejvýznamnější rys vietnamské komunity v České republice lze označit její uzavřenost, která je pravděpodobně dána odlišností jejich kultury. Na druhé straně ani u majoritní společnosti není zřetelná větší snaha o přiblížení se vietnamské menšině, o bližší poznání jejich kultury a národních tradic. Pro vzájemné soužití Vietnamců s majoritní společností by vzájemné bližší poznávání bylo zajisté přínosem. Jen pokud hlouběji poznáme své kulturní odlišnosti budeme se moci lépe pochopit a předejít mnohdy zcela zbytečným konfliktům. Jen vzájemné poznávání

sebe navzájem bude tou správnou cestou pro bezkonfliktní život v multikulturní společnosti, který povede ke vzájemnému respektování a navíc může obě strany kulturně a lidsky obohatit. Potěšující zprávou v tomto směru je zajisté zařazení multikulturní výchovy do výuky na českých školách. Co se týká starší generace mělo by docházet k častějším společným kulturním akcím, besedám apod. Už z toho důvodu, že informace, které se k lidem dostávají prostřednictvím různých médií jsou často spíše negativně zaměřené a převážně jde o informace o vietnamské kriminální činnosti na území naší republiky.

Od devadesátých let kdy jsme většinou vídali vietnamské občany jako majitele stánků na tržnicích se jejich postavení ve společnosti značně změnilo. Dnes jsou majiteli kamenných obchodů, bister, restaurací, nehtových studií ve velkých obchodních centrech, masážních salonů, čistíren, večerek apod., někteří s vietnamských podnikatelů vlastní firmy s mezinárodní působností, vietnamské majitele má například obchodní řetězec se sportovním zbožím Sportisimo, fastfood s asijským občerstvením Panda či řetězec obchodů s bytovými doplňky Art Home. Vietnamské děti studují s výbornými výsledky na gymnáziích, středních a vysokých školách. Zajisté potěšující zprávou je také to, že první vicemiss v soutěži o českou královnu krásy za rok 2013, kterou svými hlasy volili občané se stala dívka jejíž otec je vietnamského původu. Z pohledu života v multikulturní společnosti je tato dobrým vysvědčení pro Českou republiku.

3.4.5 Sociokulturní odlišnost vietnamské minority

Sociokulturními specifiky vietnamského etnika jako jsou pravidla slušného chování, neverbální komunikace apod. jsem se zabývala ve své bakalářské práci. V diplomové práci jsem se chtěla spíše zaměřit na běžný průběh života vietnamských občanů, protože i zde můžeme najít určitá odlišná sociokulturní specifika oproti majoritní společnosti v České republice.

Každé etnikum si sebou nese svou kulturu, zvyky, obyčeje, normy a předává si z generace na generaci své tradice. Vietnamci k nám přicházejí z diametrálně odlišného kulturního prostředí a po příchodu do zcela odlišné země zažívají tzv. kulturní šok. Musí se snažit porozumět naší kultuře a my bychom se měli snažit o totéž. Vzájemné nepochopení vede ke zbytečným nedorozuměním a snadno pak i ke konfliktům. Z pohledu transkulturní komunikace je nezbytné, seznamovat se sociokulturními specifiky národnostních menšin žijících v České republice,

obzvláště důležité jsou tyto informace pro pracovníky ve školství, zdravotnictví, veřejné a státní správě.

Vietnamská rodina

Vietnamská jména jsou zpravidla trojčlenná. Na prvním místě stojí vždy příjmení, po něm následuje jméno. Příjmení se vyskytuje nevelký počet příjmení a proto se orientujeme podle osobního jména. V písemné podobě se napřed uvádí příjmení, poté prostřední jméno a nakonec hlavní jméno. Střední a hlavní jméno spolu vytváří jistou formální a významovou jednotu. Jednotlivé složky vietnamského jména tedy mají svůj obecný význam a dohromady vytvářejí nějaký významový (a spolu s příjmením) i formální a rytmický celek, např. Minh Long – „chytrý drak“, Thu Tuan – „působný podzim“. Někdy může mít žena stejné jméno jako muž, pak rozlišujeme podle prostředního jména, kdy „Van“ značí muže a „Thi“ ženu. (srov. Knappová, 2010, s. 582). Po sňatku žena nepřijímá mužovo příjmení a bývá oslokována svým křestním jménem nebo křestním jménem manžela. Častěji je však oslokována svým dívčím jménem a předponou „Ba“, kterou můžeme přirovnat k významu „paní“.

Tradiční vietnamská rodina má patriarchální charakter. Hlavou rodiny je její nejstarší mužský příslušník „Truong Toc“, který rozhoduje o dění v rodině a je zdrojem cenných rad. Většinou je to nejstarší syn, který se musí postarat o rodiče a je povinen pokračovat v dodržování závazků vůči církvi a předkům. Žena nemá ve Vietnamu taková privilegia a práva jako muž. Po svatbě se nastěhuje do rodiny svého manžela a má za úkol starat se o domácnost. Samozřejmě zvláště ve velkých městech a v rodinách s vyšším vzděláním již nejsou tato pravidla dodržována. Poté co se žena stane matkou, může mít v některých rodinách sekundární vliv hned po manželovi. Pokud je manžel nepřítomen očekává od svých dětí respekt a poslušnost. (srov. Tóthová ed., 2010, s. 109).

Vietnamské ženy berou těhotenství velmi zodpovědně, dbají na zdravou výživu a dostatek odpočinku. Během těhotenství pečuje o ženu celá rodina. Ženě a jejímu těhotenství je věnováno hodně pozornosti. Pokud se během těhotenství vyskytne nějaký problém, nebude ho žena řešit sama, ale vždy s partnerem a rodinou. Žena nesmí během těhotenství vykonávat žádnou namáhavou práci, musí být v teple a dodržovat speciální hygienu, např. na čištění zubů používat slanou vodu. Těsně před porodem vykonávají Vietnamky rituál očisty, kdy se rády samy nebo

za přítomnosti otce dítěte vykoupou. Naopak v období po porodu se vůbec nekoupou, protože to jejich tradiční kultura zakazuje. Nastávající rodičky většinou neudávají slovně bolest a trpí tise. V souvislosti s porodem je zajímavý pohled Vietnamců na placentu, která je ceněna jako posilující lék. Vietnamky neberou placentu jako „odpad“, ale jako léčivo. I když by se dnes většina Vietnamek nepustila do výroby léků z placenty, tak znají tradici i postupy této výroby. Při narození je dítě považováno za jeden rok staré a většina Vietnamců si přeje mít prvorozené dítě chlapce. Vietnamky jsou velmi citlivé na dodržování soukromí, především v souvislosti s cizími muži, kdy se projevují velmi stydlivě. I z toho důvodu by většina vietnamských žen upřednostnila porod doma mezi svými bližními. Uvědomují si ovšem rizika a proto ve většině případů rodí v porodnici, kde je porodu přítomen otec dítěte. Vůči svému narozenému dítěti jsou Vietnamky jako matky velmi zodpovědné. (srov. tamtéž).

Vietnamské děti

Stále výraznější součástí vietnamské populace žijící v České republice představují právě děti a mladí lidé, kteří se narodili po roce 1990. Každým rokem se u nás narodí podle ČSÚ kolem čtyř set dětí s vietnamským občanstvím. Zhruba třetina z celkového počtu dětí narozených cizincům tak připadá právě na Vietnamce.

Život vietnamských dětí není v ČR nijak lehký. Děti přicházející z Vietnamu mají zpočátku většinou problém s českým jazykem, ale po jeho zvládnutí začínají většinou vynikat v běžných školních povinnostech nad ostatními spolužáky. Vietnamské děti jsou velmi snaživé a dosahují dobrých školních výsledků. Zatímco před několika lety byli vietnamské děti na českých školách spíše raritou, dnes je to zcela běžný obrázek. Vzdělání hraje v životě Vietnamců důležitou roli a představuje pro ně bránu k dobrému zaměstnání a kvalitnímu životu. Úspěch ve škole je pro vietnamské děti hlavním cílem a jejich úsilí z velké části pramení z nároků a požadavků rodičů. Paradoxem je, že děti, které se již narodili vietnamským rodičům v ČR nebo zde žijí od raného dětství mívají spíše než s českým jazykem problém s vietnamštinou. Z toho důvodu jsou některé děti před nástupem do školy posílány na rok do Vietnamu, kde se naučí obstojně vietnamsky a poznají zemi svých předků. Zárukou úspěchu ve vzdělávání je také nesmírná ctížádost, píle a spolehlivost dětí, a to že rodiče je vedou k tomu, že musí podávat výborný výkon. Vietnamci zde mají i svá vlastní školící střediska, kde se vietnamské děti doučují

vietnamštinu a dospělí naopak češtinu. Rodina je ve Vietnamu silnou životní hodnotou. Je dokonce považována za jakýsi předobraz veškerého sociálního uspořádání. Rodinné vztahy jsou pevné a silné i v rámci širší rodiny. Vietnamská kultura v mnoha směrech vychází z filozofie konfucianismu. Za zakladatele konfucianství je pokládán Konfucius (551-479 př. n. l.). Hlavní náplní tohoto učení je etika zaměřená k sladění zájmů jedince, společnosti a státu, která stanoví společenské normy jako je poslušnost vůči starším a nadřízeným. Zvláštní pozornost je zde věnována synovské úctě, pěstování charakteru a silné osobnosti. Toto učení se odráží na struktuře všech společenských vztahů včetně vztahů mezi rodiči a dětmi. Konfuciáni považovali vztah mezi rodiči a dětmi za primární, protože se od něj odvíjí veškeré další jednání individua. Vycházeli přitom z předpokladu, že pokud se bude syn chovat ke svým rodičům uctivě, bude se později chovat stejným způsobem k ostatním lidem, a ve společnosti tak bude vládnout pořádek a klid.

Mladší generace Vietnamců žijících v České republice se odlišuje od starších vietnamských občanů především silou zapojení do české společnosti. Vzhledem k tomu se začíná mluvit o vzniku mezigeneračního a interkulturního napětí uvnitř vietnamské komunity. Tato mladší generace Vietnamců reálně uvažuje o tom, že se v ČR usadí natrvalo. Tito mladí lidé mají k naší zemi silnější vztah než jejich rodiče, které jejich sociální vazby vážou ponejvíce na zde žijící vietnamskou komunitu či samotný Vietnam. Děti mají naopak silnou motivaci k integraci do majoritní společnosti. Umí výborně česky, navštěvují české školy, mají české přátele a spolužáky. Děti se smíšených manželství mají české občanství a také českou rodinu. Můžeme tedy očekávat, že tato generace mladých Vietnamců bude v budoucnu zaujímat jiné postavení, než mají v současnosti jejich rodiče a také jejich vztahy s majoritní společností, popřípadě vztah majoritní společnosti k nim dostane zcela jiný charakter.

Problematika umírání

Umírání je konečnou fází každého lidského života. V případě úmrtí dávají Vietnamci přednost kostrovému pohřbu. Můžeme se setkat s tradičním smutečním průvodem, kdy rakev ozdobenou bílými krajkami nesou tradičně oděni nosiči. Barvou smutku je ve Vietnamu bílá. Někteří lidé chodí v době smutku oděni v bílém a mohou mít černý pásek na rukávu či černý šátek. Vzpomínky na zesnulého vrcholí

v Den vzpomínek, který je vyhrazen pouze k uctívání zemřelého. Dalším dnem uctívání zesnulého je v den výročí jeho úmrtí.

Se smrtí souvisí také dva významné svátky. Svátek mrtvých (Thanh Minh) je vždy pátý den třetího měsíce. V tento den si Vietnamci připomínají předky a navštěvují jejich hroby. Tento svátek je v podstatě obdobou dne Památky zesnulých. Dalším svátkem je Den bloudících duší, který je druhým nejvýznamnějším svátkem ve Vietnamu hned po oslavách příchodu Lunárního nového roku. Tento svátek je připomínkou smrti a slaví se patnáctý den sedmého měsíce. Bloudícím duším je obětováno jídlo a další dary, aby našli klid a zapoměly na smrt. Ve vietnamských domácnostech v tento den pokládají oběti na domácích oltářích. (srov. tamtéž).

Vzájemná neznalost a nepochopení sociokulturních odlišností často vede ke zbytečným nedorozuměním, problémům v komunikaci a může se stát zdrojem konfliktů ve společnosti. Občané české i vietnamské národnosti by si měli být vědomi toho, že každá kultura má své specifické tradice, zvyky, jiný žebříček hodnot. Pro to, aby vzájemné soužití bylo prosté nedorozumění a zbytečných konfliktů, bychom se měli navzájem snažit o hlubší poznání svých kultur, jen tak můžeme předcházet mylným výkladům určitých situací, ať už jde o verbální či neverbální komunikaci apod.

Jaká je informovanost českých občanů o vietnamské kultuře, tradicích či zvycích? Kolik toho víme o této u nás třetí největší komunitě žijící na území našeho státu? Tuto otázku jsem položila respondentům v rámci dotazníkového šetření při zpracování mé bakalářské práce, která se zabývala pohledem české majority na vietnamskou minoritu a následně jsem se respondentů dotazovala zda ví kdy a za jakých okolností začali Vietnamci přicházet do ČR. Dotazníkového šetření se zúčastnilo celkem 302 respondentů žijících v olomoucké regionu a z výsledků vyplynulo, že více než polovina dotazovaných ví, kdy a za jakých okolností začali vietnamští občané přicházet do ČR. Na otázku zda ví něco o vietnamské historii, kultuře nebo tradicích naopak více než polovina dotazovaných odpověděla, že o vietnamské historii, kultuře a tradicích nic neví. (srov. Děkaníková, 2010, s. 70 – 73).

Když uvážíme kolik let žijeme s vietnamskou minoritou na společném území a počet vietnamských spoluobčanů není to zajisté potěšující zjištění. Tento stav můžeme zčásti vykládat uzavřeností vietnamské komunity, ale na druhé straně

i na straně majoritní společnosti není vidět přílišnou snahu o bližší poznání vietnamské menšiny. V médiích se povětšinou dozvíme, že někde byla objevena další vietnamská pěstírna marihuany, nebo že celní správa odhalila sklad s padělaným značkovým zbožím apod. Informací o vietnamské kultuře, potažmo o tom jak se jim u nás žije najdeme minimum. Samozřejmě se dá namítnou, že kdo chce, tyto informace si najde, zvláště v dnešní „internetové době“, jen si moc dobře neumím představit jak se běžný občan, kterého nevede hlubší zájem o vietnamskou kulturu či život vietnamské minority u nás, začne po těchto informacích shánět. Lze jen doufat, že s mladší generací Vietnamců a Vietnamek, kteří navštěvují české školy a mají české spolužáky a přátele se začne tato situace měnit k lepšímu.

4 PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části své diplomové práce jsem se pomocí dotazníkové metody a částečně i za vedením individuálního osobního rozhovoru s respondenty snažila zjistit v jaké míře se vietnamští občané žijící v olomouckém regionu setkávají s předsudky či negativními postoji vůči jejich etniku. Dále jsem se snažila zjistit, jaká je úroveň informovanosti vietnamské minority o české historii, kultuře a tradicích. Součástí šetření bylo také zjištění názoru vietnamských spoluobčanů na míru projevů rasismu v České republice. Jedním z dílčích cílů bylo také zjištění jaký vztah mají vietnamští občané zde žijící k naší republice a zda by se zde chtěli usadit trvale. Vypracovala jsem dotazník, který vyplnili občané vietnamské národnosti žijící v Olomouci a blízkém okolí. Původně jsem předpokládala, že dotazník vyplní pouze respondenti s vietnamským občanstvím, ale po zjištění, že dotazník vyplnily i děti ze smíšených manželství, které mají české občanství a Vietnamci, kterým již bylo přiděleno české občanství, jsem došla k názoru, že by bylo škoda tato data nezpracovat a nepromítnout do celkových výsledků. Jednotlivé otázky jsem názorně graficky zpracovala a sesbíraná data vložila do tabulek, ve kterých jsem zohlednila pohlaví a věk respondentů. Poté jsem je rozdělila do čtyř tématicky sourodých skupin.

4.1 Cíl, předmět a objekt výzkumného šetření

Cílem této diplomové práce bylo zjistit jak se „žije“ vietnamským spoluobčanům v naší zemi, s tím, že průzkum byl zaměřen na olomoucký region. Stanovila jsem si několik cílů.

Jedním z hlavních cílů bylo zjistit jak vnímají vietnamští respondenti svůj život v České republice, z jakého důvodu si vybrali pro svůj pobyt právě Českou republiku a jestli chtějí zůstat v České republice a dožít zde či přemýšlí o návratu do Vietnamu, nebo zda je pro ně Česká republika jen tranzitní zemí v cestě za „lepším“ životem v jiné zemi, a pokud ano, v jaké. Dále jsem chtěla pomocí výzkumného šetření zjistit co považují vietnamští respondenti za nejčastější předsudky většinové společnosti vůči vietnamskému etniku a v jaké míře se s těmito předsudky a negativními postoji osobně setkávají, jaký mají názor na společné soužití vietnamské minority s majoritou a následně co považují na svém životě v České republice za pozitivní a co naopak za negativní.

Další dílčí cíl byl zaměřen na oblast osobních vztahů. Zde bylo cílem zjistit zda vietnamští spoluobčané preferují partnerský vztah Vietnavec – Vietnamka, vztah s českými spoluobčany, nebo zda pro ně národnost není důležitým kritériem při navazování osobních vztahů a také zda mají přátele z řad české majority.

Další oblast výzkumného šetření byla zaměřena na úroveň znalostí a informovanosti vietnamských respondentů o České republice. Cílem bylo zjistit jaké mají respondenti znalosti o české kultuře, historii, tradicích a jak tyto znalosti a informace získali.

Poslední oblast výzkumného šetření byla zaměřena na problematiku rasismu v ČR. Cílem bylo zjistit jaký mají vietnamští respondenti názor na míru rasismu v České republice a jaké mají s rasismem osobní zkušenosti.

Cílem výzkumu bylo zjištění zda na výše jmenované postoje, názory a zkušenosti vietnamských spoluobčanů má vliv pohlaví a věk respondentů. V další části práce data získaná na základě výzkumného šetření zpracovat, interpretovat je a navrhnout možná řešení, která by vedla k vzájemnému poznávání a pochopení občanů české a vietnamské národnosti.

Předmětem zkoumání bylo zjistit co nejvíce informací týkajících se názorů a postojů členů vietnamské minority, žijících na Olomoucku. Respondenti odpovídali na otázky, které měly nastínit jejich názory a postoje na majoritní společnost a na život vietnamské komunity v České republice.

Objektem dotazníkového šetření byli vietnamští občané žijící ve městě Olomouci a jejím okolí.

4.2 Metodologie

Ve své diplomové práci jsem se rozhodla pro využití kvantitativního výzkumu. Kvantitativní výzkum lze popsat jako výzkum, který využívá statistických postupů. (srov. Surynek ed., 2001, s. 26).

Ve výzkumu byla použita metoda písemného dotazování, u kterého je výhodou, že si respondent sám zvolí dobu potřebnou k vyplnění dotazníku a další výhodou můžeme spatřovat v anonymitě při vyplňování dotazníku, která vede k větší otevřenosti respondentů. Dále byla v několika případech metoda písemného dotazování spojena s individuálním osobním dotazováním, a to z důvodu jazykové bariéry u několika respondentů vietnamské minority, kdy jim byly tlumočeny a upřesněny otázky uvedené v písemném dotazníku. V těchto případech osobního

dotazování spatřujeme výhodou v tom, že je zde možnost vysvětlit smysl otázky a tím se vyhnout jejímu špatnému pochopení a naskytuje se nám možnost činit si případné další poznámky.

Dotazník obsahoval dvacet otázek, a to otevřených, částečně otevřených i uzavřených. U některých otázek mohli respondenti zvolit i více možných odpovědí. Pomocí otázek otevřených jsem se snažila zjistit co považují vietnamští spoluobčané na svém životě v České republice za pozitivní a naopak co na svém životě zde považují za negativní, dále pak co považují za nejčastější předsudky členů majoritní společnosti vůči vietnamskému etniku. Uzavřené otázky byly koncipovány formou škály (pozitivní, spíše pozitivní, spíše negativní a negativní odpovědi).

4.3 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek tvořilo 32 respondentů. Dotazníkové šetření, spojené vzhledem k jazykové bariéře, v některých případech s osobním individuálním rozhovorem za pomoci tlumočnicka jsem prováděla v olomouckém regionu, kdy jsem se snažila oslovit respondenty na tržnicích, ve vietnamských bistroch a dalších provozovnách s žádostí o vyplnění tištěného dotazníku. Při prvních pokusech o kontakt, kdy jsem příslušníky vietnamské minority žádala o vyplnění dotazníku, jsem narazila na značnou neochotu a nedůvěru ze strany oslovených Vietnamců a Vietnamek, což se vzhledem k uzavřenosti této komunity dalo očekávat. Poté co jsem se s žádostí o vyplnění tištěného dotazníku obrátila přibližně na 60 osob, z nichž mi bylo ochotno vyplnit dotazník pouhých pět respondentů, jsem se obrátila se žádostí o pomoc na své známé z této minority. Za jejich přispění se mi podařilo získat 32 vyplněných dotazníků, které mi vyplnili jak mí známí a jejich rodiny, tak další vietnamští respondenti, kdy jsem se z několika respondenty setkala osobně.

4.4 Vyhodnocení dotazníkového šetření

Pro větší přehlednost jsem odpovědi na jednotlivé otázky zpracovala do grafů a tabulek, které jsem doplnila slovním komentářem. Použila jsem relativní vyjádření hodnot, aby bylo možné výsledky dotazníkového šetření snáze porovnat a interpretovat.

4.5 Charakteristika výzkumného vzorku

Výzkumný vzorek jsem rozdělila na dvě skupiny dle pohlaví respondentů. Výzkumného šetření se v 56 % zúčastnili muži, ve 44 % jsou zastoupeny ženy.

Výzkumný vzorek jsem dále rozdělila na pět věkových skupin. Těchto charakteristik se týkaly první dvě otázky v dotazníku, které byly označeny jako povinný údaj. Dalším povinným údajem byla otázka č.3, kdy bylo zjišťováno současné zaměstnání respondentů.

V odpovědích na otázku týkající se zaměstnání respondentů se objevovaly tyto odpovědi:

- student/studentka: 8 respondentů
- dělník/dělnice: 4 respondenti
- dělám nehty: 3 respondenti
- obchodník: 3 respondenti
- mám večerku: 2 respondenti
- jsem na rodičovské dovolené: 2 respondenty
- pracuji v bistro: 2 respondenti
- mám restauraci: 1 respondent
- mám obchod s textilem: 1 respondent
- mám bar - hernu: 1 respondent
- kuchař: 1 respondent
- tlumočnick: 1 respondent
- zdravotní sestra: 1 respondent
- prodavač: 1 respondent
- nezaměstnaný: 1 respondent

V celkovém vzorku se nám tedy promítlo 9 vietnamských podnikatelů/podnikatelek, 12 zaměstnanců, dvě ženy na rodičovské dovolené, 8 studentů/studentek a 1 vietnamský nezaměstnaný.

4.6 Život vietnamské minority v České republice

Respondenti odpovídali ve třech otevřených, v jedné částečně otevřené a ve čtyřech uzavřených otázkách na dotazy, jejichž úkolem bylo zjištění v jaké míře se příslušníci vietnamské minority setkávají s negativními postoji vůči svému etniku, jestli chtějí zůstat v České republice trvale a co považují na životě u nás za pozitivní, a co naopak za negativní. Jednotlivé podkapitoly této části jsou nazvány podle otázek, které byly součástí dotazníku. Každá otázka je pro lepší názornost graficky zpracovaná a opatřena komentářem.

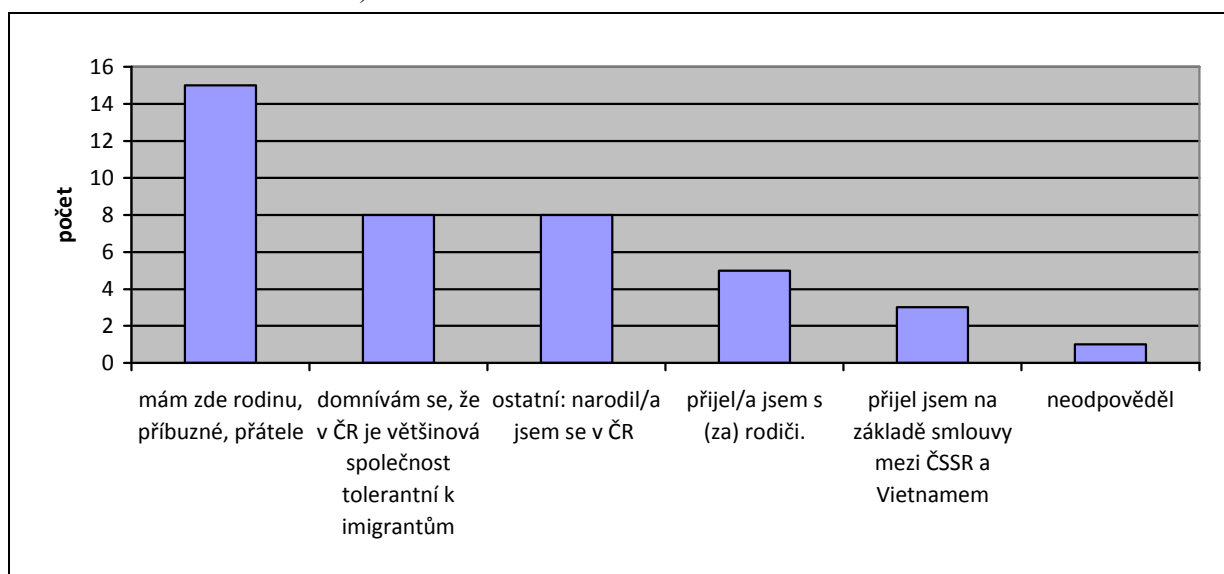
4.6.1 Proč jste si ke svému pobytu vybral/vybrala Českou republiku?

V částečně otevřené otázce, kde mohli respondenti zvolit i více možností, jsem se dotazovaných ptala z jakého důvodu si vybrali ke svému pobytu Českou republiku. Z celkového počtu odpovědí se nejčastěji vyskytovala odpověď „mám zde rodinu, přátele, známé“ 40,5 %, druhým nejčastěji udávaným důvodem pro pobyt v naší zemi bylo, že se respondenti domnívají, že v ČR je většinová společnost tolerantní k imigrantům 21,4 %, jako ostatní důvody uvedlo 16,7 % respondentů, že se zde narodili a 11,9 % respondentů uvedlo, že přijeli do České republiky jako malé děti s rodiči, případně za rodiči. 7,1 % respondentů přijelo do ČR v rámci smluv mezi ČSSR a Vietnamem před rokem 1989 a 2,4 % neodpovědělo. Výsledné hodnoty celého vzorku uvádím v následující tabulce a grafu:

Tabulka č. 1 – Proč jste si ke svému životu vybral/vybrala Českou republiku? (lze volit i více možností)

celý vzorek	mám zde rodinu, příbuzné, přátele	domnívám se, že v ČR je většinová společnost tolerantní k imigrantům	ostatní: narodil/a jsem se v ČR	přijel/a jsem s (za) rodiči	přijel jsem na základě smlouvy mezi ČSSR a Vietnamem	neodpověděl	celkem
počet	15	8	8	5	3	1	40
procento	37,5	20,0	20,0	12,5	7,5	2,5	100,0

Graf č. 1 – Proč jste si ke svému životu vybral/vybrala Českou republiku? (lze volit i více možností)

Z grafu vyplývá, že většina z dotazovaných přijela do České republiky, za rodinou nebo přáteli. Potěšující zprávou je, že nezanedbatelná část označila Českou republiku jako zemi tolerantní k imigrantům. V možnosti ostatní se dále objevila odpověď,

narodila jsem se v ČR a přijel jsem do České republiky s rodiči, tři respondenti uvedli, že přijeli na základě mezinárodních dohod mezi bývalou ČSSR a Vietnamem, jeden respondent neodpověděl. V následující tabulce si ukážeme výsledné hodnoty zohledňující pohlaví a věk respondentů.

Tabulka č. 2 – Proč jste si ke svému životu vybral/vybrala Českou republiku? (lze volit i více možností)

			mám zde rodinu, příbuzné, přátele	domnívám se, že v ČR je většinová společnost tolerantní k imigrantům	ostatní: narodil/a jsem se v ČR	přijel/a jsem s (za) rodiči	přijel jsem na základě smlouvy mezi ČSSR a Vietnamem	neodpověděl	celkem
POHLAVÍ	muži	počet	9	3	2	3	3	1	21
		procento	42,9	14,3	9,5	14,3	14,3	4,8	100,0
	ženy	počet	6	5	6	2	0	0	19
		procento	31,6	26,3	31,6	10,5	0,0	0,0	100,0
VĚK	15 – 25 let	počet	2	1	7	2	0	0	12
		procento	16,7	8,3	58,3	16,7	0,0	0,0	100,0
	26 – 35 let	počet	3	1	1	3	0	0	8
		procento	37,5	12,5	12,5	37,5	0,0	0,0	100,0
	36 – 45 let	počet	5	4	0	0	0	0	9
		procento	55,6	44,4	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0
	46 – 55 let	počet	3	1	0	0	1	1	6
		procento	50,0	16,7	0,0	0,0	16,7	16,7	100,0
	více než 55 let	počet	2	1	0	0	2	0	5
		procento	40,0	20,0	0,0	0,0	40,0	0,0	100,0

Pohlaví

42,9 % dotazovaných mužů přijelo do ČR, protože zde má rodinu, přátele a známé, tento důvod udává i 31,6 % žen. Z celkového počtu respondentů mužského pohlaví, a to 14,3 % označilo Českou republiku jako zemi tolerantní k imigrantům, ženy tuto odpověď udávaly v 26,3 % odpovědí. V České republice se z celkového počtu respondentů narodilo 9,5 % mužů a 31,6 % žen. S rodiči přijelo 14,3 % dotazovaných mužů a 10,5 % žen. 14,3 % procent mužů přijelo do ČR před rokem 1989 v rámci hospodářské pomoci Vietnamu, z žen tento důvod nevedla žádná.

Českou republiku jako zemi, kde je většinová společnost tolerantní k cizincům označilo 26,3 % dotazovaných žen a 14,3 % mužů. To znamená, že tento názor sdílí o přibližně 12 % více žen než mužů z celkového počtu respondentů.

Věk

Největší počet respondentů ve věku 15 až 25 let, a to 58,3 % uvedlo, že se v České republice narodili, ve věku 26 až 35 let tento důvod udává 12,5 % (1 respondent). Tři z dotazovaných tuto odpověď doplnilo o poznámku, že se narodili české matce a vietnamskému otci.

Že je majoritní společnost v České republice tolerantní k imigrantům se v největší míře domnívají respondenti ve věku 36 až 45 let, a to 44,4 %. Dotazovaní ve věku nad 55 let se takto vyjádřili ve 20% odpovědí. V nejmenším počtu takto odpovídali respondenti ve věku 15 až 25 let – 8,3 %. To však může být ovlivněno tím, že se zde většina z nich narodila či vyrostla, a proto volili pouze tyto odpovědi. Většinovou společnost, jako společnost tolerantní k imigrantům, tak dle dotazníkového šetření nejvíce vnímají respondenti střední a starší generace.

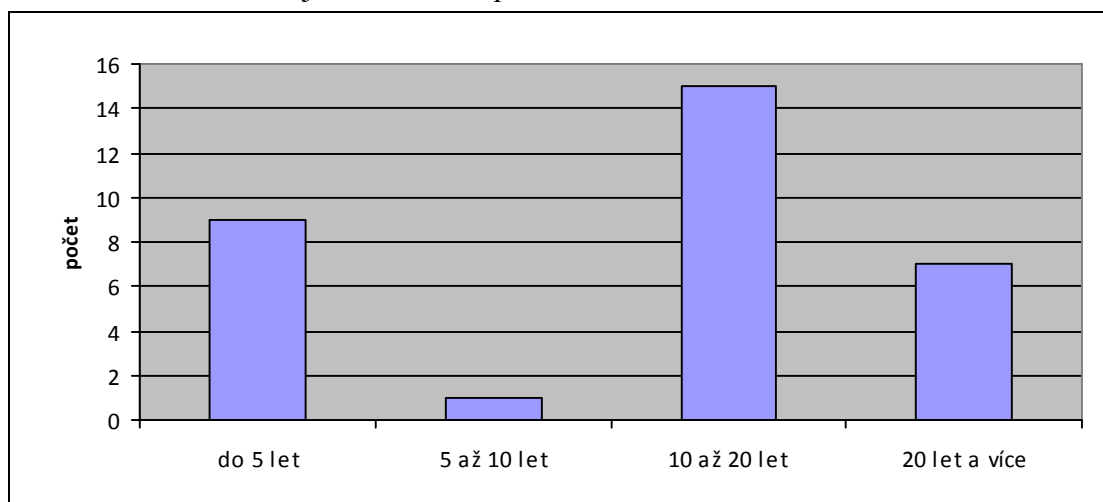
4.6.2 Kolik let žijete v České republice?

V následující otázce jsem se ptala na to, jak dlouho žijí respondenti v České republice. Výsledek si ukážeme na následující tabulce a grafu č. 2.

Tabulka č. 3 – Kolik let žijete v České republice?

celý vzorek	do 5 let	5 až 10 let	10 až 20 let	20 let a více	celkem
počet	9	1	15	7	32
procento	28,1	3,1	46,9	21,9	100,0

Graf č. 2 – Kolik let žijete v České republice?

Z grafu a tabulky č.3 vyplývá, že většina dotazovaných žije v České republice déle než 5let. Pobyt do pěti let udává pouze 28,1 % respondentů. V tabulce č. 4 si ukážeme výsledné hodnoty zohledňující pohlaví a věk respondentů.

Tabulka č. 4 – Kolik let žijete v České republice?

			0 až 5 let	5 až 10 let	10 až 20 let	20 let a více	celkem
POHLAVÍ	muži	počet	6	1	6	5	18
		procento	33,3	5,6	33,3	27,8	100,0
	ženy	počet	3	0	9	2	14
		procento	21,4	0,0	64,3	14,3	100,0

VĚK	15 – 25 let	počet	2	0	7	2	11
		procento	18,2	0,0	63,6	18,2	100,0
	26 – 35 let	počet	3	0	3	1	7
		procento	42,9	0,0	42,9	14,3	100,0
	36 – 45 let	počet	2	1	2	0	5
		procento	40,0	20,0	40,0	0,0	100,0
	46 – 55 let	počet	2	0	1	2	5
		procento	40,0	0,0	20,0	40,0	100,0
	více než 55 let	počet	0	0	2	2	4
		procento	0,0	0,0	50,0	50,0	100,0

Pohlaví

Jak vyplývá z výše uvedené tabulky č. 4 délku pobytu v České republice do pěti let udává 33,3 % dotazovaných mužů a 21,4 % žen. Pobyt v ČR v délce 10 až 20 let udává 33,3 % dotazovaných mužů a 64,3 % žen. Pobyt delší než 20 let z celkového počtu dotazovaných uvedlo 27,8 % mužů a 14,3 % žen.

Věk

Respondenti ve věku od 15 do 25 let žijí v České republice v 63,6 % 10 až 20 let a ve 14,3 % více než 20 let. Jedná se o tzv. druhou generaci Vietnamců žijících v České republice. Jsou to mladí lidé, kteří se v ČR narodili nebo do naší země přicestovali jako malé děti a studovali nebo studují na českých školách. Pouze 18,2 % respondentů v této skupině udává pobyt v České republice v délce do pěti let.

Ve věkové skupině 26 až 35 let dotazovaní shodně ve 42,9 % uvedli délku pobytu v České republice v délce 0 až 5 let a 10 až 20 let. V první kategorii se jedná o nově příchozí vietnamské imigranty a ve druhé o mladé Vietnamce, kteří se zde narodili či přišli do ČR s rodiči jako malé děti.

Respondenti ve věku 36 až 45 let shodně ve 40% uvádějí délku pobytu v České republice v délce 0 až pět let a 10 až 20 let, 20% (1 respondent) udává délku pobytu v rozmezí 5 až 10 let. Ve všech případech se jedná o občany, kteří si Českou republiku vybrali jako hostitelskou zemi.

Ve věkové skupině 46 až 55 let respondenti udávají délku svého pobytu v České republice 0 až 5 let ve 40%, taktéž ve 40% udávají délku pobytu 20 let a více. Ve 20% je udávána délka pobytu 10 až 20 let. Z respondentů s pobytem nad 20 let jeden z respondentů neodpověděl na otázku z jakého důvodu si vybral ke svému pobytu Českou republiku, druhý z respondentů doplnil poznámku, že do České republiky přijel na základě smlouvy mezi ČSSR a Vietnamem a pak se zde oženil s Českou a založil zde rodinu.

Respondenti nad 55 let uvedli shodně v 50 % délku svého pobytu v České republice 10 až 20 let a poté 20 let a více. V první uváděné kategorii se jedná o osoby, které si Českou republiku vybrali jako hostitelskou zemi, u pobytů nad 20 let se jedná o respondenty, kteří do ČR přijeli před rokem 1989 na základě hospodářských smluv uzavřených mezi ČSSR a Vietnamem.

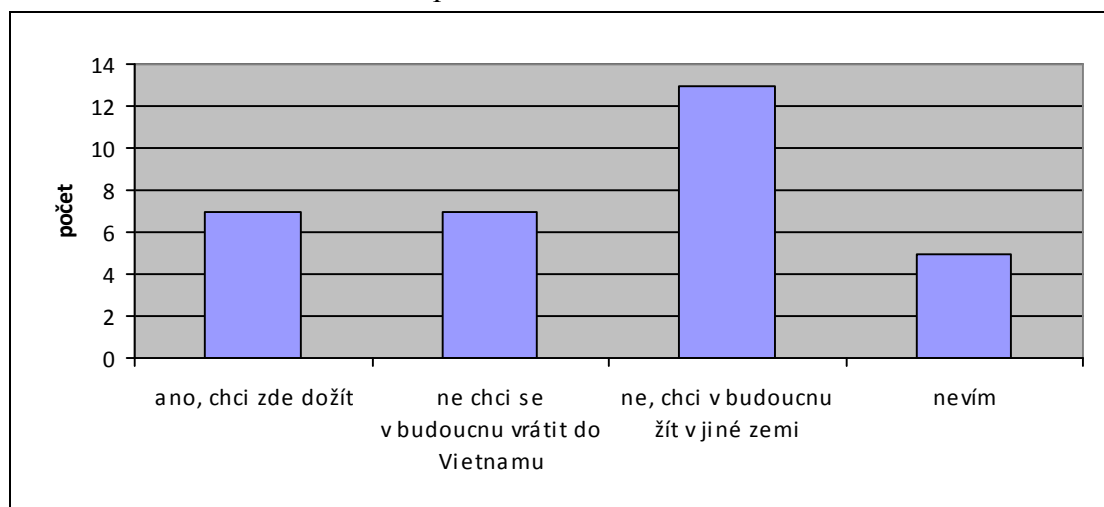
4.6.3 Chcete žít v České republice trvale?

V následující uzavřené otázce respondenti odpovídali, na otázku zda chtějí žít v České republice trvale (chtějí zde dožít), nebo se chtějí vrátit do Vietnamu či odejít do jiné země. V tabulce č. 5 a grafu č. 3 si ukážeme, výsledné odpovědi celého výzkumného vzorku.

Tabulka č. 5 – Chcete žít v České republice trvale?

celý vzorek	ano, chci zde dožít	ne chci se v budoucnu vrátit do Vietnamu	ne, chci v budoucnu žít v jiné zemi	nevím	celkem
počet	7	7	13	5	32
procento	21,9	21,9	40,6	15,6	100,0

Graf č. 3 – Chcete žít v České republice trvale?

Z grafu a tabulky č. 5 vyplývá, že nejčastěji uváděli respondenti přání žít v jiné zemi, takto odpovědělo celých 40,6 % dotazovaných. Ve stejném počtu se vyskytovali varianty: „ano, chci dožít v ČR“ a „chci se vrátit do Vietnamu, a to v 21,9 %. I když se jednalo o otázku uzavřenou, kde nebyla nabídnuta odpověď „nevím“, tato se vyskytla v 15,6 %. V následující tabulce si ukážeme výsledné hodnoty vzhledem k pohlaví a věku respondentů.

Tabulka č. 6 – Chcete žít v České republice trvale?

			ano, chci zde dožít	ne chci se v budoucnu vrátit do Vietnamu	ne chci v budoucnu žít v jiné zemi	nevím	celkem
POHLAVÍ	muži	počet	4	4	8	2	18
		procento	22,2	22,2	44,4	11,1	100,0
	ženy	počet	3	3	5	3	14
		procento	21,4	21,4	35,7	21,4	100,0

VĚK	15 – 25 let	počet	3	0	6	2	11
		procento	27,3	0,0	54,5	18,2	100,0
	26 – 35 let	počet	2	0	4	1	7
		procento	28,6	0,0	57,1	14,3	100,0
	36 – 45 let	počet	0	1	2	2	5
		procento	0,0	20,0	40,0	40,0	100,0
	46 – 55 let	počet	1	3	1	0	5
		procento	20,0	60,0	20,0	0,0	100,0
	více než 55 let	počet	1	3	0	0	4
		procento	25,0	75,0	0,0	0,0	100,0

Pohlaví

V dotazníku uvedlo 44,4 % dotazovaných mužského pohlaví, že by chtěli v budoucnu žít v jiné zemi, 22,2 % mužů uvedlo, že chce dožít v České republice a stejný počet respondentů odpověděl, že se chce v budoucnu vrátit do Vietnamu, 11,1 % uvedlo odpověď nevím respektive neumím odpovědět.

Ženy na tuto otázku taktéž uváděly odpověď, že chtějí v budoucnu žít v jiné zemi v 35,7 %. Další tři varianty se v dotazníkovém šetření objevily ve stejném počtu, a to 21,4 %. Můžeme konstatovat, že žít v jiné zemi, než v České republice si z celkového počtu dotazovaných přeje přibližně o 9 % mužů více než-li žen.

Věk

Respondenti ve věku 15 až 25 let nejčastěji udávají, že chtějí v budoucnu žít v jiné zemi, tuto odpověď uvedlo 54,5 procent dotazovaných. Dožít v České republice by si přálo 27,3 % mladých Vietnamců, dalších 18,2 % uvedlo odpověď „nevím“.

Respondenti ve věku 26 až 35 let také nejčastěji uvedli odpověď, že by chtěli v budoucnu žít v jiné zemi, a to v 57,1 % odpovědí. Pro možnost dožít v České republice se vyjádřilo 28,6 % dotazovaných, možnost vrátit se do Vietnamu ne zvolil ani jeden respondent. 14,3 % odpovědělo, že neví.

Ve věkové skupině 36 až 45 let respondenti odpověděli, že by chtěli v budoucnu žít v jiné zemi ve 40 %, dalších 40% uvedlo, že neví a 20% se vyslovilo pro návrat do Vietnamu. Možnost dožít v České republice neuvedl žádný z respondentů.

Respondenti ve věku 46 až 55 let nejčastěji uvedli přání vrátit se v budoucnu do Vietnamu, takto se vyjádřilo celých 60 % dotazovaných, shodně po 20 %, se vyjádřili pro život v jiné zemi a pro dožití v České republice.

Nejčastější odpovědí respondentů ve věku nad 55 let bylo, že se chtějí v budoucnu vrátit do Vietnamu – 75%. Dalších 25 % dotazovaných v této věkové kategorii chce dožít v České republice.

Z výše uvedených výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že nejvíce z celkového počtu dotazovaných, preferují odchod do jiné země mladí lidé do 35 let, a taktéž respondenti ve věku 36 až 45 let. Menší část respondentů ve věku 46 až 55 let se také přiklání k tomu, žít v budoucnu v jiné zemi, ale také k možnosti zůstat trvale v České republice.

Většina respondentů ve věku od 46 až 55 let by se ráda v budoucnu vrátila do Vietnamu. Respondenti starší než 55 let neuvažují o životě v jiné zemi.

V odpovědích respondentů na to, zda by chtěli dožít v České republice není co se týče věku podstatný rozdíl.

Ze zemí, kde by chtěli respondenti v budoucnu žít, byly nejčastěji jmenovány tyto státy v sestupném pořadí: Spojené státy, Německo, Velká Británie a Francie.

4.6.4 Co považujete za nejčastější předsudky většinové společnosti vůči vietnamskému etniku?

V následující otevřené otázce jsem se ptala, co považují respondenti za nejčastější předsudky většinové společnosti v České republice vůči vietnamskému etniku.

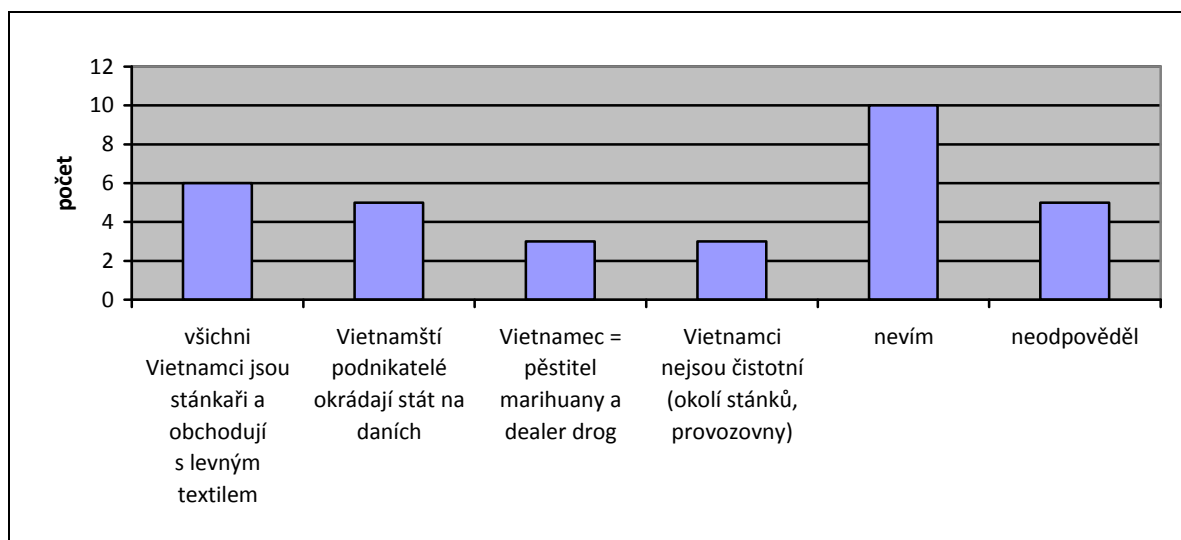
Tabulka č. 7 – Co považujete za nejčastější předsudky většinové společnosti vůči vietnamskému etniku?

celý vzorek	všichni Vietnamci jsou stánkaři a obchodují s levným textilem	Vietnamští podnikatelé okrádají stát na daních	Vietnavec = pěstitel marihuany a dealer drog	Vietnamci nejsou čistotní (okolí stánků, provozovny)	nevím	neodpověděl	celkem
počet	6	5	3	3	10	5	32
procento	18,8	15,6	9,4	9,4	31,3	15,6	100,0

Dále se v dotazníkovém šetření objevily tyto odpovědi:

- někdy je nám vyčítána přílišná pracovitost (3 odpovědi)
- bereme Čechům práci (2 odpovědi)
- vypadáme všichni stejně (1 odpověď)

Graf č. 4 – Co považujete za nejčastější předsudky většinové společnosti vůči vietnamskému etniku?

Jak je patrné z grafu a tabulky č. 7 nejvíce respondentů 31,3 % uvedlo odpověď nevím a dalších 15,6 % neodpovědělo vůbec. Můžeme se domnívat, že jedním z důvodů, který je k tomu vedl, je uzavřenost či obavy sdělovat něco nepříjemného. Respondenti v největší míře uváděli, že většinová společnost je všechny považuje za stánkaře (trhovce) 18,8 %, následně, že vietnamští podnikatelé okrádají stát na daních 15,6%, stejně procentuelně byly zastoupeny tyto odpovědi: Vietnavec = pěstitel marihuany a dealer drog, Vietnamci nejsou čistotní (okolí stánků, provozovny), někdy je nám vyčítána přílišná pracovitost, a to 9,4 %.

V tabulce č. 8 si ukážeme, co považují za nejčastější předsudky většinové společnosti vůči vietnamskému etniku účastníci dotazníkového šetření rozdělení do skupin dle pohlaví a věku.

Tabulka č. 8 – Co považuje za nejčastější předsudky většinové společnosti vůči vietnamskému etniku?

			všichni Vietnamci jsou stánkaři a obchodují s levným textilem	Vietnamští podnikatelé okrádají stát na daních	Vietnamec = pěstitel marihuany a dealer drog	Vietnamci nejsou čistotní (okolí stánků, provozovny)	nevím	neodpověděl	celkem
POHLAVÍ	muži	počet	3	2	2	2	5	3	17
		procento	17,6	11,8	11,8	11,8	29,4	17,6	100,0
	ženy	počet	3	3	1	1	5	2	15
		procento	20,0	20,0	6,7	6,7	33,3	13,3	100,0

VĚK	15 – 25 let	počet	2	2	1	2	3	0	10
		procento	20,0	20,0	10,0	20,0	30,0	0,0	100,0
	26 – 35 let	počet	2	1	1	1	2	2	9
		procento	22,2	11,1	11,1	11,1	22,2	22,2	100,0
	36 – 45 let	počet	0	1	0	0	2	2	5
		procento	0,0	20,0	0,0	0,0	40,0	40,0	100,0
	46 – 55 let	počet	1	1	1	0	2	0	5
		procento	20,0	20,0	20,0	0,0	40,0	0,0	100,0
	více než 55 let	počet	1	0	0	0	1	1	3
		procento	33,3	0,0	0,0	0,0	33,3	33,3	100,0

Z grafu a tabulky č. 8 je patrné, že celý vzorek respondentů bez ohledu na pohlaví a věk, považuje za nejčastější předsudek českých občanů vůči vietnamské minoritě to, že jsou menšinou stánkařů a trhovců.

Pouze ve věkové kategorii 36 až 45 let nebyl tento názor uveden ani jedním z respondentů. V této věkové kategorii všichni dotazovaní vnímají jako nejčastější předsudek vůči Vietnamcům v České republice to, že všichni Vietnamští podnikatelé okrádají stát na daních.

Ve věkové kategorii 46 až 55 let byly stejně procentuelně zastoupeny tyto odpovědi: „všichni Vietnamci jsou stánkaři a obchodují s levným textilem“, „Vietnamští podnikatelé okrádají stát na daních“ a „Vietnamec = pěstitel marihuany a dealer drog“.

Ve věkové kategorii 46 až 55 let byly stejně procentuelně zastoupeny tyto odpovědi: „všichni Vietnamci jsou stánkaři a obchodují s levným textilem“,

„Vietnamští podnikatelé okrádají stát na daních“ a „Vietnamci nejsou čistotní (okolí stánků, provozovny)“.

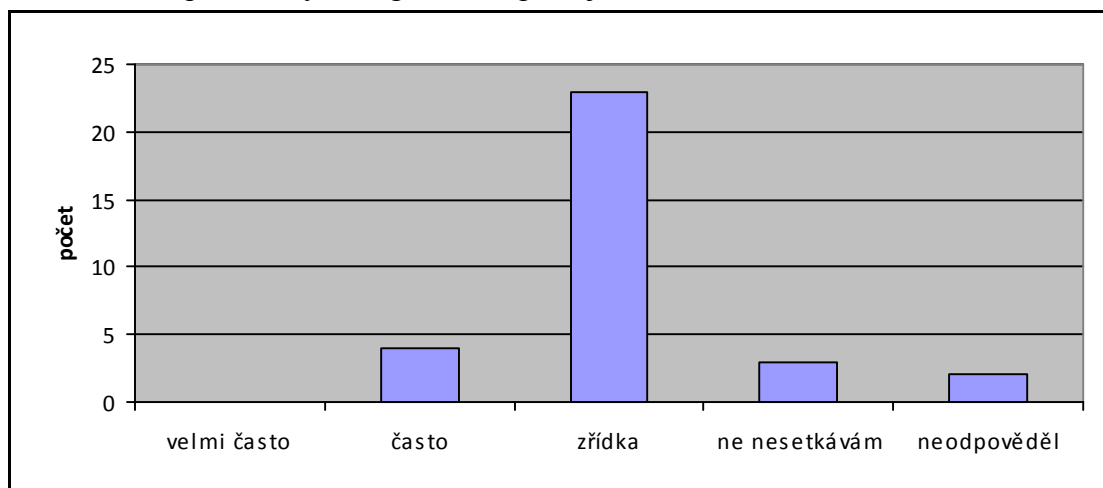
4.6.5 S předsudky či negativními postoji vůči Vietnamcům v ČR se setkávám:

Tato otázka je zaměřena na zjištění míry osobní zkušenosti respondentů s negativními postoji a negativním chováním členů majoritní společnosti. Dotazovaní měli na výběr ze čtyř variant odpovědí. Výsledek dotazníkového šetření si ukážeme v následující tabulce a grafu.

Tabulka č. 9 – S předsudky či negativními postoji vůči Vietnamcům v ČR se setkávám:

celý vzorek	velmi často	často	zřídka	ne nesetkávám	neodpověděl	celkem
počet	0	4	23	3	2	32
procento	0,0	12,5	71,9	9,4	6,3	100,0

Graf č. 5 – S předsudky či negativními postoji vůči Vietnamcům v ČR se setkávám:

Z grafu a tabulky č. 9 vyplývá, že naprostá většina – 71,9 % dotazovaných odpovědělo, že se s předsudky či negativními postoji vůči Vietnamcům v ČR setkává zřídka. 12,5 % respondentů naopak odpovědělo, že se s těmito předsudky či negativními postoji setkává často. Pouze 9,4 % respondentů uvedlo, že se s negativními postoji a předsudky vůči své osobě, z důvodu etnické příslušnosti nesetkalo. Ani jeden z respondentů neuvedl, že se s negativními postoji a předsudky setkává velmi často. Na tuto otázku 6,3 % respondentů neodpovědělo.

V následující tabulce si ukážeme výsledné hodnoty vzhledem k pohlaví a věku respondentů.

Tabulka č. 10 – S předsudky či negativními postoji vůči Vietnamcům v ČR se setkávám:

			velmi často	často	zřídka	ne nesetkávám	neodpověděl	celkem
POHLAVÍ	muži	počet	0	3	12	1	2	18
		procento	0,0	16,7	66,7	5,6	11,1	100,0
	ženy	počet	0	1	11	2	0	14
		procento	0,0	7,1	78,6	14,3	0,0	100,0

			0	1	9	1	0	11
VĚK	15 – 25 let	počet	0	1	9	1	0	11
		procento	0,0	9,1	81,8	9,1	0,0	100,0
	26 – 35 let	počet	0	0	7	0	0	7
		procento	0,0	0,0	100,0	0,0	0,0	100,0
	36 – 45 let	počet	0	0	2	1	2	5
		procento	0,0	0,0	40,0	20,0	40,0	100,0
	46 – 55 let	počet	0	2	2	1	0	5
		procento	0,0	40,0	40,0	20,0	0,0	100,0
	více než 55 let	počet	0	1	3	0	0	4
		procento	0,0	25,0	75,0	0,0	0,0	100,0

Pohlaví

Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že 66,7 % dotazovaných mužů a 78,6 % žen se s předsudky či negativními postoji ke svému etniku v České republice setkává zřídka.

Odpověď, že se s těmito negativními postoji setkávají často, uvedlo 16,7 % mužů a 7,1 % dotazovaných žen.

Možnost, že se s předsudky a negativními postoji ve společnosti nesetkávají označilo 5,6 % mužů a 14,3 % žen.

Z výsledků je patrné, že dotazované ženy mají s negativními postoji a předsudky vůči vietnamské minoritě u nás menší zkušenost než dotazovaní muži.

Věk

V podstatě kladnou zkušenost s mírou negativních postojů a předsudků vůči vietnamské minoritě v České republice vyjádřili respondenti označením odpovědi ne nesetkávám a odpovědi zřídka. Ukážeme si procentuální hodnoty těchto odpovědí seřazené sestupně v kategorii věkových skupin.

Věková skupina 26 až 35 let

- odpověď ne nesetkávám: 0,0 %, odpověď zřídka 100 %, tj. celkem 100 %

Věková skupina 15 až 25 let

- odpověď ne nesetkávám: 9,1 %, odpověď zřídka 81,8 %, tj. celkem 90,9 %

Věková skupina nad 55 let

- odpověď ne nesečkávám: 0,0 %, odpověď zřídka 75 %, tj. celkem 75 %

Věková skupina 36 až 45 let

- odpověď ne nesečkávám: 20 %, odpověď zřídka 40 %, tj. celkem 60 %

Věková skupina 46 až 55 let

- odpověď ne nesečkávám: 20 %, odpověď zřídka 40 %, tj. celkem 60 %

Můžeme konstatovat, že v nejmenší míře se s negativními postoji a předsudky vůči svému etniku, z celkového výzkumného vzorku, setkali mladí vietnamští respondenti ve věku do 35 let. Tento aspekt si můžeme vysvětlit tím, že podstatná část mladých Vietnamců a Vietnamek navštěvuje české školy, má české spolužáky a přátele.

Častější zkušenost s negativními postoji a předsudky vůči Vietnamcům u nás (vyjádřenou odpovědí: často) udávají respondenti ve věku 46 až 55 let, a to 40 % z dotazovaných, následují dotazovaní ve věku nad 55 let s 25 %. Mladí lidé ve věku 15 až 25 let udávají tuto odpověď v 9,1 %.

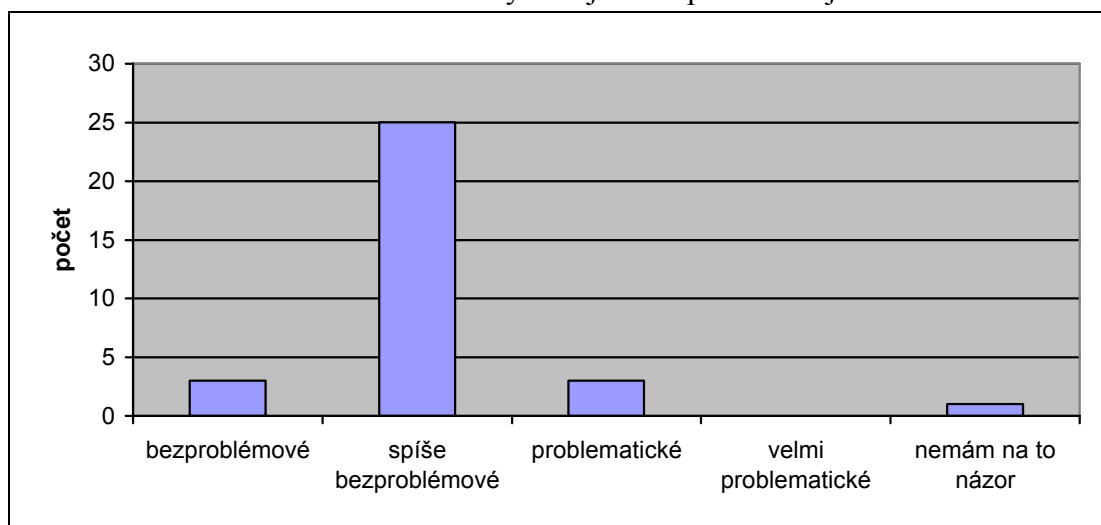
4.6.6 Soužití vietnamské menšiny s majoritní společností je:

V této uzavřené otázce jsem chtěla, aby respondenti vyjádřili svůj názor na kvalitu soužití vietnamské minority s majoritní společností. Dotazovaní měli na výběr z pěti možností odpovědí. Výsledná data si ukážeme v následujících tabulkách a grafu č. 6.

Tabulka č. 11 – Soužití vietnamské menšiny s majoritní společností je:

celý vzorek	bezproblémové	spíše bezproblémové	problematické	velmi problematické	nemám na to názor	celkem
počet	3	25	3	0	1	32
procento	9,4	78,1	9,4	0,0	3,1	100,0

Graf č. 6 – Soužití vietnamské menšiny s majoritní společností je:

Z grafu a výše uvedené tabulky jasně vyplývá, že naprostá většina dotazovaných vnímá soužití vietnamské minority v České republice s majoritní společností za spíše bezproblémové – 78,1 % a dalších 9,4 % respondentů považuje toto soužití za zcela bezproblémové, což je v souhrnu 87,5 %. Za problematické považuje toto soužití 9,4 % dotazovaných. Jeden respondent (3,1 %) uvedl, že na to nemá názor. Za velmi problematické, toto vzájemné soužití vietnamské minority s českou majoritou, neoznačil žádný z respondentů.

Z výsledků je patrné, že převážná většina dotazovaných nemá problémy v rámci soužití s českou majoritou.

Následující tabulka ukazuje odpovědi respondentů dle pohlaví a věku.

Tabulka č. 12 – Soužití vietnamské menšiny s majoritní společností je:

			bezproblémové	spíše bezproblémové	problematické	velmi problematické	nemám na to názor	celkem
POHLAVÍ	muži	počet	1	14	2	0	1	18
		procento	5,6	77,8	11,1	0,0	5,6	100,0
	ženy	počet	2	11	1	0	0	14
		procento	14,3	78,6	7,1	0,0	0,0	100,0
VĚK	15 – 25 let	počet	1	9	1	0	0	11
		procento	9,1	81,8	9,1	0,0	0,0	100,0
	26 – 35 let	počet	0	7	0	0	0	7
		procento	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	100,0
	36 – 45 let	počet	2	3	0	0	0	5
		procento	40,0	60,0	0,0	0,0	0,0	100,0
	46 – 55 let	počet	0	2	2	0	1	5
		procento	0,0	40,0	40,0	0,0	20,0	100,0
	více než 55 let	počet	0	4	0	0	0	4
		procento	0,0	100,0	0,0	0,0	0,0	100,0

Pohlaví

Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že 92,9 % dotazovaných žen pokládá soužití vietnamské menšiny s majoritní společností za spíše bezproblémové či bezproblémové. Respondenti mužského pohlaví považují soužití s majoritní společností za spíše bezproblémové či bezproblémové v 83,4 %. Je patrné, že v názoru na tuto otázku se objevil pouze nepatrný rozdíl v odpovědích dotazovaných mužů a žen.

Věk

Respondenti ve věku 15 až 25 let označili soužití vietnamské menšiny s majoritní společností za spíše bezproblémové či bezproblémové v 90,9 % a za problematické ho považuje pouze 9,1 % (1 respondent) v této věkové skupině.

Celých 100 % dotazovaných ve věku 26 až 35 let pokládá soužití s majoritní společností za spíše bezproblémové.

Celých 100 % dotazovaných ve věku 36 až 45 let považuje soužití vietnamské menšiny s majoritou za spíše bezproblémové či bezproblémové, a to 40% za bezproblémové a 60 % za spíše bezproblémové.

Respondenti ve věku 46 až 55 let označili soužití s českou majoritou za spíše bezproblémové ve 40%, ale na druhé straně stejný počet respondentů označil toto vzájemné soužití za problematické.

Všichni respondenti starší 55ti let pokládají soužití vietnamské menšiny s majoritní společností za spíše bezproblémové.

Z výsledků vyplývá, že většina dotazovaných považuje vzájemné soužití vietnamské menšiny s českou majoritou za v podstatě bezproblémové. Pouze tři respondenti z celého vzorku dotazovaných vnímají toto soužití jako problematické.

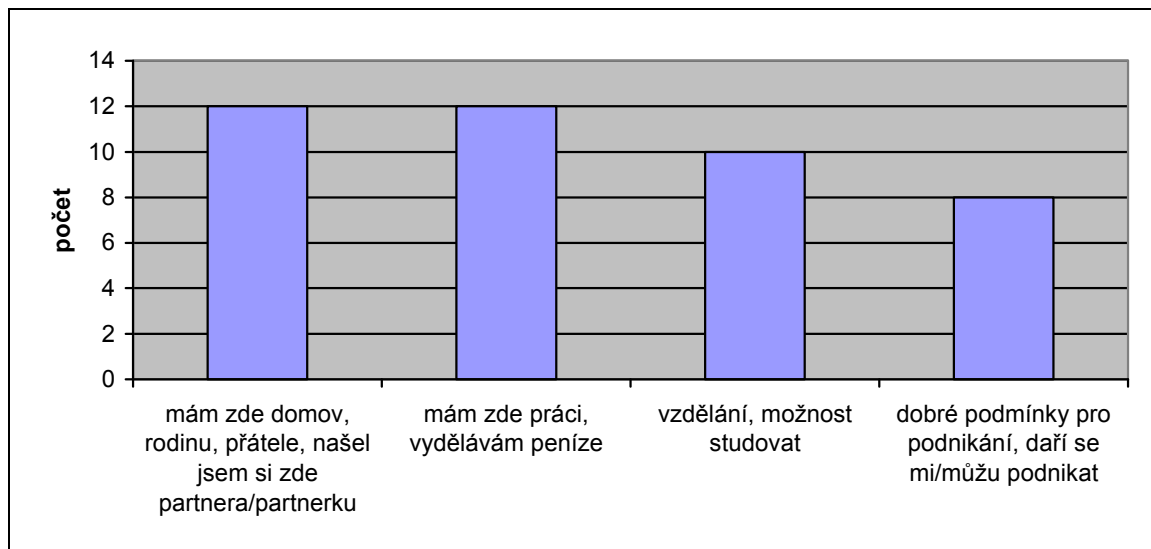
4.6.7 Co považujete za pozitivní na Vašem životě v ČR?

V této otevřené otázce jsem chtěla, aby respondenti vyjádřili, co považují na svém životě v České republice za pozitivní, co se jim na životě zde líbí, co jim vyhovuje. V tabulce č. 13 a grafu č. 7 si ukážeme, jak odpovídal celý vzorek respondentů.

Tabulka č. 13 – Co považuje za pozitivní na Vašem životě v ČR?

celý vzorek	mám zde domov, rodinu, přátele, našel jsem si zde partnera/partnerku	mám zde práci, vydělávám peníze	vzdělání, možnost studovat	dobré podmínky pro podnikání, daří se mi/můžu podnikat	celkem
počet	12	12	10	8	42
procento	28,6	28,6	23,8	19,0	100,0

Graf č. 7 – Co považuje za pozitivní na Vašem životě v ČR?

Z grafu a tabulky č. 15 jasně vyplývá, že byly stejně procentuelně zastoupeny dvě nejčastější odpovědi. Kdy 28,6 % respondentů uvádí, že v České republice mají domov, rodinu, přátele nebo že, si zde našli českého partnera či partnerku. Stejný počet dotazovaných oceňuje na životě v České republice to, že zde mají práci a vydělávají peníze. 23,8 % dotazovaných vnímá jako pozitivní na svém životě možnost studovat a dosáhnout určitého vzdělání (mladá generace), starší z respondentů toto uváděli v souvislosti se vzděláním svých dětí. Dalších 19 % dotazovaných oceňuje podmínky pro podnikání v České republice, potažmo, že mohou podnikat a že, se jim v podnikání daří.

Dále se v rámci dotazníkového šetření objevily tyto odpovědi:

- svoboda a demokracie, kterou uvedla žena ve věku 26 až 35 let
- nevím, kterou uvedl muž ve věku 46 až 55 let.

V následující tabulce si ukážeme jak odpovídali respondenti dle pohlaví a věku.

Tabulka č. 14 – Co považuje za pozitivní na Vašem životě v ČR?

			mám zde domov, rodinu, přátele, našel jsem si zde partnera/partnerku	mám zde práci, vydělávám peníze	vzdělání, možnost studovat	dobré podmínky pro podnikání, daří se mi/můžu podnikat	celkem
POHLAVÍ	muži	počet	6	8	6	5	25
		procento	24,0	32,0	24,0	20,0	100,0
	ženy	počet	6	4	4	3	17
		procento	35,3	23,5	23,5	17,6	100,0
VĚK	15 – 25 let	počet	6	2	5	0	13
		procento	46,2	15,4	38,5	0,0	100,0
	26 – 35 let	počet	3	5	1	1	10
		procento	30,0	50,0	10,0	10,0	100,0
	36 – 45 let	počet	1	2	1	3	7
		procento	14,3	28,6	14,3	42,9	100,0
	46 – 55 let	počet	1	2	2	1	6
		procento	16,7	33,3	33,3	16,7	100,0
	více než 55 let	počet	1	1	1	3	6
		procento	16,7	16,7	16,7	50,0	100,0

Pohlaví

Jak je patrné z tabulky č. 14 dotazované ženy nejčastěji uvedly jako pozitivní, že zde mají domov, rodinu, přátele nebo si tady našly partnera – 35,3 %, dále jako pozitiva plynoucí z jejich života v České republice uváděly skutečnost, že zde mají práci (vydělávají peníze) a možnost studia – shodně 23,5 %. V 17,6 % odpovědí jako pozitivní na svém životě v České republice zmínily dobré podmínky pro podnikání a možnost podnikat.

Respondenti mužského pohlaví nejčastěji uváděli jako pozitivum svého života v České republice skutečnost, že zde mají práci (vydělávají peníze). Na druhém a třetím místě (shodně 24 %) uvedli, že tady mají domov, rodinu, přátele nebo si tady našly partnerku a možnost vzdělání. Ve 20 % odpovědí jako pozitivní na svém životě v České republice zmínily dobré podmínky pro podnikání a možnost podnikat.

Věk

Respondenti ve věkové kategorii 15 až 25 let, většinou odpovídali, že zde mají domov, rodinu, přátele nebo partnera/partnerku – 46,2 %, další častou odpovědí bylo, že mají možnost studovat a dosáhnout vzdělání – 38,5 %. Skutečnost, že zde mají práci a vydělávají peníze se promítla v 15,4 % odpovědí.

Respondenti ve věku 26 až 35 let nejvíce oceňují na svém životě v České republice to, že zde mají práci (vydělávají peníze), tato odpověď měla 50 %

zastoupení. V 30 % odpovědí respondenti uváděli, že tady mají domov, rodinu, přátele nebo partnera/partnerku. Dále se v rámci odpovědí v této věkové kategorii objevovaly odpovědi možnost studia a možnost podnikat – shodně 10 % odpovědí.

Ve věkové kategorii 36 až 45 let se nejčastěji vyskytovala odpověď, že v České republice mají dobré podmínky pro podnikání nebo se jim daří v podnikání – 42,9 %. Další častou odpovědí respondentů v tomto věku, bylo, že mají práci, potažmo vydělávají peníze – 28,6 % odpovědí.

Dotazovaní ve věku 46 až 55 let vnímají jako pozitivní na svém životě v České republice to, že zde mají práci a možnost vzdělání pro své děti. Obě tyto odpovědi byly zastoupeny v 33,3 procentech odpovědí.

Respondenti ve věku nad 50 let v 50 % oceňují na svém životě v České republice možnost podnikat.

Můžeme konstatovat, že většina z dotazovaných mladých Vietnamců a Vietnamek vnímá Českou republiku jako svůj domov. Značná část z nich se zde narodila nebo přišli do ČR jako malé děti. Navštěvují české školy, oceňují možnost studovat a navazují přátelství se svými českými vrstevníky.

Naopak respondenti střední a starší generace vnímají na svém životě v ČR jako pozitivum možnost podnikání nebo to, že zde mají práci a vydělávají peníze.

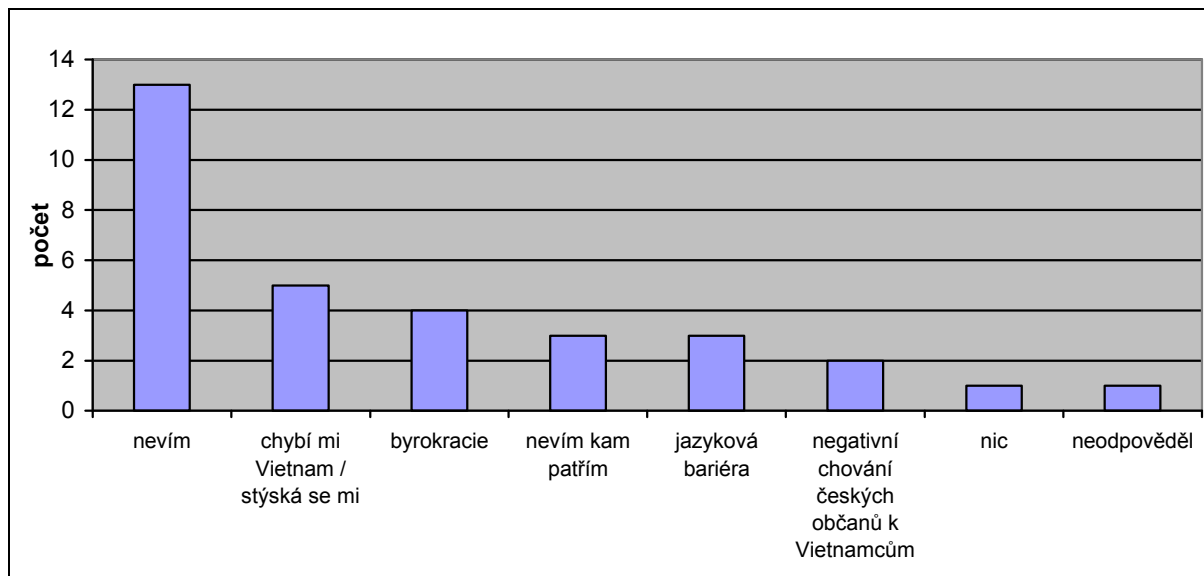
4.6.8 Co považujete za negativní na Vašem životě v ČR?

V poslední uzavřené otázce této části týkající se života vietnamské minority v České republice jsem se naopak ptala na to, co považují dotazovaní za negativní na svém životě v České republice. Co jim na životě zde nejvíce vadí. Výsledné hodnoty si ukážeme v následující tabulce a grafu.

Tabulka č. 15 – Co považujete za negativní na Vašem životě v ČR?

celý vzorek	nevím	chybí mi Vietnam / stýská se mi	byrokracie	nevím kam patřím	jazyková bariéra	negativní chování českých občanů k Vietnamcům	nic	neodpověděl	celkem
počet	13	5	4	3	3	2	1	1	32
procento	40,6	15,6	12,5	9,4	9,4	6,3	3,1	3,1	100,0

Graf č. 8 – Co považujete za negativní na Vašem životě v ČR?

Jak je patrné z grafu a tabulky č. 15 nejvíce respondentů, a to 40,6 %, zvolilo odpověď „nevím“. Můžeme se pouze domnívat, že stejně jako u otázky co považují za nejčastější negativní postoje či předsudky většinové společnosti vůči vietnamskému etniku se zde projeví obavy sdělit záporné či negativní názory. V 15,6 % odpovědí respondenti uvedli, že jim chybí rodina a přátelé ve Vietnamu, a že se jim po Vietnamu stýská. Za další negativum v životě respondentů na území České republiky bylo uváděno zbytečné a složité papírování na úřadech či Cizinecké policii, což je v tabulce shrnuto pod termínem byrokracie. Jeden respondent na tuto otázku nevedl žádnou odpověď.

V následující tabulce si ukážeme jak odpovídali respondenti dle pohlaví a věku.

Tabulka č. 16 – Co považujete za negativní na Vašem životě v ČR?

			nevím	chybí mi Vietnam/ stýská se mi	byrokracie	nevím kam patří	jazyková bariéra	negativní chování českých občanů k Vietnamcům	nic	neodpověděl	celkem
POHLAVÍ	muži	počet	7	2	4	1	3	0	1	1	19
		procento	36,8	10,5	21,1	5,3	15,8	0,0	5,3	5,3	100,0
	ženy	počet	6	3	0	2	0	2	0	0	13
		procento	46,2	23,1	0,0	15,4	0,0	15,4	0,0	0,0	100,0
VĚK	15 – 25 let	počet	5	0	1	2	1	1	0	1	11
		procento	45,5	0,0	9,1	18,2	9,1	9,1	0,0	9,1	100,0
	26 – 35 let	počet	2	0	1	1	2	1	0	0	7
		procento	28,6	0,0	14,3	14,3	28,6	14,3	0,0	0,0	100,0
	36 – 45 let	počet	1	2	1	0	0	0	1	0	5
		procento	20,0	40,0	20,0	0,0	0,0	0,0	20,0	0,0	100,0
	46 – 55 let	počet	5	0	0	0	0	0	0	0	5
		procento	100,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0
	více než 55 let	počet	0	3	1	0	0	0	0	0	4
		procento	0,0	75,0	25,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	100,0

Pohlaví

Jak je patrné z tabulky č. 16. muži i ženy nejčastěji zvolili odpověď „nevím“, a to muži ve 36,8 % odpovědí, dotazované ženy tuto odpověď zvolily ve 46,2 %.

Dotazovaní muži na druhém místě jako negativní na životě v České republice uváděli míru byrokracie – 21,1 % odpovědí, následovala jazyková bariéra – 15,8 %, poté se v 10,5 % vyjádřili, že jim chybí Vietnam a nakonec to, že v podstatě neví kam patří – 5,3 % (1 respondent). Jeden z respondentů uvedl, že mu na životě v České republice nic nevadí.

Dotazované ženy se ponejvíce vyjádřily v tom smyslu, že se jim stýská po Vietnamu – 23,1 % a dále uvedly jako negativní na svém životě v České republice jazykovou bariéru – 15,4 % a negativní chování Čechů vůči Vietnamcům, taktéž 15,4 %.

Věk

Respondenti ve věkové kategorii 15 až 25 let, nejčastěji, a to ve 45,5 % uvedli, že neví co považují za negativní na svém životě v České republice. V 18,2 % se vyskytla odpověď, že neví kam patří. A po 9,1 % označili za negativa byrokracii, jazykovou bariéru a negativní chování českých občanů k vietnamské menšině (po jednom respondentovi).

Dotazovaní ve věku 26 až 35 let v 28,6 % volili odpověď „nevím“, stejně početně byla zastoupena „jazyková bariéra“. Následovala „byrokracie“, „negativní chování většinové společnosti“ a „nevím kam patřím“ – 14,3 % (po 1 respondentovi).

Ve věkové kategorii 36 až 45 let se 40 % dotazovaných vyjádřilo, že jim chybí rodina a přátelé ve Vietnamu a, že se jim po Vietnamu stýská. Ve 20 % uvedli odpověď nevím a ve stejném počtu označili za negativní na svém životě v České republice míru byrokracie a „nic“ (po jednom respondentovi).

Respondenti ve věku 46 až 55 let uvedli ve 100% odpovědí, že „neví“.

Dotazovaní ve věku nad 55 let uvedli, že se jim chybí Vietnam – 75 % a dále, že jim vadí byrokracie v ČR – 25 %.

Mladí účastníci dotazníkového šetření ve věku do 35 let několikrát vyjádřili osobní pocit, že neví kam patří. Jedna z dotazovaných napsala: „Nevím zda je to zcela negativní, ale je to hledání sebe sama, kam patřím. Nevím zda jsem více Vietnamka nebo Češka.“ Dle mého názoru přesně vystihla pocity mnoha mladých Vietnamců žijících od dětství v České republice, kteří mají problém se svou kulturní identitou.

Naopak starší generace dotazovaných většinou vnímá jako negativní ve svém životě v České republice stesk po rodině a přátelích ve Vietnamu.

4.7 Osobní vztahy

Tato část obsahuje čtyři uzavřené otázky, pomocí kterých jsem chtěla zjistit jaké názory zastávají respondenti na smíšená česko-vietnamská manželství či navazování partnerských vztahů mezi příslušníky vietnamské minority s příslušníky majority a dále jak pohlížíjí na přátelství mezi příslušníky těchto dvou skupin. Jednotlivé podkapitoly této části jsem opět nazvala podle otázek, které jsou součástí dotazníku. Každá otázka je pro lepší názornost graficky zpracovaná a okomentovaná.

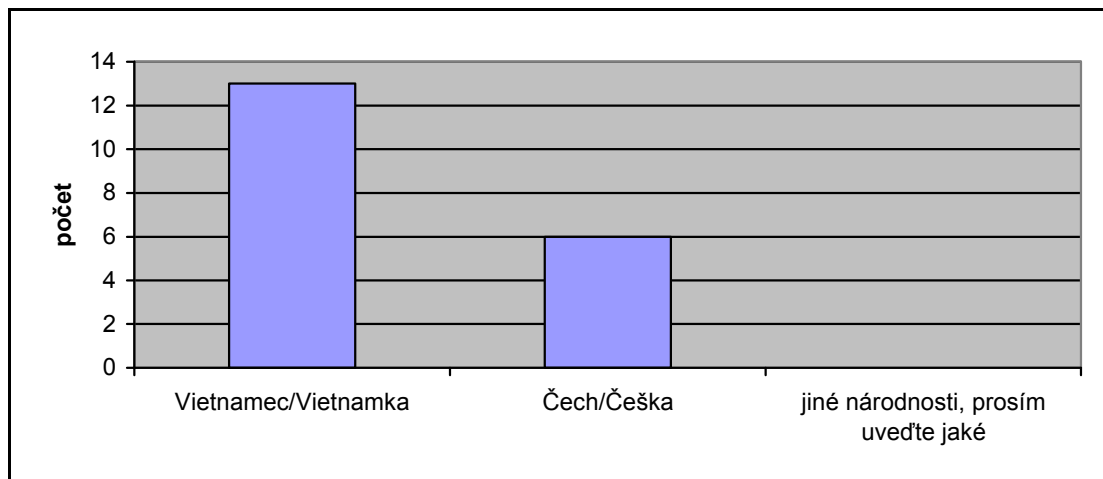
4.7.1 Váš životní partner/partnerka je:

Tato uzavřená otázka je zaměřena na zjištění v jakém partnerském vztahu v současnosti žijí účastníci dotazníkové šetření. Výsledné hodnoty si ukážeme v následující tabulce a grafu.

Tabulka č. 17 – Váš životní partner/partnerka je:

celý vzorek	Vietnavec/Vietnamka	Čech/Češka	jiné národnosti, prosím uveďte jaké	celkem
počet	13	6	0	19
procento	68,4	31,6	0,0	100,0

Graf č. 9 – Váš životní partner/partnerka je:

Z grafu a tabulky č. 17 jasně vyplývá, že většina respondentů, a to 68,4 % má partnera či partnerku vietnamské příslušnosti. Dalších 31,6 % dotazovaných žije v partnerském vztahu s Čechem nebo Češkou. Partnera jiné národnosti než vietnamské či české žádný z respondentů neudává.

V následující tabulce si ukážeme odpovědi respondentů dle pohlaví a věku.

Tabulka č. 18 – Váš životní partner/partnerka je:

			Vietnavec/ Vietnamka	Čech/Češka	jiné národnosti, prosím uveďte jaké	celkem
POHLAVÍ	muži	počet	6	4	0	10
		procento	60,0	40,0	0,0	100,0
	ženy	počet	7	2	0	9
		procento	77,8	22,2	0,0	100,0

			Vietnavec/ Vietnamka	Čech/Češka	jiné národnosti, prosím uveďte jaké	celkem
VĚK	15 – 25 let	počet	2	4	0	6
		procento	33,3	66,7	0,0	100,0
	26 – 35 let	počet	3	0	0	3
		procento	100,0	0,0	0,0	100,0
	36 – 45 let	počet	2	1	0	3
		procento	66,7	33,3	0,0	100,0
	46 – 55 let	počet	3	0	0	3
		procento	100,0	0,0	0,0	100,0
	více než 55 let	počet	3	1	0	4
		procento	75,0	25,0	0,0	100,0

Pohlaví

Jak je patrné z výsledků v tabulce č. 18, z celkem deseti mužů odpovídajících na tuto otázku jich má šest za partnerku Vietnamku (60,0 %) a čtyři z nich žijí v partnerském vztahu s Češkou (40,0 %).

Z devíti dotazovaných žen jich má sedm za partnera Vietnamce (77,8 %) a dvě z nich žijí v partnerském vztahu s Čechem (22,2%). Z toho vyplývá, že z celkového výzkumného vzorku většina respondentů obou pohlaví žije v partnerském vztahu s příslušníkem vietnamského etnika.

Věk

Jak již bylo uvedeno výše většina dotazovaných žije ve vztahu Vietnamec-Vietnamka. Jediný rozdíl vidíme ve věkové kategorii 15 až 25 let, kde z celkem šesti respondentů odpovídajících na tuto otázku, čtyři uvedli, že mají za partnera českého občana/občanku (66,7 %). Dva z nich uvedli že žijí s partnerem vietnamské národnosti (33,3 %).

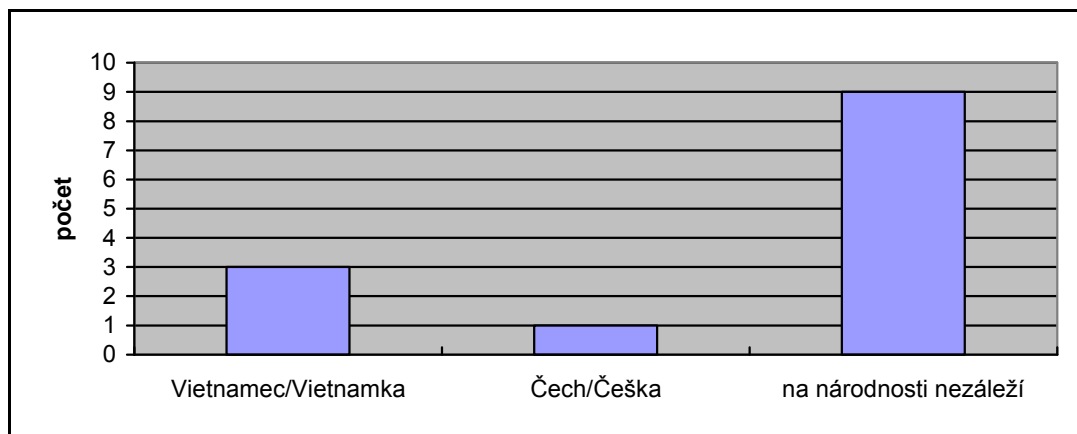
4.7.2 Pokud žádného partnera/partnerku nemáte chtěli byste, aby to byl/byla:

Tato uzavřená otázka navazuje na otázku předchozí a byla určena respondentům, kteří v současnosti nežijí v žádném partnerské vztahu. Cílem bylo zjistit zda by dávali přednost vztahu s Vietnamcem/Vietnamkou, vztahu s Čechem/Češkou, nebo zda jim na národnosti budoucího životního partnera nezáleží.

Tabulka č. 19 – Pokud žádného partnera/partnerku nemáte chtěli byste, aby to byl/byla:

celý vzorek	Vietnavec/Vietnamka	Čech/Češka	na národnosti nezáleží	celkem
počet	3	1	9	13
procento	23,1	7,7	69,2	100,0

Graf č. 10 – Pokud žádného partnera/partnerku nemáte chtěli byste, aby to byl/byla:

Z grafu a tabulky č.19 jasně vyplývá, že převážné většině respondentů, a to celým 69,2 % (9 respondentů) nezáleží na tom jaké národnosti bude jejich budoucí partner či partnerka. Další nejčastější odpovědí bylo, že by uvítali, kdyby jejich budoucí životní partner či partnerka byl národnosti vietnamské. Takto se vyjádřilo 23,1 % (3 respondenti). Pouze jeden respondent uvedl, že by chtěl mít partnera české národnosti.

V další tabulce si ukážeme odpovědi respondentů z hlediska pohlaví a věku.

Tabulka č. 20 – Pokud žádného partnera/partnerku nemáte chtěli byste, aby to byl/byla:

			Vietnavec/ Vietnamka	Čech/Češka	na národnosti nezáleží	celkem
POHLAVÍ	muži	počet	3	1	4	8
		procento	37,5	12,5	50,0	100,0
	ženy	počet	0	0	5	5
		procento	0,0	0,0	100,0	100,0

VĚK	15 – 25 let	počet	0	0	5	5
		procento	0,0	0,0	100,0	100,0
	26 – 35 let	počet	1	0	3	4
		procento	25,0	0,0	75,0	100,0
	36 – 45 let	počet	1	0	1	2
		procento	50,0	0,0	50,0	100,0
	46 – 55 let	počet	1	1	0	2
		procento	50,0	50,0	0,0	100,0
	více než 55 let	počet	0	0	0	0
		procento	0,0	0,0	0,0	0,0

Pohlaví

Jak vyplývá z výše uvedené tabulky 50 % dotazovaných mužského pohlaví odpovědělo, že jim na národnosti budoucí partnerky nezáleží (4 respondenti). Dalších 37,5 % dotazovaných mužů si přeje mít za partnerku Vietnamku (3 respondenti) a pouze jeden z respondentů vyjádřil přání mít za partnerku Češku (12,5 %).

Dotazované ženy ve 100 % shodě uvedly, že jim na národnosti budoucího partnera nezáleží.

Věk

Respondenti ve věku 15 až 25 let shodně odpověděli, že jim na národnosti budoucího partnera nezáleží, a to v celých 100% odpovědí (5 respondentů).

Tento názor v 75 % odpovědí vyjádřili také respondenti ve věku 26 až 35 let (3 respondenti). V této věkové kategorii dále 25 % dotazovaných uvedlo přání mít za partnera Vietnamce či Vietnamku. Přání mít za partnera Čecha nebo Češku v těchto dvou věkových kategoriích nevyjádřil nikdo.

Ve věkové kategorii 36 až 45 let uvedl jeden respondent, že by chtěl, aby jeho životní partner byl národnosti vietnamské (50 %) a jeden respondent uvedl, že mu na národnosti partnera nezáleží (50 %).

Ve věkové kategorii 46 až 55 let se jeden respondent vyjádřil pro partnera vietnamské národnosti (50 %) a jeden naopak pro partnera české národnosti (50 %), zde se jedná o respondenta, který ovdověl a jeho manželka byla Češka.

Vzhledem k velikosti výzkumného vzorku můžeme pouze odhadovat, že mladí Vietnamci a Vietnamky jsou více otevření navazování partnerských vztahů mimo vietnamskou minoritu, než generace jejich rodičů.

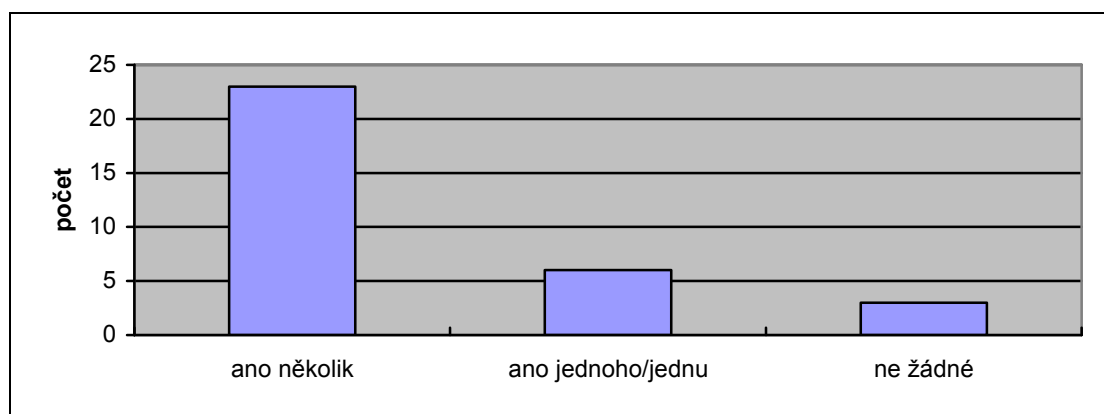
4.7.3 Máte nějakého přítele/přítelkyni mezi českými občany?

Pomocí této uzavřené otázky jsem se snažila zjistit v jaké míře respondenti mají přátele mezi příslušníky české majority, a pokud české přátele nemají, zda by toto přátelství chtěli v budoucnu navázat. V této uzavřené otázce měli dotazovaní na výběr ze tří možných odpovědí. Na výsledná data se můžeme podívat v následující tabulce a grafu č. 11.

Tabulka č. 21 – Máte nějakého přítele/přítelkyni mezi českými občany?

celý vzorek	ano několik	ano jednoho/jednu	ne žádné	celkem
počet	23	6	3	32
procento	71,9	18,8	9,4	100,0

Graf č. 11 – Máte nějakého přítele/přítelkyni mezi českými občany?

Z výše uvedených výsledků jasně vyplývá, že převážná většina respondentů má několik přátel mezi českými občany, tuto variantu označilo 71,9 % respondentů, dalších 18,8 % respondentů uvedlo, že má alespoň jednoho či jednu českého přítele nebo přítelkyni. Pouze 9,4 % dotazovaných uvedlo, že nemá žádné přátele z řad českých občanů.

V tabulce č. 22 si ukážeme, jak odpovídali respondenti rozdělení do kategorií podle pohlaví a věku.

Tabulka č. 22 – Máte nějakého přítele/přítelkyni mezi českými občany?

			ano několik	ano jednoho/jednu	ne žádné	celkem
POHLAVÍ	muži	počet	14	2	2	18
		procento	77,8	11,1	11,1	100,0
	ženy	počet	9	4	1	14
		procento	64,3	28,6	7,1	100,0

VĚK	15 – 25 let	počet	10	1	0	11
		procento	90,9	9,1	0,0	100,0
	26 – 35 let	počet	6	0	1	7
		procento	85,7	0,0	14,3	100,0
	36 – 45 let	počet	3	2	0	5
		procento	60,0	40,0	0,0	100,0
	46 – 55 let	počet	2	1	2	5
		procento	40,0	20,0	40,0	100,0
	více než 55 let	počet	2	2	0	4
		procento	50,0	50,0	0,0	100,0

Pohlaví

Pořadí respondenty označených možností se lišilo od celkového vzorku pouze v odpovědích dotazovaných mužů, kteří označili možnost, že mají jednoho či jednu přítelkyni mezi českými občany a možnost, že nemají žádné české přátele shodně v 11,1 % odpovědí.

Naprostá většina dotazovaných žen i mužů uvádí, že má několik českých přátel. Muži tuto odpověď označili v 77,8 % odpovědí a ženy v 64,3 % odpovědí. Na závěr bych zmínila, že tři respondenti u odpovědi „ano několik“ připojilo poznámku, že mají přátele jen z řad českých dívek a žen.

Věk

Napříč věkovými kategoriemi respondenti nejčastěji odpovídali, že mají několik přátel mezi českými občany. Nejčastější výskyt této odpovědi byl ve věkové

kategorii 15 až 25 let, kdy takto odpovědělo 99,9 % respondentů, následovány respondenty ve věku 26 až 35 let, kdy tuto možnost označilo 85,7 % respondentů.

Respondenti ve věku 36 až 45 let tuto možnost označili v 60 % odpovědí a dalších 40 % odpovědělo, že má alespoň jednoho českého přítele či přítelkyni.

Dotazovaní ve věku 46 až 55 let uvedli, že mají mezi českými občany několik přátel ve 40 % a ve stejném počtu odpověděli že, nemají žádné české přátele.

Respondenti ve věku nad 55 let sdělili, že mají několik českých přátel v 50 % odpovědí a ve stejném počtu odpověděli, že mají za přítele nebo přítelkyni jednoho českého občana.

4.7.4 Pokud jste na předcházející otázku odpověděli „ne žádné“, uveďte zda byste chtěli navázat přátelství s Čechem/Češkou:

Poslední uzavřená otázka této části týkající se navazování přátelských vztahů mezi příslušníky vietnamské minority s příslušníky české majority, navazuje na otázku předchozí a byla určena respondentům, kteří uvedli, že nemají žádné přátele z řad majoritní společnosti. Respondenti měli na výběr ze tří možných odpovědí. Ptala jsem se, zda by chtěli, aby jejich přítelem byl Čech nebo Češka.

Na tuto otázku odpovídali pouze tři respondenti, a to dva muži ve věku 46 až 55 let, kdy jeden z nich odpověděl, že nechce navázat přátelství s Čechem nebo Češkou, a druhý odpověděl, že neví zda takové přátelství chce navázat.

Žena ve věku 25 až 35 let odpověděla, že by se chtěla spřátelit s Čechem nebo Češkou.

4.8 Informovanost

Tato část obsahuje jednu uzavřenou otázku a jednu otázku částečně otevřenou otázku, které jsou zaměřeny na zkoumání stavu informovanosti vietnamské minority o České republice. Jednotlivé podkapitoly této části jsem opět nazvala podle otázek, které jsou součástí dotazníku. Každá otázka je pro lepší názornost graficky zpracovaná a doplněná komentářem.

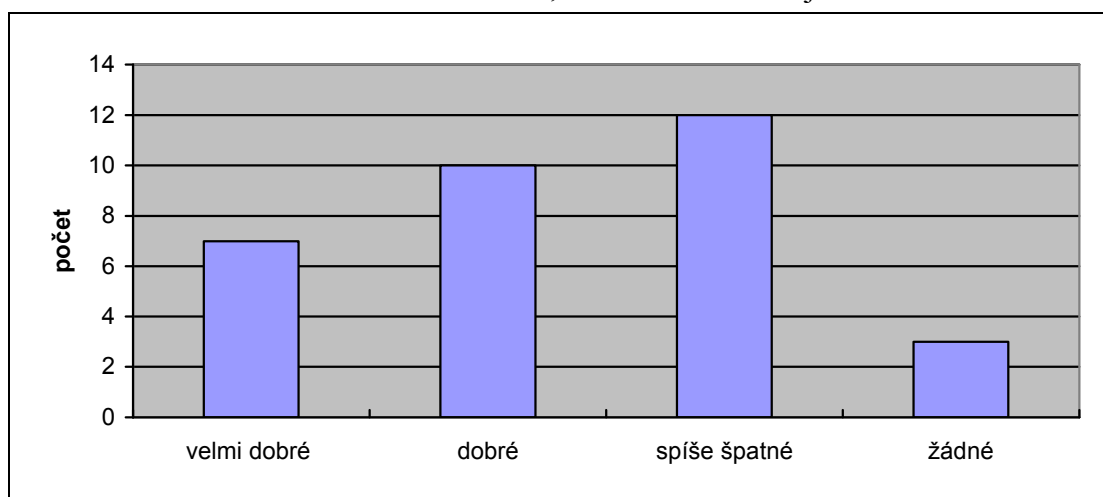
4.8.1 Vaše znalosti o české historii, kultuře a tradicích jsou:

První uzavřená otázka této části se zaměřuje na to, zda respondenti vědí něco o české historii, kultuře nebo tradicích. Na výběr měli dotazovaní z čtyř možností. Na to jak odpovídal celý vzorek respondentů se podíváme v tabulce č. 23 a grafu č. 12.

Tabulka č. 23 – Vaše znalosti o české historii, kultuře a tradicích jsou:

celý vzorek	velmi dobré	dobré	spíše špatné	žádné	celkem
počet	7	10	12	3	32
procento	21,9	31,3	37,5	9,4	100,0

Graf č. 12 – Vaše znalosti o české historii, kultuře a tradicích jsou:

Z grafu a tabulky č. 23 vyplývá, že nejčastěji respondenti, tj. celých 37,5 % uvedlo, že jejich znalosti o české historii, kultuře či tradicích jsou spíše špatné, 31,3 % respondentů naopak považuje své znalosti v této oblasti za dobré a dalších 21,9 % dokonce za velmi dobré. Pouhých 9,4 % respondentů uvedlo, že nemá žádné znalosti o české historii, kultuře nebo jejich tradicích.

V následující tabulce si ukážeme, jak odpovídali respondenti dle pohlaví a věku.

Tabulka č. 24 – Vaše znalosti o české historii, kultuře a tradicích jsou:

			velmi dobré	dobré	spíše špatné	žádné	celkem
POHLAVÍ	muži	počet	3	5	8	2	18
		procento	16,7	27,8	44,4	11,1	100,0
	ženy	počet	4	5	4	1	14
		procento	28,6	35,7	28,6	7,1	100,0

			velmi dobré	dobré	spíše špatné	žádné	celkem
VĚK	15 – 25 let	počet	4	5	2	0	11
		procento	36,4	45,5	18,2	0,0	100,0
	26 – 35 let	počet	1	3	3	0	7
		procento	14,3	42,9	42,9	0,0	100,0
	36 – 45 let	počet	0	2	2	1	5
		procento	0,0	40,0	40,0	20,0	100,0
	46 – 55 let	počet	1	0	2	2	5
		procento	20,0	0,0	40,0	40,0	100,0
	více než 55 let	počet	1	0	3	0	4
		procento	25,0	0,0	75,0	0,0	100,0

Pohlaví

Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že dotazované ženy mají větší povědomí o české historii, kultuře nebo tradicích, než dotazovaní muži. 28,6 % žen si myslí, že jejich znalosti v tomto směru jsou velmi dobré a 35,7 % tyto své znalosti považuje za dobré, což je v souhrnu 64,3 %. Dotazovaní muži své znalosti o české historii, kultuře nebo tradicích považují za velmi dobré v 16,7 % a za dobré je považuje 27,8 %, což je v souhrnu 44,5 %.

Věk

V největším počtu odpověděli respondenti, že mají velmi dobré nebo dobré znalosti o české historii, kultuře nebo tradicích ve věkové skupině 15 až 25 let – 81,9 %, poté ve věku 26 až 35 let – 57,2 %, následně ve věku 36 až 45 let – 40 % respondentů, pak ve věku nad 55 let 25 % a v nejmenším počtu respondenti ve věku 46 až 55 let – 20 %.

Znalosti o české historii, kultuře nebo tradicích na dobré úrovni u mladých Vietnamců a Vietnamek jsme mohli předpokládat, neboť značná část z nich studuje na českých středních či vysokých školách.

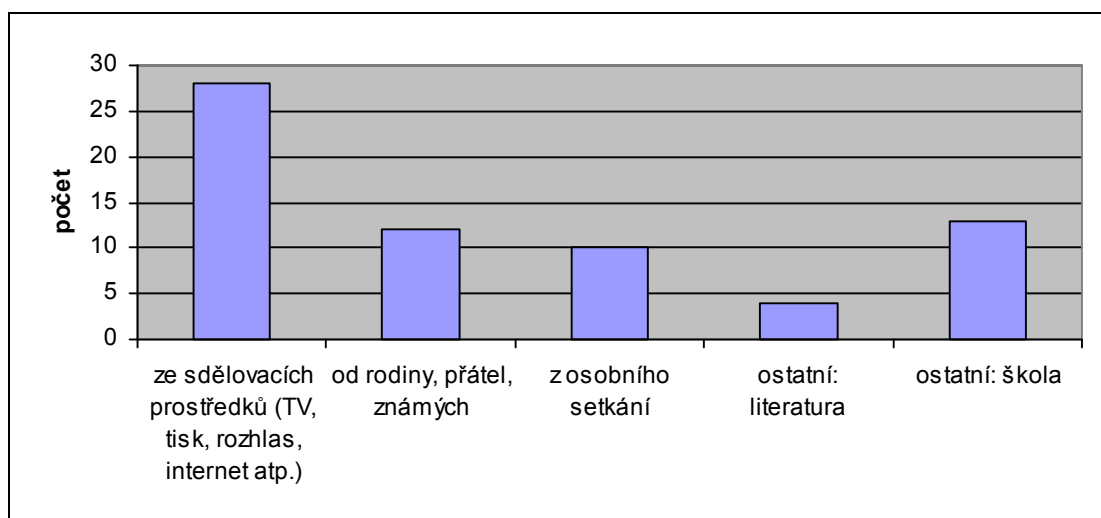
4.8.2 Tyto informace jste získal/a: (lze volit i více možností)

Poslední částečně otevřená otázka této části je zaměřená na zjištění, z jakých zdrojů mají respondenti informace o České republice, o naší historii, kultuře a tradicích. Dotazovaní měli na výběr ze tří nabízených odpovědí nebo mohli uvést jinou odpověď. Na tuto otázku mohli respondenti zvolit i více možností. Výsledné hodnoty si ukážeme v tabulce č. 25 a grafu č. 13.

Tabulka č. 25 – Tyto informace jste získal/a: (lze volit i více možností)

celý vzorek	ze sdělovacích prostředků (TV, tisk, rozhlas, internet atp.)	od rodiny, přátel, známých	z osobního setkání	ostatní: literatura	ostatní: škola	celkem
počet	28	12	10	4	13	67
procento	41,8	17,9	14,9	6,0	19,4	100,0

Graf č. 13 – Tyto informace jste získal/a: (lze volit i více možností)

Z grafu a tabulky č. 25 je patrné, že v největší míře získali respondenti informace o české historii, kultuře či tradicích ze sdělovacích prostředků – 41,8 %, na dalším místě byla zdrojem informací škola – 19,4 %, dále respondenti uvedli, že informace, které mají o České republice získali od rodiny, přátel nebo známých – 17,9 %, na dalším místě uváděli respondenti jako zdroj informací osobní setkání – 14,9 %. V rámci možnosti ostatní se objevila mimo odpověď „ze školy“ také odpověď „z literatury“ – 6 %.

V tabulce č. 26 si ukážeme odpovědi respondentů dle pohlaví a věku.

Tabulka č. 26 – Tyto informace jste získal/a: (lze volit i více možností)

		ze sdělovacích prostředků (TV, tisk, rozhlas, internet atp.)	od rodiny, přátel, známých	z osobního setkání	ostatní: literatura	ostatní: škola	celkem	
POHLAVÍ	muži	počet	15	8	3	2	5	33
		procento	45,5	24,2	9,1	6,1	15,2	100,0
	ženy	počet	13	4	7	2	8	34
		procento	38,2	11,8	20,6	5,9	23,5	100,0
VĚK	15 – 25 let	počet	10	5	4	2	9	30
		procento	33,3	16,7	13,3	6,7	30,0	100,0
	26 – 35 let	počet	7	2	1	1	4	15
		procento	46,7	13,3	6,7	6,7	26,7	100,0
	36 – 45 let	počet	4	2	1	0	0	7
		procento	57,1	28,6	14,3	0,0	0,0	100,0
	46 – 55 let	počet	3	2	3	0	0	8
		procento	37,5	25,0	37,5	0,0	0,0	100,0
	více než 55 let	počet	4	1	1	1	0	7
		procento	57,1	14,3	14,3	14,3	0,0	100,0

4.9 Rasismus

Tato kapitola je zaměřena na zjištění názoru respondentů na míru rasismu v České republice a na to zda mají osobní zkušenost s projevy rasismu.

Podkapitoly jsou opět nazvány podle otázek, které jsou součástí dotazníku. Každá otázka je pro lepší názornost graficky zpracovaná a okomentovaná.

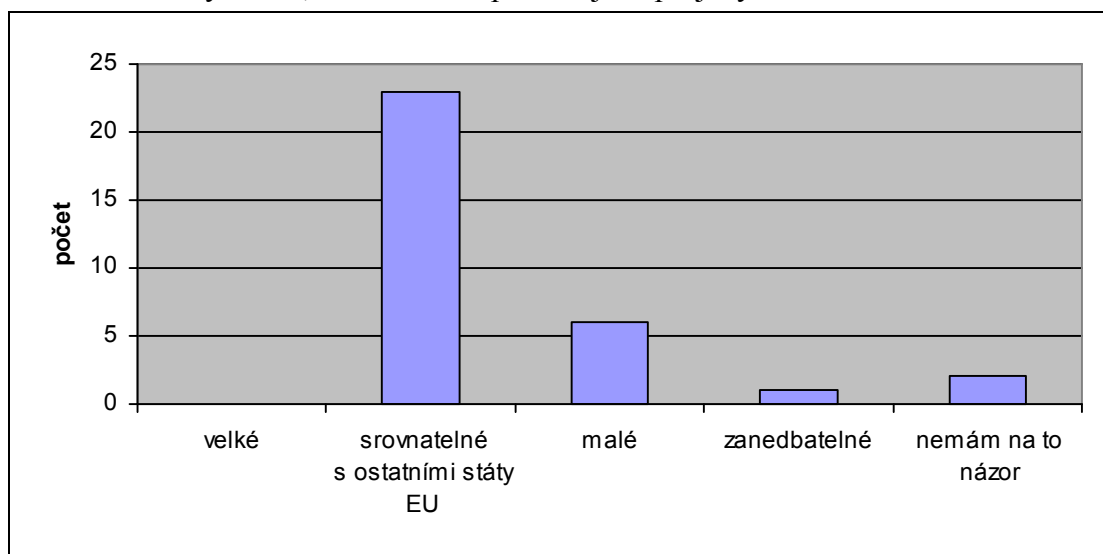
4.9.1 Myslíte si, že v České republice jsou projevy rasismu:

V první uzavřené otázce této části jsem se snažila zjistit názor respondentů na míru rasismu v České republice. Dotazovaní měli na výběr z pěti možných odpovědí. Na výsledná data se můžeme podívat v tabulce č. 27 a grafu č. 14.

Tabulka č. 27 – Myslíte si, že v České republice jsou projevy rasismu:

celý vzorek	velké	srovnatelné s ostatními státy EU	malé	zanedbatelné	nemám na to názor	celkem
počet	0	23	6	1	2	32
procento	0,0	71,9	18,8	3,1	6,3	100,0

Graf č. 14 – Myslíte si, že v České republice jsou projevy rasismu:

Z grafu a tabulky č. 27 vyplývá, že většina respondentů, tj. 71,9 % si myslí, že projevy rasismu v České republice jsou srovnatelné s ostatními státy EU, 18,8 % dotazovaných si myslí, že rasistické projevy v ČR jsou malé a pouze 3,1 % (1 respondent) si myslí, že v naší zemi jsou projevy rasismu zanedbatelné. 6,3 % uvedlo, že na to nemají názor (2 respondenti).

V tabulce č. 28 si ukážeme jak odpovídali respondenti dle pohlaví a věku.

Tabulka č. 28 – Myslíte si, že v České republice jsou projevy rasismu:

			velké	srovnatelné s ostatními státy EU	malé	zanedbatelné	nemám na to názor	celkem
POHLAVÍ	muži	počet	0	13	3	1	1	18
		procento	0,0	72,2	16,7	5,6	5,6	100,0
	ženy	počet	0	10	3	0	1	14
		procento	0,0	71,4	21,4	0,0	7,1	100,0

			velké	srovnatelné s ostatními státy EU	malé	zanedbatelné	nemám na to názor	celkem
VĚK	15 – 25 let	počet	0	9	2	0	0	11
		procento	0,0	81,8	18,2	0,0	0,0	100,0
	26 – 35 let	počet	0	5	2	0	0	7
		procento	0,0	71,4	28,6	0,0	0,0	100,0
	36 – 45 let	počet	0	3	1	0	1	5
		procento	0,0	60,0	20,0	0,0	20,0	100,0
	46 – 55 let	počet	0	3	1	1	0	5
		procento	0,0	60,0	20,0	20,0	0,0	100,0
	více než 55 let	počet	0	3	0	0	1	4
		procento	0,0	75,0	0,0	0,0	25,0	100,0

Z dotazníkového šetření vyplývá, že všichni dotazovaní se shodují v názoru, že projevy rasismu v České republice jsou srovnatelné s ostatními státy Evropské unie, a to bez ohledu na pohlaví a věk respondentů.

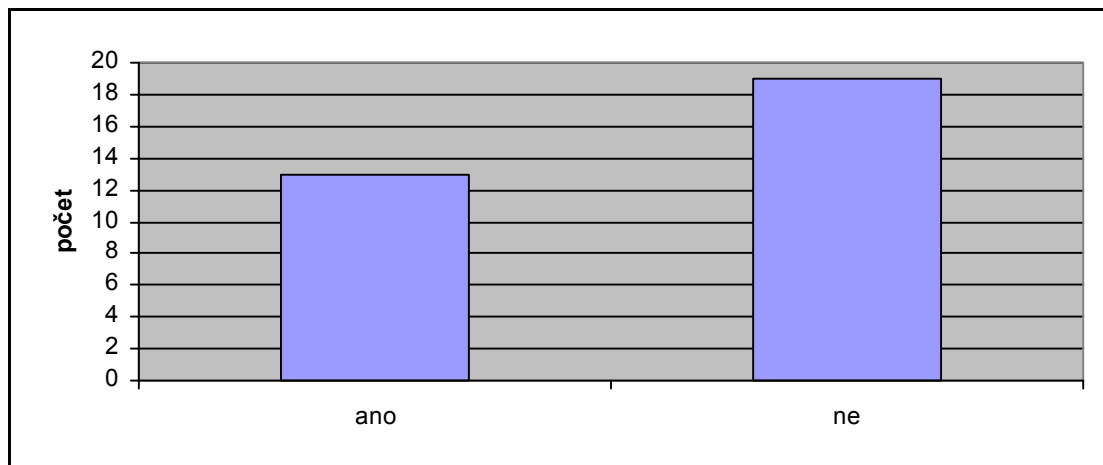
4.9.2 Setkali jste se osobně s projevy rasismu?

Pomocí této otázky jsem chtěla zjistit, zda mají dotazovaní osobní zkušenost s rasistickými projevy. Respondenti u této otázky měli na výběr ze dvou odpovědí, a to ano, ne. Tabulka č. 29 a graf č. 15 nám ukáže odpovědi respondentů.

Tabulka č. 29 – Setkali jste se osobně s projevy rasismu?

celý vzorek	ano	ne	celkem
počet	13	19	32
procento	40,6	59,4	100,0

Graf č. 15 – Setkali jste se osobně s projevem rasismu?

Z grafu a tabulky č. 29 vyplývá, že 59,4 % respondentů uvedlo, že se osobně nesetkali s projevem rasismu, 40,6 % dotazovaných uvedlo, že se osobně s rasistickými projevy setkali. Z výše uvedených hodnot vyplývá, že více než polovina respondentů se nikdy osobně nesetkala s projevem rasismu.

Odpovědi respondentů dle pohlaví a věku si ukážeme v následující tabulce.

Tabulka č. 30 – Setkali jste se osobně s projevem rasismu?

			ano	ne	celkem
POHLAVÍ	muži	počet	8	10	18
		procento	44,4	55,6	100,0
	ženy	počet	5	9	14
		procento	35,7	64,3	100,0

			ano	ne	celkem
VĚK	15 – 25 let	počet	4	7	11
		procento	36,4	63,6	100,0
	26 – 35 let	počet	3	4	7
		procento	42,9	57,1	100,0
	36 – 45 let	počet	1	4	5
		procento	20,0	80,0	100,0
	46 – 55 let	počet	3	2	5
		procento	60,0	40,0	100,0
	více než 55 let	počet	2	2	4
		procento	50,0	50,0	100,0

Pohlaví

Z výsledku dotazníkového šetření vyplývá, že respondenti mužského pohlaví mají častější osobní zkušenost s projevem rasismu – 44,4 %, ženy na tuto otázku odpověděly, že se osobně setkaly s projevem rasismu v 35,7 %.

Věk

Nejčastěji uvedli, že se osobně setkali s projevy rasismu respondenti ve věku 46 až 55 let – 60 %, dále respondenti ve věku nad 55 let – 50 %, následně respondenti ve věku 26 až 35 let – 42,9 %, pak respondenti věku 15 až 25 let – 36,4 % a nakonec respondenti ve věku 36 až 45 let – 20 %.

Z výsledků vyplývá, že z celkového počtu respondentů mají největší osobní zkušenost s projevy rasismu respondenti starší generace. Byl předpokládán zcela opačný výsledek, a to že největší osobní zkušenost bude mít mladá generace, vzhledem k tomu, že mladí lidé navštěvují různé společenské nebo sportovní akce, např. diskotéky apod.

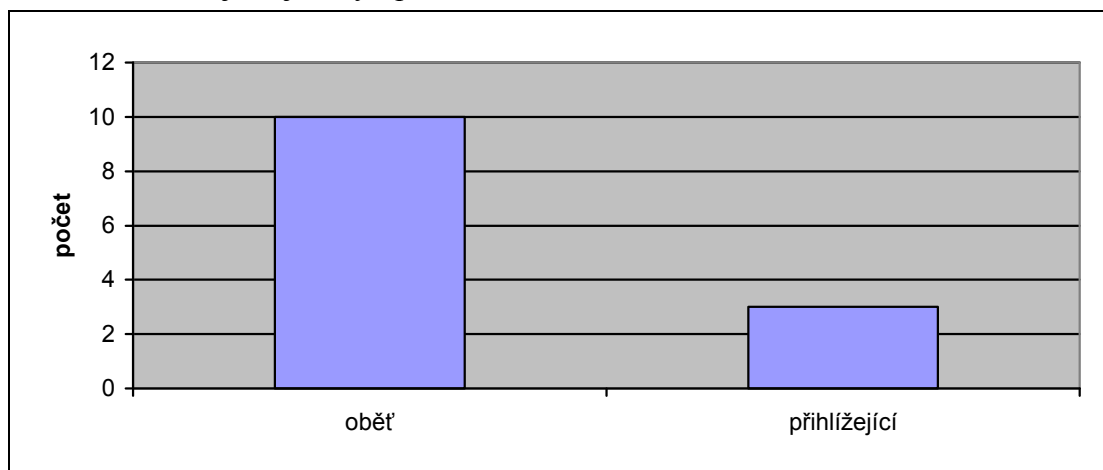
4.9.3 Pokud jste odpověděli na předcházející otázku ano, uveďte prosím, v jaké jste byli pozici

Poslední otázka této části byla určena respondentům, kteří v předcházející otázce uvedli, že se osobně setkali s projevy rasismu. Dotazování měli uvést, v jaké byli pozici. Respondenti měli na výběr ze dvou nabízených možností nebo mohli uvést jinou odpověď. Výsledné hodnoty se nám promítly do následujících tabulek a grafu č. 16.

Tabulka č. 31 – Pokud jste odpověděli na předcházející otázku ano, uveďte, prosím, v jaké jste byli pozici:

celý vzorek	oběť	přihlížející	celkem
počet	10	3	13
procento	76,9	23,1	100,0

Graf č. 16 – Pokud jste odpověděli na předcházející otázku ano, uveďte, prosím, v jaké jste byli pozici:

Z grafu a výše uvedené tabulky jasně vyplývá, že většina respondentů 76,9 % se stalo obětí rasistických projevů a 23,1 % respondentů uvedlo, že přihlíželo projevům rasismu. Z výsledků vyplývá, že v případě setkání s projevy rasismu, byla většina účastníků dotazníkového šetření aktivně napadena.

Tabulka č. 32 nám ukáže, jak odpovídali účastníci dotazníkového šetření dle pohlaví a věku.

Tabulka č. 32 – Pokud jste odpověděli na předcházející otázku ano, uveďte, prosím, v jaké jste byli pozici:

			oběť	přihlížející	celkem
POHLAVÍ	muži	počet	7	1	8
		procento	87,5	12,5	100,0
	ženy	počet	3	2	5
		procento	60,0	40,0	100,0

VĚK	15 – 25 let	počet	2	2	4
		procento	50,0	50,0	100,0
	26 – 35 let	počet	2	1	3
		procento	66,7	33,3	100,0
	36 – 45 let	počet	1	0	1
		procento	100,0	0,0	100,0
	46 – 55 let	počet	3	0	3
		procento	100,0	0,0	100,0
	více než 55 let	počet	2	0	2
		procento	100,0	0,0	100,0

U odpovědí týkajících se rasismu několik respondentů napsalo poznámku. Tyto by se mohli shrnout asi takto:

- jeden z respondentů sice uvedl, že nemá žádnou osobní zkušenost s projevy rasismu, ale učinil poznámku, že má asi štěstí,
- dále se jeden respondent vyjádřil, že byl přítomen konfliktu mezi Romy a skinheady a rychle odešel,
- další z respondentů uvádí, že byl slovně a fyzicky napaden na diskotéce,
- další z respondentů, že byl slovně napaden na diskotéce,
- dva respondenti u odpovědi, že mají osobní zkušenost s projevy rasismu doplnili, že už je to dávno a šlo o slovní urážky.

ZÁVĚR

Jedním z cílů mé diplomové práce bylo zjištění, v jaké míře se vietnamští spoluobčané žijící v olomouckém regionu setkávají s předsudky a negativními postoji vůči vietnamskému etniku v České republice.

Číselné údaje získané dotazníkovým šetřením ukazují, že vietnamští spoluobčané žijící v olomouckém regionu, kteří se zúčastnili dotazníkového šetření se s předsudky či negativními postoji vůči Vietnamcům v převážné míře setkávají zřídka, jen malá část respondentů uvedla, že se s těmito negativními projevy setkává často. Respondenti v největší míře uváděli, že za nejčastější předsudky panující ve většinové společnosti vzhledem k vietnamskému etniku považuje to, že jsou vnímáni jako komunita stánkařů a trhovců, dále pak, že všichni vietnamští podnikatelé okrádají stát na daních, a že Vietnamec = pěstitel marihuany a dealer drog, že Vietnamci nejsou čistotní (okolí stánků, provozovny) a nakonec, že jim někdy čeští občané vyčítají až přílišnou pracovitost.

Co se týče pobytu vietnamských respondentů v České republice, se většina dotazovaných vyjádřila v tom smyslu, že si Českou republiku pro svůj pobyt vybrali z důvodu, že zde mají rodinu, přátele či známé, druhým nejčastěji udávaným důvodem pro pobyt v naší zemi bylo, že se respondenti domnívají, že v České republice je většinová společnost tolerantní k imigrantům, dále se zde část respondentů narodila nebo přijeli do České republiky jako malé děti s rodiči, případně za rodiči, ostatní pak přijeli do ČR v rámci smluv mezi ČSSR a Vietnamem před rokem 1989.

Z výsledků dotazníkového šetření dále vyplývá, že naprostá většina dotazovaných vnímá soužití vietnamské minority v České republice s majoritní společností za spíše bezproblémové či za zcela bezproblémové. Za problematické považuje toto soužití jen malá část dotazovaných. Můžeme tedy říci, že převážná většina dotazovaných nemá problémy v rámci soužití s českou majoritou.

Jako pozitivní na svém životě v České republice většina respondentů uvedla, že zde mají domov, rodinu a přátele nebo že, si zde našli českého partnera či partnerku. Taktéž oceňují na zdejším životě, že mají práci a vydělávají peníze, mladá generace pak vnímá jako pozitivní možnost studovat a dosáhnout určitého vzdělání, starší generace toto oceňuje v souvislosti se vzděláním svých dětí. Dále pak

dotazovaní vnímají jako pozitivní na svém životě v České republice možnost podnikat.

Naopak jako negativní na svém životě v České republice nejčastěji respondenti uváděli, že jim chybí rodina a přátelé ve Vietnamu, a že se jim po Vietnamu stýská. Za další negativum ve svém životě na území České republiky považují zbytečné a složité papírování na úradech, Cizinecké policii apod.

V části praktické práce zaměřené na osobní vztahy bylo zjištěno, že většina respondentů má partnera či partnerku z řad vietnamské komunity. Někteří z dotazovaných žijí v partnerském vztahu s Čechem nebo Češkou. Partnera jiné národnosti než vietnamské či české žádný z respondentů neudával. Nezadaní respondenti se v převážné většině vyjádřili, že jim nezáleží na tom jaké národnosti bude jejich budoucí partner či partnerka a až na druhém místě uvedli, že by preferovali partnera či partnerku z vietnamského etnika.

Dále z dotazníkového šetření vyplynulo, že většina respondentů má přátele mezi českými občany.

V části praktické diplomové práce zabývající se informovaností vietnamských spoluobčanů o české historii, kultuře a tradicích vyplývá, že většina dotazovaných Vietnamců má v tomto směru určité znalosti. Dotazované ženy mají větší povědomí o české historii, kultuře nebo tradicích, než dotazovaní muži. Znalosti o české historii, kultuře nebo tradicích na dobré úrovni udávají ponejvíce dotazovaní mladí Vietnamci a Vietnamky což souvisí s tím, že značná část z nich studuje na českých středních či vysokých školách.

Informace o české historii, kultuře nebo tradicích čerpali dotazovaní převážně ze sdělovacích prostředků jako je televize, internet nebo rozhlas. Na druhém místě se umístila varianta, že informace získali ve škole, na třetím místě, že získali informace o České republice od rodiny a přátel, dále, že čerpají z osobního setkání s českými občany a nakonec, že tyto informace čerpají z literatury.

V poslední části zabývající se otázkou rasismu se nejvíce dotazovaných shodlo na možnosti, že projevy rasismu v České republice jsou srovnatelné s ostatními státy Evropské unie. Nadpoloviční většina respondentů sice uvedla, že se s projevy rasismu nesešla, ale přibližně 40 % respondentů odpovědělo, že se s projevy rasismu osobně setkala, a to v největší míře jako oběť rasistických projevů.

Většina mladých respondentů se vyjádřila, že by v budoucnu chtěla žít v jiné zemi. Dotazovaní starší generace naopak ponejvíce uváděli, že by se chtěli v budoucnu vrátit do Vietnamu.

Doporučení:

Z výsledku dotazníkového šetření vyplynulo, že převážná část dotazovaných vietnamských spoluobčanů olomouckého regionu vnímá soužití s majoritní společností spíše jako bezproblémové, avšak určité části se jeví jako problémové. Respondenti udávají, že jim vadí, že na ně příslušníci majority pohlížejí pouze jako na trhovce a stánkaře a pěstitele marihuany. Co se týká informovanosti vietnamské minority vzhledem k české historii kultury a tradicím, zvláště u střední a starší generace není příliš velká. Z mého pohledu mají na tomto stavu svůj podíl obě strany. Na jedné straně stojí uzavřenost vietnamské komunity a na druhé straně nevidíme přílišnou snahu majority o přiblížení se vietnamské minoritě, více poznat např. vietnamskou kulturu a tradice. Česko-vietnamským vztahům by jistě prospělo navázání bližších kontaktů, větší informovanost, která by vedla k hlubšímu poznání obou skupin navzájem. I když existuje v České republice několik sdružení či organizací jejichž cílem je propagace vietnamské kultury, integrace vietnamských občanů a navázání společných vztahů, výrazný posun v tomto směru na Olomoucku není spatřován. Myslím si, že by v tomto směru, byly přínosem společně pořádané kulturní akce, besedy, výstavy a společná setkání českých a vietnamských občanů. Pokud by se lidé blíže seznámili s kulturou a tradicemi vietnamských spoluobčanů, pravděpodobně by si uvědomili, že tato kulturní odlišnost není pro společnost žádnou hrozbou, ale naopak může být přínosem pro naši společnost a v mnohém nás může obohatit, a naopak bližší poznání naší kultury, našich tradic a společná setkání příslušníků obou skupin mohou pozitivně ovlivnit vnímání vietnamské komunity směrem k české majoritě.

LITERATURA

Seznam literatury

- BARŠA, P. *Politická teorie multikulturalismu*. 1. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. 231 s. ISBN 80-85959-47-X.
- BENEDICTOVÁ, R. *Kulturní vzorce*. Polička: Argo, 1999. 18 s. ISBN 80-7203-212-7.
- BURYÁNEK, J. et al. *Interkulturní vzdělávání: příručka nejen pro středoškolské pedagogy*. Praha: Člověk v tísní, společnost při ČT, o.p.s. 2002. 87 s., 13 s. ISBN 80-7106-614-1.
- DANICS, Š., KAMÍN, T., *Extremismus, rasismus a antisemitismus*. Praha: Policejní akademie České republiky, Katedra společenských věd, 2005. 80 s. ISBN 80-7251-204-8.
- DĚKANÍKOVÁ, I. *Multikulturality a multikulturní výchova: vietnamská minorita v České republice*. 2010. 81 – 82 s., 70 – 73 s. Bakalářská práce na Pedagogické fakultě Univerzity Palackého, Ústav pedagogiky a sociálních studií. Vedoucí bakalářské práce Pavel Neumeister.
- HAYESOVÁ, N. *Základy sociální psychologie*. 3.vyd. Praha: Portál, 2003. 97 s., 121 s., 127 s. ISBN 80-7178-763-9.
- Knappová, M. *Jak se bude vaše dítě jmenovat?*. 5.vyd. Praha: Academia, 2010. 582 s. ISBN 978-80-200-1888-5.
- LEONTIYEVA, Y. et al. *Menšinová problematika v ČR: komunitní život a reprezentace kolektivních zájmů (Slováci, Ukrajinci, Vietnamci a Romové)*. Praha: Sociologický ústav Akademie věd České republiky, 2006. 46 - 51 s. ISBN 80-7330-098-2.
- MOREE, D. et al. *Než začneme s multikulturní výchovou: od skupinových konceptů k osobnostnímu přístupu*. Praha: Člověk v tísní, 2008. 18 – 20 s. ISBN 978-80-86961-61-3.
- MÜLLEROVÁ, P. *Vietnam*. 1.vyd. Praha: Libri, 2004. 10-32 s., 77 – 79 s. ISBN 80-7277-255-4.
- NAKONEČNÝ, M. *Encyklopedie obecné psychologie*. Praha: Academia, 1997. 223 s. ISBN 80-200-0625-7.

- NOŽINA, M., KRAUS, F., *Kriminální síť ve vietnamské diaspoře. Případ České republiky*. Praha: Ústav mezinárodních vztahů, v.v.i., 2009. 22 – 33 s. ISBN 978-80-86506-82-1.
- PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova: Teorie – praxe- výzkum*. Praha: ISV, 2000. 161 s., 41 s. ISBN 80-85866-72-2.
- PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova: Příručka (nejen)pro učitele*. Praha: TRITON, 2006. 29 – 30 s., 78 s. ISBN 80-7254-866-2.
- ROUBÍČEK, V. *Úvod do demografie*. 1. vyd. Praha: CODEX Bohemia s.r.o., 1997. 152 - 155 s. ISBN 80-85963-43-4.
- SARTORI, G. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci: Esej o multietnické společnosti*. Praha: DOKOŘÁN, 2011. 41 s. ISBN 978-80-7363-380-6.
- SOUKUP, V. *Přehled antropologických teorií kultury*. 2. vyd. Praha: Portál, 2000. 15 - 16 s. ISBN 80-7178-929-1.
- SURYNEK, A., KOMÁRKOVÁ, R., KAŠPAROVÁ, E. *Základy sociologického výzkumu*. 1.vyd. Praha: Management Press, 2001. 26 s. ISBN 80-7261-038-4.
- ŠÍŠKOVÁ, T. et al. *Výchova k toleranci a proti rasismu: Multikulturní výchova v praxi*. 2. vyd. Praha: Portál, 2008. 91 s., 12 – 15 s., 42 s. ISBN 978-80-7367-182-2.
- TÓTHOVÁ, V. et al. *Zabezpečení efektivní ošetrovatelské péče o vietnamskou a čínskou minoritu*. Praha: TRITON, 2010. 109 s. ISBN 978-80-7387-414-8.
- *Velký sociologický slovník: svazek 1*. 1 vyd. Praha: Karolinum, 1996. 548 – 549 s. ISBN 80-7184-164-11.
- *Velký sociologický slovník: svazek 2*. 1 vyd. Praha: Karolinum, 1996. 1420 s. ISBN 80-7184-310-52.

Zákony

- Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb., Listina základních práv a svobod
- Zákon č. 273/2001 Sb., o právech příslušníků národnostních menšin a o změně některých zákonů

Elektronické zdroje

- Český statistický úřad, Sčítání, lidí domů a bytů, obyvatelstvo podle národnosti, [online]. Poslední revize 12.02. 2012 [cit.15-12-2012]. Dostupné: z http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislatab=OB007+%28kraj+e%29&&kapitola_id=86>
- Český statistický úřad, Definitivní výsledky, obyvatelstvo, [online]. Poslední revize 11.10. 2012 [cit.15-12-2012]. Dostupné: z <http://vdb.czso.cz/sldbvo/#!stranka=podle-tematu&tu=30715&th=&v=&vo=null&vseuzemi=null&void=>>
- Český statistický úřad, Cizinci v ČR [online]. Poslední revize 04.06.2012 [cit. 18-12-2012]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/o/ciz_pocet_cizincu-popis_aktualniho_vyvoje>
- Český statistický úřad, Cizinci v ČR [online]. Poslední revize 12.02.2012 [cit. 06-02-2013]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_pocet_cizincu>
- Český statistický úřad, Cizinci v ČR [online]. Poslední revize 12.02.2012 [cit. 06-02-2013]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislatab=DEM0260UU&&kapitola_id=743>
- Český statistický úřad, Cizinci v ČR [online]. Poslední revize 12.02.2012 [cit. 06-02-2013]. Dostupné z: http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?cislatab=OBY17011PU_OK.7&kapitola_id=743&voa=tabulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&verze=0&cas_3_16=20081231>
- MŠMT, RVP [online]. [cit. 29-03-2013]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolskareforma/ramcove-vzdelavaci-programy>>
- Vláda České republiky [online]. [cit. 29-05-2013]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/pracovni-a-poradni-organy-vlady/rmm/historie-a-soucasnost-rady-15074/>>
- Klub Hanoi, Ivo Vasiljev [online]. Poslední revize 14.05.2012 [cit. 28-05-2013]. Dostupné z: <http://www.klubhanoi.cz/view.php?cisloclanku=2012052301>>

- Moderní dějiny, Jaromír Hanzal [online]. Poslední revize 03.03.2012 [cit. 28-05-2013]. Dostupné z: <<http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/valka-ve-vietnamu-1964-73-a-svet-v-60-a-70-letech/>>
- Dějepis.com, [online]. [cit. 28-05-2013]. Dostupné z: <<http://www.dejepis.com/index.php?page=000&kap=027&pod=4>>
- Matrix Group, Historie [online]. Poslední revize 30.04.2013 [cit. 28-05-2013]. Dostupné z: <<http://search.seznam.cz/?q=matrix+group&aq=&oq=&sourceid=szn-HP&thru=>>>

POUŽITÉ ZKRATKY

ČSÚ	Český statistický úřad
MŠMT	Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy
VDR	Vietnamská demokratická republika
VSR	Vietnamská socialistická republika
FNO	Fronta národního osvobození
NVA	armáda severního Vietnamu
ARVN	armáda jižního Vietnamu
USA	Spojené státy americké
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
ČR	Česká republika
ČSSR	Československá socialistická republika
RVP	Rámcový vzdělávací program
RVPZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
EU	Evropská unie

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Ivana Děkaníková
Katedra:	Ústav pedagogiky a sociálních studií
Vedoucí práce:	Mgr. Pavel Neumeister, Ph.D.
Rok obhajoby:	2013

Název práce:	Multikulturalita a multikulturní výchova Vietnamci v České republice
Název v angličtině:	Multiculturalism and multicultural education Vietnamese in the Czech Republic
Anotace práce:	Diplomová práce je zaměřena na problematiku soužití různých kultur a etnik v rámci občanské společnosti České republiky. Cílem práce je zjištění, v jaké míře se příslušníci vietnamské minority setkávají s předsudky a negativními postoji ze strany majoritní společnosti vůči vietnamskému etniku na základě dotazníkového šetření se zaměřením na olomoucký region. Teoretická část práce je věnována problematice multikulturního soužití a multikulturní výchovy. Část praktická je zaměřena na aspekty života vietnamské minority v České republice.
Klíčová slova:	Kultura, kulturní vzorce, národnost, národ, rasa, xenofobie rasismus, etnikum, etnicita, multikulturalismus, imigrace, integrace, postoje, předsudky, ethnocentrismus.
Anotace v angličtině:	This dissertation is focused on the coexistence of different cultures and ethnic groups within civil society in the Czech Republic. The aim is to determine the extent to which members of the Vietnamese minority face prejudices and negative attitudes on the part of the majority society against ethnic Vietnamese, based on survey focusing on the Olomouc region. The theoretical part is devoted to the issue of multicultural coexistence and multicultural education. The practical part is focused on the aspects of life of the Vietnamese minority in the Czech Republic.
Klíčová slova v angličtině:	Culture, cultural patterns, nationality, nation, race, xenophobia, racism, ethnic, ethnicity, multiculturalism, immigration, integration, attitudes, prejudices, ethnocentrism.

Přílohy vázané v práci:	Příloha č. 1: Vývoj počtu cizinců v ČR Příloha č. 2: Cizinci podle typu pobytu a nejčastějšího občanství Příloha č. 3: Cizinci v Olomouckém kraji Příloha č. 4: Dotazníkové šetření
Rozsah práce:	99 s. (152 995 znaků)
Jazyk práce:	Český jazyk

PŘÍLOHY

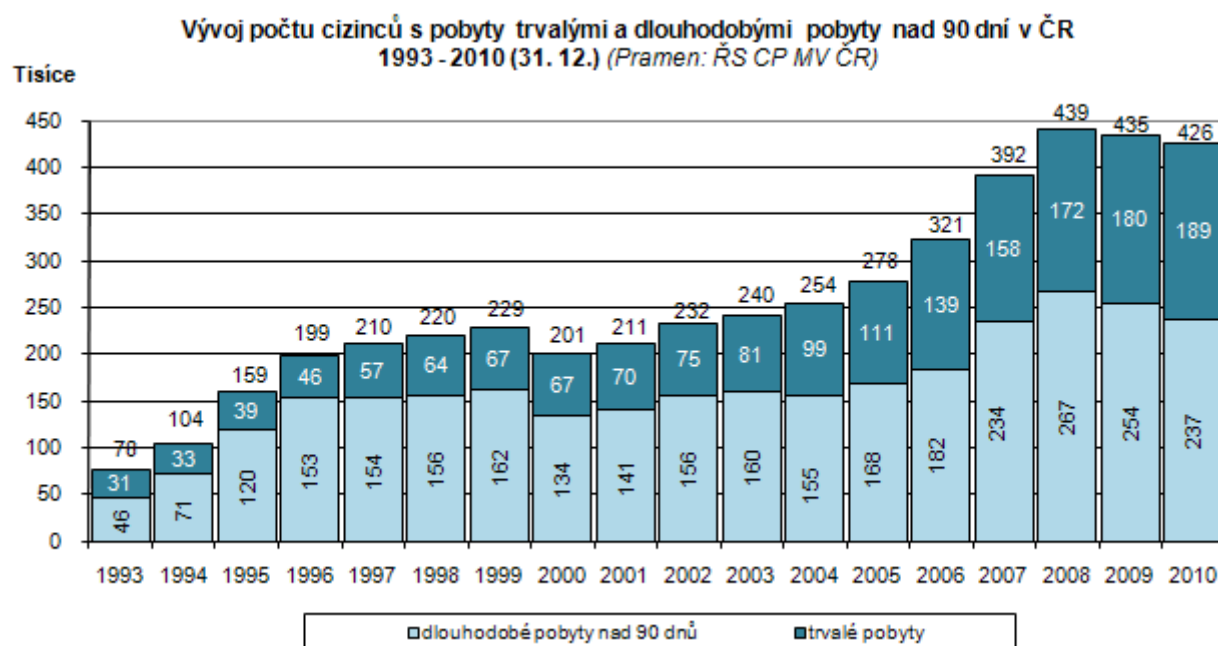
Příloha č. 1 : Vývoj počtu cizinců v ČR

Příloha č. 2: Cizinci podle typu pobytu a nejčastějšího občanství

Příloha č. 3: Cizinci v Olomouckém kraji

Příloha č. 4: Dotazníkové šetření

Příloha č.1

(http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_pocet_cizincu)

Příloha č. 2

Cizinci v ČR podle typu pobytu a nejčastějšího občanství k 31.12.2009

Státní občanství	Cizinci	z toho typ pobytu		
		Pobyt na 12 měsíců a déle	azyl	víza nad 90 dní
Cizinci celkem	434 600	423 661	2 097	8 842
Ukrajina	132 015	130 900	83	1 032
Slovensko	73 446	73 446	-	-
Vietnam	61 178	60 743	63	372
Polsko	19 273	19 273	-	-
Rusko	30 697	28 180	400	2 117
Německo	13 792	13 792	-	-
Bulharsko	6 428	6 403	25	-
Srbsko a Černá Hora	2 470	2 455	3	12
Čína	5 359	5 171	7	181
Spojené státy	5 941	4 587	-	1 354

(http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?voa=tabulka&cislotab=DEM0260UU&&kapitola_id=743)

Příloha č. 3

Cizinci v Olomouckém kraji k 31.12.2008

		Cizinci celkem	z toho					
			trvalé pobyty	státní občanství				
				Ukrajina	Slovensko	Vietnam	Polsko	Rusko
Olomoucký kraj		9 909	5 119	2 502	2 763	1 215	546	246
okres	Jeseník	781	476	47	162	195	101	22
	Olomouc	4 564	2 170	1 024	1 426	526	143	128
	Prostějov	1 304	736	446	344	79	41	15
	Přerov	2 123	1 012	716	558	308	74	60
	Šumperk	1 137	725	269	273	107	187	21

Poznámky

Pramen: Ředitelství služby cizinecké a pohraniční policie Ministerstva vnitra ČR

(http://vdb.czso.cz/vdbvo/tabparam.jsp?cislotab=OBY17011PU_OK.7&kapitola_id=743&voa=tabulka&go_zobraz=1&aktualizuj=Aktualizovat&verze=0&cas_3_16=20081231)

Příloha č. 4

Dotazníkové šetření

Cíl výzkumu: V jaké míře se občané vietnamské národnosti žijící v olomouckém regionu setkávají s předsudky vůči svému etniku, jaké mají osobní zkušenosti s projevy rasismu? Ovlivňuje tuto zkušenost pohlaví a věk respondentů? Jaký vztah mají občané vietnamské minority k ČR a jaká je informovanost vietnamských občanů o České republice (historii, kultuře, tradicích)?

*Povinné pole

1. Jste: *

- muž
- žena

2. Věková skupina: *

- 15 – 25 let
- 26 – 35 let
- 36 – 45 let
- 46 – 55 let
- více než 55 let

3. Jaké je v současnosti Vaše zaměstnání? *

4. Proč jste si ke svému pobytu vybral/vybrala Českou republiku? (lze volit i více možností)

- Mám zde rodinu, příbuzné, přátele
- Domnívám se, v ČR je většinová společnost tolerantní k imigrantům
- Jiný důvod, uveďte prosím jaký

5. Kolik let žijete v České republice?

6. Chcete žít v České republice trvale?

- ano, chci zde dožít
- ne chci se v budoucnu vrátit do Vietnamu
- ne chci v budoucnu žít v jiné zemi, uveďte prosím v jaké

7. Váš životní partner/partnerka je:

- Vietnamec/Vietnamka
- Čech/Češka
- Jiné národnosti

8. Pokud žádného partnera/partnerku nemáte, chtěli byste, aby to byl/byla:

- Vietnamec/Vietnamka
- Čech/Češka
- Na národnosti nezáleží

9. Co považujete za nejčastější předsudky většinové společnosti vůči vietnamskému etniku?

10. S předsudky či negativními postoji vůči Vietnamcům v ČR se setkávám:

- velmi často
- často
- zřídka
- ne setkávám

11. Soužití vietnamské menšiny s majoritní společností je:

- bezproblémové
- spíše bezproblémové
- problematické
- velmi problematické
- nemám na to názor

12. Co považujete za pozitivní na Vašem životě v ČR?

13. Co považujete za negativní na Vašem životě v ČR?

14. Máte nějakého přítele/přítelkyni mezi českými občany?

- ano několik
- ano jednoho/jednu
- ne žádné

15. Pokud jste na předcházející otázku odpověděli „ne žádné“, uveďte zda byste chtěli navázat přátelství s Čechem/Češkou:

- ano
- ne
- nevím

16. Vaše znalosti o české historii, kultuře a tradicích jsou:

- velmi dobré
- dobré
- spíše špatný
- žádné

17. Tyto informace jste získal/a: (lze volit i více možností)

- ze sdělovacích prostředků (TV, tisk, rozhlas, internet atp.)
- od rodiny, přátel, známých
- z osobního setkání
- Ostatní:

18. Myslíte si, že v České republice jsou projevy rasismu:

- velké
- srovnatelné s ostatními státy EU
- malé
- zanedbatelné
- nemám na to názor

19. Setkali jste se osobně s projevy rasismu?

- ano
- ne

20. Pokud jste odpověděli na předcházející otázku ano, uveďte, prosím, v jaké jste byli pozici:

- oběť
- přihlížející
- Ostatní: